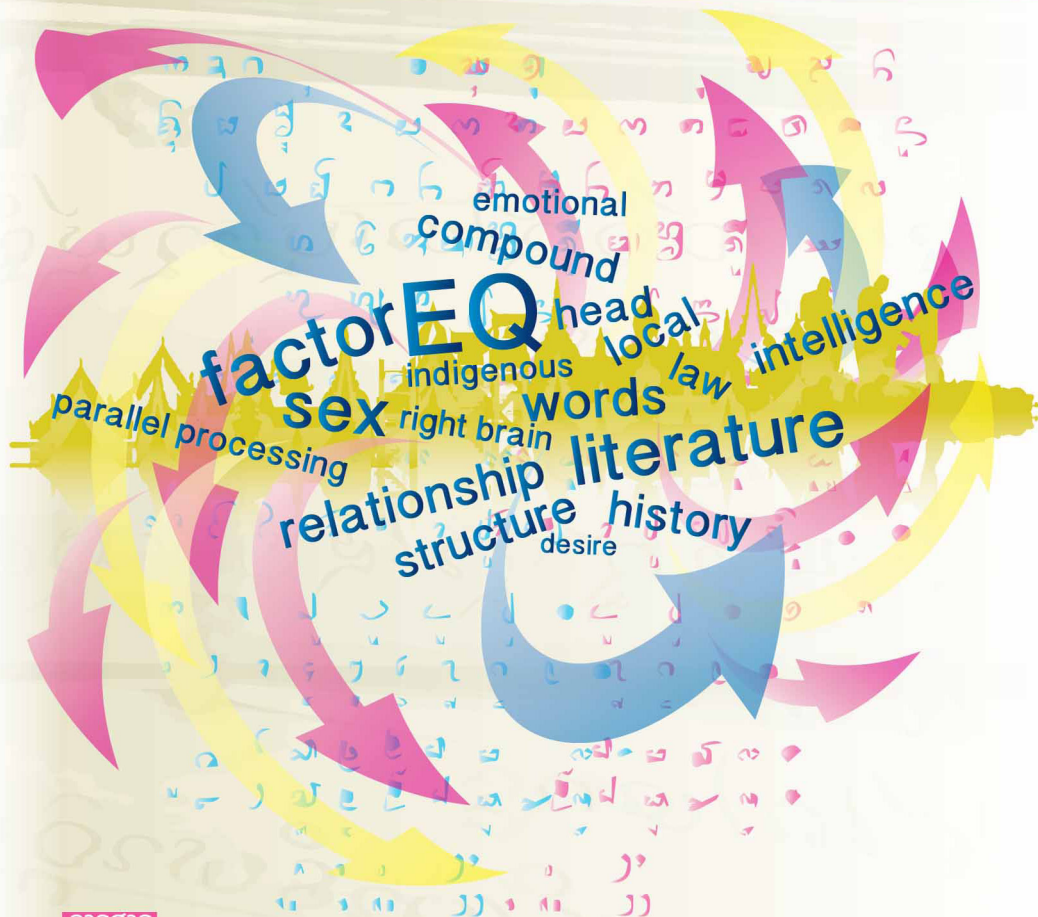

ISSN : 2286-8755

วารสาร

ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Journal of Liberal Arts, Maejo University

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2557

Vol. 2, No. 2 July-December 2014

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เจ้าของผลงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัย
2. เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และด้านการพัฒนาสุขภาพ
3. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
4. เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

ขอบเขต

องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ และสุขภาพ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง

คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.สุภา เพ่งพิศ

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์อัมพร จงเสรีจิตต์

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชวดี ศรีลัมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรี ศิวะแพทย์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ กฤษฎา ศรีธรรมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ มธุรส สว่างบำรุง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ตันธวนิตย์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หทยา อนันต์สุชาติกุล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ ดร.พรณิดา ชันธพัทธ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ดร.ศาสตรี เสาวคนธ์

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรองค์ ชากร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์ ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราภรณ์ ชันธนุต

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัศพล วงษ์ดีไทย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์สุวรรณ เสียงหิรัญถาวร

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์พงษ์ศักดิ์ รวมทรัพย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิณ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์พสุนิต สารมาศ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์มนฤทัย ไชยวิเศษ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ดวงหทัย ลือตั้ง

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์อภาลย์ สุขสำราญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาจารย์ลักขณา ชาปู้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

นางสาวศุภลักษณ์ ดินน้อย

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กำหนดออก

2 ฉบับต่อปี (ม.ค. - มิ.ย. และ ก.ค. - ธ.ค.)

ออกแบบปก

อาจารย์ณัฐพงษ์ สายพิน

เลขานุการ

นางสาวศุภลักษณ์ ดীন้อย

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางวิภารัตน์ สุวรรณสิงห์

จัดพิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อาคารเทพศาสตร์สถิตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 053-875490, 053-875495

E-mail: maejopress@gmail.com www.maejopress.mju.ac.th

ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนโดยเฉพาะ ไม่จำเป็นต้อง
สอดคล้องกับทัศนะของคณะผู้จัดทำและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

Journal of Liberal Arts Maejo University

Owner:

Faculty of Liberal Arts, Maejo University

Objectives:

1. to promote and distribute academic work and research of academicians, students and the interested individuals
2. to be the platform of exchange of knowledge and academic findings in the Humanities, Social Sciences, and Health Science
3. to publicise the Faculty of Liberal Arts, Maejo University
4. to offer academic service to the general public

Areas of Interest

Humanities, Social Sciences, and Health Sciences

Editor

Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang, Ph.D.

Dean, Faculty of Liberal Arts

Advisory Board of Honour

Prof. Dr. Supa Pengpid, Ph.D.

Mahidol University

Assoc. Prof. M.D. Amporn Jongsareejit
Department of Medical Services, Ministry of Public Health.

Assoc. Prof. Dr. Aimutcha Wattanaburanon, Ph.D.
Chulalongkorn University

Assoc. Prof. Dr. Sompon Witayasakpan, Ph.D.
Chiang Mai University

Assoc. Prof. Dr. Chatchawadee Saralamba, Ph.D.
Thammasat University

Assoc. Prof. Dr. Suwaree Sivabhaedya, Ph.D.
KhonKaen University

Assoc. Prof. Songsak Prangwatthanakun
Chiang Mai University

Assoc. Prof. Krisada Srithamat
RajabhatMahaSarakhm University

Assoc. Prof. Maturose Sawangbumrung
Maejo University

Asst. Prof. Dr. Nikom Moonmuang, Ph.D.
Maejo University

Asst. Prof. Dr. Nalinee Tanthuvanit, Ph.D.
Thammasat University

Asst. Prof. Hataya Anansuchatku
Maejo University

Phannida Khanthaphad, Ph.D.
Maejo University

Pollavat Prapattong, Ph.D.
Mae FahLuang University

Editorial Board

Prof. Emeritus, M.D. Sasthi Saowakontha
Burapha University

Assoc. Prof. Sompong Witayasakpan, Ph.D.

Chiang Mai University

Asst. Prof. Ora-Ong Chakorn, Ph.D.

National Institute of Development Administration

Pinkaew Laungaramsri, Ph.D.

Chiang Mai University

Asst. Prof. Dr. Naraporn Khantabut, Ph.D.

Maejo University

Asst. Prof. Wasapol Wongdeethai

Maejo University

Lect. Suwan Lianghiranthaworn

Maejo University

Lect. Pongsak Ruamsap

Maejo University

Lect. Natthapong Sapin

Maejo University

Lect. Pasunit Saramad

Maejo University

Lect. Monruetai Chaivisate

Maejo University

Lect. Duanghatai Luedung

Maejo University

Lect. Apalai Suksamran

Maejo University

Lect. Lakhana Chapoo

Maejo University

Ms. Supaluck Deenoi

Maejo University

Mrs. Wiparat Suwannasing

Maejo University

Issuing Dates

The journal launches two issues a year (Issue 1: January-June, Issue 2: July-December).

Cover Design

Lect. Natthapong Sapin

Secretary

Ms. Supaluck Deenoi

Assistant Secretary

Mrs. Wiparat Suwannasing

Printed by

Maejo University Press, Thephasatsathit Building, Maejo University
63, Mu 4, Tambon Nonghan, San Sai District, Chiang Mai, 50290
Tel: 053-875496, Fax: 053-875489, E-mail: maejopress@gmail.com
www.maejopress.mju.ac.th

All articles in this journal belong to their authors solely and are without responsibilities of the editorial board.

Journal of
Liberal Arts
Maejo University

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ก้าวเข้าสู่ฉบับที่ 2 ของปีที่ 2 โดยในฉบับนี้ ยังคงเข้มข้นด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ และมีบทวิจารณ์หนังสือที่น่าสนใจอย่างครบครัน

บทความวิจัยในฉบับนี้ เริ่มจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ อันเป็นประเด็นทางด้านเยาวชนที่น่าสนใจยิ่ง การทำวิจัยถือว่าเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญของคณาจารย์ บทความวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จะช่วยอธิบายถึงเหตุการณ์ดังกล่าว ในด้านของศิลปวัฒนธรรมล้านนาอันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาวเหนือ นั้น ในฉบับนี้จึงมีบทความวิจัย จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องโครงสร้างของคำที่ประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทยลื้อ เรื่องภูมินามชาวบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน และเรื่องรูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ ซึ่งจะชี้ให้เห็นมุมมองด้านภาษาและศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ภายในฉบับยังมีบทความวิชาการ เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ มาเสนอเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการออกกำลังกายอีกด้วย

ทางกองบรรณาธิการวารสาร ขอเชิญชวนผู้อ่านทุกท่านร่วมส่งบทความด้านต่าง ๆ เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในวงการวิชาการต่อไป ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ทางกองบรรณาธิการพร้อมน้อมรับ และพบกันใหม่ในก้าวสู่ปีที่ 3 ของวารสารครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม มูลเมือง
บรรณาธิการ

สารบัญ CONTENTS

บทวิจารณ์หนังสือ

- 13 พรานทุ่ง สารคดีวิถีชาวบ้าน ภูมิปัญญาของบรรพชนไทย
สัจภูมิ ละออ

บทความวิจัย

- 30 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
(The Study of Relationship between Sexual Behavior and Emotional Intelli-
gence of High School Student in Muaeng District, Nakhon Sawan Province)
ดวงพร เกตุชรา
- 50 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(Factors Affecting Research Conducting of Social Sciences and Humanities
Faculty Staff, Maejo University)
ศุภลักษณ์ ดีน้อย
ชูชีพ พุทธิประเสริฐ
- 80 โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทย
(The Structure of the Compound Words Containing “Head” in Tai Lue Lan-
guage)
ศราวุธ หล่อดี
- 97 ภูมินามพื้นบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขต
ภาคเหนือตอนบน
(The Indigenous Place Name in Local History and Folk Literature in the
Upper North)
รังสรรค์ จันดี๊ะ
- 115 รูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ
(Style of Legal Structure in Ancient Lanna Law)
นลินภัทร์ พัทธ์ช่อโนทัย

บทความวิชาการ

- 140 การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
อาภา ภักดิ์บุญโย ยังประดิษฐ์

วรรณกรรมไทยในปัจจุบัน แม้หนังสือดิจิทัลหรือ “อีบุ๊กส์” จะเข้ามาแย่งตลาด แต่ยอดการพิมพ์หนังสือเล่มจากสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือแห่งประเทศไทย (ส.พ.จ.ท.) ก็ยังไม่ได้ลดลง

ในปี พ.ศ.2557 นี้ หนังสือพิมพ์ออกมาวางแผงเฉลี่ยวันละ 35 - 40 ปก ถือว่ายอดสูงมาก แต่การขายนั้นเป็นคนละเรื่องกัน เพราะหนังสือ “ขายดี” หากจัดลำดับตามรูปแบบการเขียนแล้ว จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน ผู้ทำข่าวเกี่ยวกับแวดวงหนังสือมากกว่า 20 ปี พบว่าอันดับหนึ่งคือ สารคดี อันดับสองคือ นวนิยาย อันดับสามคือ เรื่องสั้น และอันดับสี่ รังท้ายสุดคือ บทกวี

ปรากฏการณ์เหล่านี้ นัยหนึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยการอ่านของคนไทย ว่า ไม่ชอบอ่านเรื่องที่ต้องตีความมาก คิดมาก แต่ต้องการอ่านหนังสือเพื่อความบันเทิง จึงทำให้นวนิยายยังมีคนอ่าน และสารคดียังได้รับความนิยม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า นวนิยายและสารคดีทุกเรื่องจะขายดีเหมือนกัน หนังสือจะขายดีหรือไม่ดีต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพ ชื่อชั้นของผู้เขียน และเรื่องราวเนื้อหาที่เขียนออกมา ว่า น่าสนใจหรือไม่อย่างไร มาประกอบด้วย

สารคดีที่เขียนถึงรากเหง้าภูมิปัญญาไทย นอกจาก ส.พลายน้อย นักเขียนศิลปินแห่งชาติแล้ว นักเขียนสารคดี ที่เขียนเรื่องแนวนี้อย่างจริงจังหาได้ยาก ข้าพเจ้ามีพื้นภูมิเกิดที่บ้านนอก คือเขตอำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ยังทันสัมผัสภูมิปัญญาไทยดั้งเดิม ท่ามกลางกลิ่นโคลนสาบควาย เพราะตราจิตตรึงใจกับเรื่องราวชาวทุ่ง เมื่อมีโอกาสนี้จึงได้เขียนสะท้อนออกมา ให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ในหนังสือชื่อ พรานทุ่ง

ข้าพเจ้าเลือกหนังสือสารคดีชุด พรานทุ่ง ผลงานของตัวเองมาแนะนำด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ

ประการแรก ต้องการให้เยาวชนได้เห็นรากเหง้าการทำมาหากินของบรรพบุรุษว่าสมัยเก๋าก่อนเรดาร์ชีวิตรอดได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องพึ่งพาร้านสะดวกซื้อ

ประการที่สอง ต้องการชี้ให้เห็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษไทย เรื่องเครื่องมือดักสัตว์ที่บรรพบุรุษของเราสามารถจับเอาลักษณะนิสัยของสัตว์มาสร้างเครื่องดัก แล้วนำมาประกอบอาหารได้

¹ นักเขียนและผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

และประการที่สาม เพื่อให้ภูมิปัญญาไทย เผยแพร่ในวงกว้าง ด้านอาหาร การศึกษา ภูมิปัญญา วัฒนธรรมซึ่งกันและกันในประเทศอาเซียน

ด้วยเหตุผลทั้ง 3 ประการ ข้าพเจ้าจึงขอแนะนำหนังสือ พรานทุ่ง เพื่อให้สาธารณชนได้รับรู้ และภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษร่วมกัน

หนังสือพรานทุ่งมีอะไร คำตอบนี้วัฒน์ วรรณยางกูร บรรณาธิการหนังสือพรานทุ่ง เขียนไว้ใน คำนิยม จากดวงตาสีชมพู ว่า... “เราใช้ไฟส่องไปตามริมน้ำ หรือไม่กี่ท้องถิ่น กลางคืนตากบจะออกสีชมพู เมื่อแสงชมพูสะท้อนวบบเข้าตา เราก็ก็นำไปทางนั้น จะพบตัวกบหมอบอยู่

เป็นคำบอกเล่าเรื่องง่ายๆ แต่ก็แฝงไว้ด้วยความรู้ลึกๆจริง ขนาดสามารถ บรรยายสีของดวงตากบได้

ความรู้ชนิดนี้ยากที่จะได้มาด้วยการเปิดตำรา ค้นคว้า วิจัยเชิงวิชาการ แต่มัก มาจากการซึมซับประทับใจ ได้พบสัมผัสจนแล้วหนแล้ว

ลจภูมิ ละออ ลูกทุ่งอุทองดินแดนสำเนียงเสียงเหนือกำแพงสุพรรณเมืองกาญจน์ เก็บกักความรู้และความรู้สึกเหล่านี้เอาไว้ยาวนาน ผ่านการปากเพียรเขียนกาพย์กลอน มาสองสามเล่ม จนกระทั่งได้เขียนเรื่องดังกล่าว เขาเขียนประโยคสำคัญที่ชวนประทับใจ เหลือเกินว่า นั่นเกิดในครอบครัวที่พ่อหากินเก่ง

นั่นเองเป็นที่มาของเรื่องราวหลากหลายในหนังสือเล่มนี้ เป็นวิถีพรานทุ่ง ค่อนข้างสากลของคนชาวสยาม...”

และ “ที่สำคัญเป็นวิถีทางที่กำลังถูกกลบกลืนเลือนหายไปด้วยวิถีใหม่ๆ มาแทนที่ จากวิถีพรานทุ่งกลายเป็นวิถีพรานเมือง ทว่าการล่า ซับซ้อนขึ้น รุนแรงขึ้น

นอกจากภูมิปัญญาแบบพื้นบ้าน ยังมี ความรู้สึกของลูกต่อพ่อ ความประทับใจ ต่อฝนฟ้า ฤดูกาล เป็นความทรงจำวัยเยาว์อันอมตะเป็นเรื่องราวโลดเต้นมีชีวิตของคนพื้นบ้าน

พรานทุ่ง จะเป็นหนังสือดีอีกเล่มหนึ่งที่คงอยู่ทำหน้าที่บอกเล่าเรื่องที่คนไทย ต้องรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนรุ่นใหม่ที่จะต้องเข้าไปเผชิญกับพรานเมือง หรือ กระทั่งพรานเทศ”

(คำนิยม-จากดวงตาสีชมพู น.7-8)

ข้อมูลจำเพาะของ หนังสือ พรานทุ่ง

หนังสือ พรานทุ่ง เขียนโดย ลัจภูมิ ละออ จัดพิมพ์ครั้งที่ 2 โดย สำนักพิมพ์สายธาร เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 มีจำนวนหน้า 211 หน้า ราคา 170 บาท มีเรื่องจำนวน 38 เรื่อง แต่ละเรื่องมีภาพประกอบ หนังสือจัดอยู่ในวรรณกรรมประเภทสารคดี

ประวัติของหนังสือ พรานทุ่ง

หนังสือ พรานทุ่ง เขียนตอนแรกลงในวารสาร “คนตะวันตก” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2543 บรรณาธิการผู้ขอเรื่องลงตีพิมพ์คือ วัฒน์ วรรณยางกูร นักเขียนเจ้าของผลงานรวมเรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี และสารคดีไม่ต่ำกว่า 30 เล่ม สารคดีเรื่องแรกในชุดพรานทุ่งคือเรื่อง ดักลอบ ใช้ชื่อในพรานทุ่งว่า ลอบดักปลากับดักนักเดินทาง หลังส่งให้บรรณาธิการพิจารณาแล้ว บรรณาธิการวารสาร “คนตะวันตก” ซึ่งขณะนั้นรับหน้าที่บรรณาธิการ สำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2543 อยู่ด้วย ได้ทาบทาม ขอเรื่องแนวเดียวกับเรื่องดักลอบ เพื่อนำไปจัดพิมพ์รวมเล่มโดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า 2543

ผู้เขียนจึงเขียนเรื่องเครื่องมือจับสัตว์ประเภทต่างๆ เพิ่มเติม จนสามารถรวมจัดพิมพ์ออกมาเป็นเล่มได้ โดยอาศัยประสบการณ์ช่วงหลังจากผู้เขียนเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2519 เวลาว่างจากงานไร่ นา ได้เดินตามหลังพ่อไปดักสัตว์ต่างๆ นำมาประกอบอาหาร ทำให้เมื่อได้รับการติดต่อขอเรื่องจากบรรณาธิการ จึงสามารถเขียนเรื่องราวต่างๆ ได้ภายในเวลาประมาณ 2 เดือน

เค้าโครงเนื้อหาของหนังสือพรานทุ่ง

หนังสือพรานทุ่ง เนื้อหาประกอบด้วย

1. เครื่องมือดักสัตว์
2. การทำเครื่องมือดักสัตว์
3. วิธีดักสัตว์

และ 4. เรื่องเล่าบางเหตุการณ์ในชีวิตของผู้เขียน

เนื้อหาทั้งหมดเป็นประสบการณ์ของผู้เขียนเอง สมัยที่ยังอยู่บ้านเลขที่ 29 หมู่ 2 บ้านวังหลุมพอง ตำบลจรเข้มสามพัน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และอยู่บ้านไร่ในเขตพื้นที่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร

จากหรือชัยภูมิในเรื่อง

บ้านไร่ที่ผู้เขียนอยู่สมัยเด็ก ๆ อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลดอนแสลบ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แต่ปัจจุบันราชการได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่ปกครองใหม่ ทำให้อยู่ในพื้นที่ของตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี

บริเวณพื้นที่ดังกล่าว เป็นพื้นที่ดอนและราบลุ่มสลับกันไป มีลำห้วย 1 สาย จุดเริ่มต้นลำห้วยสายนี้เกิดจากเขาพ่อปู่ เขาภูนี้ในรำพันพิลาปของสุนทรภู่ เรียกว่า เขากาเผ่น ในเรื่องสุนทรภู่บอกว่า ย่านภูเขาแห่งนี้เอง ถูกควายไล่ชีวิตเจียนเอาชีวิตไม่รอด

แม้ลำห้วยจะมีต้นธารอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี แต่ก้ไหลลงลำน้ำจรเข้สามพัน เขตอำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เพราะเป็นพื้นที่ติดต่อกัน ทั้งลำห้วยและสายน้ำจรเข้สามพัน สองฟากฝั่งมีหมู่บ้านเป็นหย่อม ๆ เพราะสมัยก่อนการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีน้ำประปาใช้ ชาวบ้านมักแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคด้วยการปลูกอาคารบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำมีเพียงเป็นแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้เท่านั้น หากยังเป็นที่อยู่อาศัยของปลา และสัตว์ต่าง ๆ ลงมาอาศัยดื่มด้วย ใกล้แหล่งน้ำสัตว์จะชุกชุม สถานที่แห่งนี้นอกจากสัตว์ล่ากันเองแล้ว มนุษย์ยังอาศัยล่าสัตว์มาเป็นอาหารด้วย

สภาพของพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรีและตำบลดอนแสลบ อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ถ้าเป็นที่ดอนชาวบ้านมักทำไร่ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ถั่ว งา และต่อมาชาวบ้านเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกอ้อยส่งเข้าโรงงาน ส่วนพื้นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านใช้ทำนาข้าวมาแต่บรรพบุรุษเรื่อยมา จนกระทั่งประมาณ พ.ศ. 2515 ได้เปลี่ยนพื้นที่นาปลูกข้าวไปปลูกอ้อย เนื่องจากเห็นว่าผลผลิตแต่ละปีได้มากกว่า

อาชีพชาวบ้านทั้งในพื้นที่อำเภ่อู่ทองและอำเภอพนมทวน ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดักสัตว์และล่าสัตว์ต่าง ๆ ในท้องเรื่อง

เนื้อเรื่องในพรานทุ่ง

เนื้อหาของพรานทุ่งมีทั้งหมด 38 เรื่อง ฉายภาพฉากและชีวิตของผู้คนในเขตพื้นที่สองอำเภอ แต่เน้นไปที่การดักสัตว์มาเป็นอาหารเป็นแกน ตัวอย่างเช่น เรื่อง ตังคักนกตะขาบ นกตาดีแต่โชคร้าย ผู้เขียนเล่าประสบการณ์ดักนกตะขาบกับพ่อสมัยวัยเยาว์

เครื่องมือดักนกตะขาบเรียกว่า “ตัง” ความหมายของคำว่า “ตัง” คนพื้นถิ่นแถวๆ อำเภอกู่ทองสมัยเก่ารู้จักในความหมายว่า เหนียวหนึบ ตัวอย่างเช่น “ผมเป็นสังกะตัง” หมายถึงผมที่พันกันยุ่งเหยิง และเหนียวหนึบไม่น่าดูน่าชม

ตังเครื่องมือดักนกตะขาบ ทำมาจากยางข่อย น้ำมันยาง ยางโพธิ์ ใส่ภาชนะเคลือบไฟร้อนๆ จนเป็นน้ำเหนียวข้น จากนั้นเหลาไม้ไผ่คล้ายตะเกียบ 2 อัน เอาน้ำยางที่เคี่ยวนั้นพันเข้ากับไม้คล้ายตะเกียบให้เรียบร้อย โดยเว้นพื้นที่ส่วนล่างไว้ประมาณ 1 คืบ ปลายด้านล่างต้องเลี่ยมให้แหลม

เมื่อทำเสร็จแล้วต้องนำไม้ส่วนที่พันตังนั้นใส่กระบอกรัดไว้ ป้องกันยางไปติดกับสิ่งอื่นๆ ที่เราไม่ปรารถนา

ผู้เขียนเคยนำตังออกไปหานกตะขาบกับพ่อ พร้อมกับเหยื่อล่อนกคือจิ้งหรีด เมื่อพบนก สองพ่อลูกช่วยกันผูกเหยื่อเข้ากับหลักไม้เล็ก ๆ แล้วนำเอาตังออกมาปักปล่อยให้เหยื่อวิ่งไปมาอยู่ระหว่างไม้ตังทั้งสองอัน แล้วพากันไปแอบดู ว่านกจะโฉบลงมาหรือไม่ อย่างไร

รออยู่ไม่นาน นกตะขาบซึ่งเป็นนกตาดีมาก เมื่อเห็นจิ้งหรีดตุ๊กตุ๊กอยู่ใกล้ๆ ด้วยสัญชาตญาณการหาเหยื่อ มันเห็นก็จะผลุนผลันลงโฉบเกือบจะทันที โดยไม่ทันสังเกตว่า เหยื่อผูกไว้กับหลัก หรือว่าข้างๆ เหยื่อมีไม้ปักอยู่ 2 อัน ระยะห่างของไม้สองอันนั้นคือช่วงปีกของนกพอติดบพอดี

นาที่ระทึกใจก็คือ นาที่ที่นกโฉบลงหมายจิกเหยื่อ แต่ไม่ทันถึงตัวเหยื่อปีกก็ติดตังเสียแล้ว แม้จะดิ้นอย่างไรก็ไม่หลุดรอดไปได้

ตัวอย่างเรื่องใน วรรณทุกุ

เพื่อให้เห็นวิธีการเล่าเรื่อง สำนวนภาษา และความรู้เกี่ยวกับการดักสัตว์ ข้าพเจ้าขออนุญาตนำเรื่อง ลอบดักปลา กับดักนกเดินทางมาให้อ่าน 1 เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องสั้นๆ ดังนี้

ลอบดักปลา กับดักนกเดินทาง

ชีวิตคนเราชาวบ้านทุ่ง ว่างจากงานหว่านไถ นอกจากจะรื่อยมาลัยใบข้าวห้อยคอสาวจำปาแล้ว เราต้องทำมาหากิน

หลังจากการทำงานหรือฤดูกาลเก็บเกี่ยว เรามัก “หากิน” คำว่าหากินนั้นไม่ต้องการตีความอะไรกันให้วุ่นวาย เพราะหมายถึงการหา “กับข้าว” นั้นเอง

จะหาอะไรมาเป็นกับข้าวนี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เป็นต้นว่าถ้าหน้าฝน เราก็จะออกหากบ หรือถือนวมกไปแทงปลาคะนองน้ำฝน หน้าหนาวก็จะทอดแห วางข่าย หนาน้ำนอง ประมาณเดือน ๑๑-๑๒ เราก็อาจปักเบ็ด หรือไม่ก็ยกยอแล้วแต่ว่าจะถนัดอย่างไร

ฉันเกิดในครอบครัวที่มีพ่อ “หากินเก่ง” พ่อฉันทำเครื่องมือดักสัตว์ที่กินได้ในละแวกบ้านได้ทุกอย่าง เคยถามพ่อว่าทำไมทำได้ทุกอย่าง คำตอบของพ่อคือ “ก็ปู่เอ็งสอนมา” หากจะสืบสาวเรื่องราว ว่าแท้จริงการทำเครื่องมือดักสัตว์ของพ่อได้มาอย่างไร ก็คงตอบได้ว่ามาจากบรรพบุรุษ

แน่นอน นอกจากทำเครื่องมือดักสัตว์ได้แล้ว เคล็ดลับต่าง ๆ ในการทำเครื่องมือ หรือการหาสัตว์มาประกอบอาหารย่อมมีอย่างไม่ต้องสงสัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับดักปลาชนิดหนึ่งที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล นั่นคือลอบ

มีสำนวนไทยอยู่สำนวนหนึ่งความว่า “ดักลอบต้องหมั่นกู้ริเจ้าผู้ต้องหมั่นเกี่ยว” ใครที่ไม่รู้จักลอบอาจไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ก็ได้ เรามารู้จักลอบกันดีกว่า

ฉันเดินตามพ่อไปดักลอบตั้งแต่เล็ก ๆ พอโตขึ้นก็พยายามทำลอบเพราะรู้ว่าหากทำลอบได้ปลาในท้องทุ่งในลำห้วย และลำน้ำจรเข้สามพันใกล้ ๆ บ้าน จะต้องมาเป็นกับข้าวมีอร่อยแน่ ๆ แต่ลอบลูกแรกที่ฉันทำมันบิดเบี้ยวไม่ได้สัดส่วน เมื่อเอาไปดักปลาปรากฏว่าติดแต่ปู

การดักลอบแท้จริงแล้วดักได้ทุกฤดูกาล เหมือนกับคนเจ้าผู้ที่ต้องแสวงหาสาว ๆ ผิดกันแต่ว่าการดักลอบนั้นต้องรู้ทิศทาง การเดินของปลา

ฤดูน้ำหลากหรือแฉะ ๆ จรเข้สามพันบ้านฉันเรียกว่าน้ำนอง หรือน้ำท่วมนั่นเอง ฤดูน้ำนองอยู่ประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมของทุกปี การดักลอบฤดูนี้เป็นการดักปลาขึ้น

คำว่า “ปลาขึ้น” หมายถึงฤดูปลาว่ายทวนน้ำ เมื่อน้ำไหลจากป่าลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง ปลาเล็กปลาใหญ่จากคลองจะว่ายทวนขึ้นมาเพื่อหาน้ำใหม่ หาที่อยู่ทีนใหม่ พฤติกรรมของมันอยู่ในสายตาพ่อฉันเสมอ

พ่อจะเกณฑ์ฉันและพี่ๆ ช่วยกันแบกเผือก ลอบ ไปที่ลำห้วยใกล้ๆ บ้าน เมื่อไปถึง พ่อจะแหวกหญ้าหรือพืชต่างๆ ที่ขึ้นรกเรืออยู่ริมตลิ่ง แล้วเอาเผือกกันทางน้ำไว้ ถ้าสายน้ำไหลแรงมาก เราต้องช่วยกันปักหลักไม้ไผ่เพื่อทำเป็นราวดันเผือกเอาไว้ไม่ให้มันไหลไปกับสายน้ำ

เมื่อกันเผือกแล้ว พ่อจะเอาเผือกที่เตรียมไว้อีกส่วนหนึ่ง ทำเป็นวงเรียกว่า “ล้อมคอก” แล้วดักลอบในคอกนั้น

ฉันเคยถามพ่อว่า “ไม่ต้องล้อมคอกไม่ได้หรือ”

“ได้ แต่ปลามันจะไม่ค่อยติดลอบ เพราะมันไม่มีที่ปัก”

จุดประสงค์ของการทำคอกก็เพื่อให้ปลาได้มีที่ปักที่อาศัยในคอก เมื่อว่ายไปว่ายมาก็ไหลเข้าไปในลอบเป็นอันว่าเสร็จเรา

การดักลอบหน้าน้ำนอง ไม่สนุกเท่าหน้าหนาว เพราะหน้าหนาวปลาจะอ้วน มันเยี่ยมเมื่อปั้งหรือย่าง ส่วนปลาหน้าน้ำนองนั้นจะผอม กินไม่อร่อย แถมยังไม่ซุกซุนเหมือนหน้าหนาวอีกด้วย

เมื่อ “เหมันต์เริ่มโยก” หรือ “ลมว่าวเป่าฟ้ามาเย็นๆ” ประมาณเดือนอ้ายเดือนยี่ หากเทียบเดือนสากลก็ประมาณปลายๆ เดือนธันวาคมถึงมกราคม หรืออาจต่อไปถึงเดือนกุมภาพันธ์

“หน้าหนาวลมโยก ปลาลง”

พ่อพูดประโยคนี้ซ้ำๆ อยู่ทุกปีๆ แล้วดูเหมือนว่าปีหนึ่งก็พูดหลายหน เพื่อเร้าใจให้ฉันและพี่ๆ ช่วยกันไปดูลอบนั่นเอง

ลำห้วยใกล้ๆ บ้านฉันนั้นกว้างประมาณ ๑๐ วา พอเหมาะกับการปักเผือก ล้อมคอกดักลอบ เมื่อหน้าหนาวลมโยก ปลาที่ว่ายสวนขึ้นไปหน้าน้ำนองจะลงคลองใหญ่ เพราะเวลาน้ำลดมากแล้ว ถ้าขึ้นอยู่ไปจะกลายเป็นปลาค้างแห้ง ถ้าไม่คุ้ยไปใต้ดินก็มีหวังโดนคนเลี้ยงวัวเลี้ยงควายจับเอาไปทำแกงส้มแน่ๆ

หน้าหนาวแต่ละปี พ่อจะได้ปลาจำนวนมาก แม่จะหอบไปขายตามหมู่บ้าน บางทีก็มีคนซื้อถึงที่ดักลอบเลยก็มี รายได้จำนวนนี้แม่จะนำไปซื้อเสื่อกันหนาวมาแจกฉันและน้องๆ

หน้าหนาวไม่ได้นำความหนาวและเสื้อกันหนาวมาให้ครอบคร้วเราอย่างเดียว หากยังมีเรื่องร้าย ๆ กรายเข้ามาด้วย

หน้าหนาวนั้นพ่อและลุงข้างบ้าน ไปนอนเฝ้าลอบที่ริมห้วย พ่อปลูกเป็นร้าน ยกพื้น เอาหญ้าคามางหลังคาพอดักน้ำค้าง อาศัยนอนแค่ช่วงกลางคืน สาเหตุที่ต้องเฝ้านั้นเพราะปลาจะลงมาก ถ้าปลาเต็มลอบแล้วไม่กั๊กออกปลาก็จะไม่เข้าลอบอีก

บอกแล้วไงดักลอบต้องหมั่นกั๊ก รีเจ้าชู้ต้องหมั่นเกี้ยว

และที่สำคัญหากไม่เฝ้าก็อาจมีคนมาช่วยกั๊กลอบ กั๊กแล้วก็คงไม่มีใครใจดีเอาปลาที่กั๊กออกมาไว้ให้เจ้าของลอบเป็นแน่

คืนหนึ่งกลางหน้าหนาว พ่อมาเรียกแม่ให้ตื่นกลางดึก แม่ตกใจจุดตะเกียง ลนลานแหวกมุ้งออกมาที่นอกชาน ฉันทลานออกจากมุ้งตามแม่ไปติด ๆ พ่อสั่นง ๆ เพราะความหนาว แถมเสื้อผ้าเปียกปอน

พ่อเล่าก่อนนอนจุดไฟไว้ข้าง ๆ ที่นอน นั่งผิงไฟคุยกับลุงอยู่ เมื่อรุ่งก็เข้านอน ลุงที่นอนข้างกองไฟเป็นคนขี้เซา ไม่รู้นอนท่าไหนผ้าห่มผลัดตกลงกองไฟ ไฟจึงไหม้ผ้าห่ม เมื่อสะบัดขึ้นไฟก็ไปติดหญ้าคาที่มุงหลังคา ทำให้ต้องรีบดับน้ำมาดับไฟกันจ้าละหวั่น

คืนนั้นพ่อเลยต้องนอนที่บ้าน แล้วตื่นเข้ามิดเพื่อไปกั๊กลอบ

จริง ๆ แล้ว การดักลอบไม่จำเป็นต้องใช้เฝือกยาว ๆ ไปกั้นกลางลำห้วย ลำราง หรือทางน้ำกว้างก็ได้ แต่สามารถนำเอาลอบไปดักปลาตามหัวคันนา ตรงช่องที่เปิดดินเพื่อให้น้ำเข้า-ออกนาก็ได้ แต่ปลาอาจจะได้น้อย

เรื่องนี้แล้วแต่ความต้องการของแต่ละคน

สำหรับฉันแล้วลอบไม่ได้นำเสื้อหนาวมาให้อย่างเดียว ยังนำมาซึ่งเรื่องราวและความประทับใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในวัยเยาว์-อย่างไม่รู้ลืม

(ลอบดักปลา กับดักนกเดินทาง น.165 - 170)

เมื่ออ่านเรื่อง ลอบดักปลา กับดักนกเดินทาง รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ในเล่มแล้วจะพบว่า ผู้เขียนมีวิธีการเล่าเรื่อง สำนวนภาษา ที่น่าหิบบกมาพิจารณาดังต่อไปนี้

คุณค่าเชิงวรรณศิลป์

การเล่าเรื่อง ผู้เขียนใช้สรรพนามแทนตัวเองว่า “ฉัน” ตลอดทั้งเล่ม

การเปิดเรื่อง ผู้เขียนมักเปิดด้วยภาพของท้องทุ่ง และภาพชีวิตชาวบ้าน อย่างเรื่องลอบดักปลา ผู้เขียนเริ่มต้นด้วย “ชีวิตคนเราชาวบ้านทุ่ง ว่างจากงานหว่านไถ นอกจากจะรื่อยมาลัยใบข้าวห้อยคอสาวจำปาแล้ว เราต้องทำมาหากิน

หลังจากการทำงานหรือฤดูกาลเก็บเกี่ยว เรามัก ‘หากิน’ คำว่าหากินนั้นไม่ ต้องมีการตีความอะไรกันให้วุ่นวาย เพราะหมายถึงการหา กับข้าว นั่นเอง” (น.165)

เรื่อง ดักไซ ตีปลาหน้าไซเกือบได้มีคน เปิดด้วยภาพท้องหน้าน้ำ “หน้าน้ำนอง ข้าวล่ำตันอวบอ้วนน้ำฝน เรียวใบเขียวคล้า้วยฟ้า (น.89)

และบางเรื่องก็เปิดด้วยความทรงจำของผู้เขียนเช่น เรื่อง ปิ่นแก้ว ปิ่นหากับข้าว “ตอนเด็กๆ ลืมตามาคราวใด พ่อมักออกจากบ้านไปแล้ว สายๆ พ่อจะกลับมาพร้อมกับตัวอะไรสักอย่างทีแม่แปลงเป็นกับข้าวให้เรากินได้” (น.137)

เมื่อเริ่มเรื่องแล้ว ผู้เขียนมักโยนเข้าหาเครื่องมือหา ‘กับข้าว’ ของชาวบ้านทุ่ง

ครั้นโยนเข้าหาเครื่องมือจับสัตว์แล้ว ผู้เขียนจะนำเอาประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

กับเครื่องมือดักสัตว์แต่ละชนิดมาแล้ว ก่อนจะจบเรื่องด้วยข้อคิด ความประทับใจ หรือไม่ก็ความทรงจำในวัยเยาว์

อย่างเรื่อง ลอบดักปลา ผู้เขียนจบด้วยความทรงจำและความประทับใจว่า “สำหรับฉันแล้ว ลอบไม่ได้นำเลื้อยหนามาให้อย่างเดียว ยังนำมาซึ่งเรื่องราวและความประทับใจต่างๆ ที่เกิดขึ้นในวัยเยาว์-อย่างไม่รู้ลืม” (น.168)

สำนวนภาษา ภาษาในหนังสือ พรานทุ่ง ผู้เขียนใช้สำนวนภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ แต่ก็มีบางตอนที่ใช้ภาษาท้องถิ่น เช่น ในเรื่อง ลอบดักปลา “หน้าหนาวลมโยก ปลาลง” (น.167)

คำว่า ปลาลง ท้องถิ่นอื่นที่ไม่ใช่ชาวจังหวัดสามพัน อำเภอกุดชุม อ่างไม่เข้าใจว่าหมายถึง เป็นช่วงเวลาทีปลาละจากที่หากินลงสู่น้ำลึก เป็นต้น

ประโยชน์ต่อผู้อ่าน

ประโยชน์ของหนังสือ พรานทุ่ง นอกจากอ่านเพื่อความบันเทิงแล้ว อาจแยกแยะประโยชน์ที่ได้รับออกเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญาสร้างสรรค์เครื่องดักสัตว์

เครื่องมือดักสัตว์ทั้ง 38 ชนิดในเล่ม ล้วนเป็นภูมิปัญญาของบรรพชนในดินแดนแหลมทอง อาศัยการสังเกตธรรมชาติ นิสัย และวิถีชีวิตของสัตว์

ครั้นค้นหาได้แล้วก็หาจับเอาจุดอ่อนของสัตว์มาสร้างเครื่องดัก หรือไม้กล่อล่าเอามาประกอบอาหาร

ตัวอย่างเช่น การทำขอกชักกบ ครั้นถึงฤดูแล้งกบเข้าไปอยู่ในรู ชาวบ้านก็หาวิธีเอากบออกมาจากรูจนได้ โดยทำขอขึ้นมา รูปร่างขอคล้ายเบ็ด เมื่อเหยื่อเข้าไปเกี่ยวตัวกับแล้วก็ชักออกมา

ตัวอย่างเช่น “เราหากบกินได้หลายวิธี หน้าฝนตกปรอยๆ เราก็ใช้ไฟส่องไปในทุ่งนา พบเราก็อาจใช้ฉมวกแทง หรือไม้ก็ใช้สวิงต่อด้ามยาวๆ ครอบมัน ถ้าเป็นหน้าแล้งน้ำแห้งขอตกลองกบไม่ออกมาให้เห็นหน้าได้ง่ายๆ เราก็ต้องหาวิธีอื่น

หนึ่งในวิธีนั้นก็คือ ใช้ขอชักกบ” (ขอชักกบ บางครั้งก็ชักงู น.36)

การจับปลาตัวใหญ่ ชาวบ้านคิดสร้างสรรค์เครื่องมือที่เรียกว่า “ชุด” ขึ้นมาดักปลาในแม่น้ำลำคลอง

“ธรรมชาติของสัตว์ เราเรียนรู้มาตั้งแต่บรรพบุรุษ จากปากสู่ปาก จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เกิดการคิดค้นเครื่องมือต่างๆ เพื่อจับมันมาปรุงอาหาร

ชุดเป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง ที่จับเอาธรรมชาติของปลามาใช้ผลิต ปลาชนิดใดก็ตาม เมื่อซุกหัวเข้าไปใน ที่แคบๆ หนาวกลับลำตัวไม่ได้ ครีบข้างๆ ของมันจะหมดความหมาย ปลาจะติดอยู่อย่างนั้น ด้วยธรรมชาติของปลาเป็นเช่นนี้เอง เราจึงคิดทำชุดขึ้นมาดักมันมากินได้” (ชุดดักปลา เราถอยไปไม่ได้อีกแล้ว น.65)

การจับปลาโดยอาศัย “จับ” เอาธรรมชาติของปลามาเป็นเครื่องมือ นับเป็นภูมิปัญญาที่ทำทั้งของชาวบ้านอีกประการหนึ่ง อย่างเรื่องการทำหลุมล่อปลา

“ข้าวเบาบางอันนากำลังได้ที่ บางอันนากำลังสุกเหลืองอร่าม ในหนองน้ำกลางท้องทุ่งขนาดใหญ่ ปลาน้อยใหญ่ ที่ระริ่นเมื่อน้ำนอง ส่วนหนึ่งพากันกลับลงคลองไปแล้ว ส่วนที่เหลือหากินเพลินจนหลงอยู่ในหนองใหญ่ ช่วงนี้เองที่เราทำหลุม”

การทำหลุมเพียงชุดหลุมล่อ แล้วเอาดินจากกันคลองที่น้ำไม่แห้งไปขัดล่อไว้ตั้งแต่ในหนองถึงปลาหลุม ปลาลำคึกคิดว่าน้ำใหม่มา เพราะได้กลิ่นดิน ทำให้พาเหรดกันมาตามกลิ่น ในที่สุดก็ลงไปในหลุมที่ชุดดักไว้ (ทำหลุม กลิ่นดินใหม่ทำให้ปลาหลง น.125)

การสร้างกรงดักพังพอน ก็เป็นอีกภูมิปัญญาหนึ่งเหมือนกัน

“เราชาวบ้านไม่ว่าจะดักสัตว์ชนิดใด เราจะจับเอาลักษณะนิสัยของมันมา กำหนดรูปแบบของเครื่องมือดักจับ เรามักดักพังพอนในหน้าแล้ง เพราะหน้านี้อาหารโปรดของมันหายากทำให้มันอดอยากปากแห้ง เมื่อเดินมาเห็นเหยื่อเน่าๆ ที่เราล่อความหิวทำให้มันจูโจมเข้าหาเหยื่ออย่างอดโซ เป็นเหตุให้จับตัวได้อย่างง่ายดาย”

“ความหิวที่ขาดสติมิเพียงทำให้พังพอนเข้ากรง ยังทำให้คนเข้าคุกเข้าตาราง เสียอนาคตกันมานักต่อนักแล้ว” (กรงดักพังพอน เพียงเหยื่อนำก็เข้าไปติดกับ น.18)

2. ภูมิปัญญาเรียนรู้นิสัยสัตว์

การเรียนรู้นิสัยสัตว์ ไม่ใช่เกิดขึ้นได้ง่าย หากแต่เกิดจากการสังสมภูมิปัญญา บอกต่อกันมา จากรุ่นสู่รุ่น หรือไม่ก็ต้องเฝ้าสังเกตอย่างต่อเนื่องและยาวนาน กว่าจะรู้และเข้าใจว่า ธรรมชาติของสัตว์แต่ละชนิด มีวิถีชีวิต มีธรรมชาติของมันเป็นอย่างไรร้อยอย่างเรื่องนกกระทา

“ นกกระทาตัวผู้สวยและเจ้าชู้

สีของมันลายขาว-ดำ ลำตัวมีจุดดำลายพริ้วบนพื้นขาว มันจะส่งเสียงขันตอนเช้าๆ ครั้งหนึ่ง แล้วพักยกไปขันอีกครั้งก็ต่อเมื่อแดดอ่อนๆ ตอนเย็นๆ ส่วนตัวเมียสีจะออกน้ำตาล คูสีหม่นๆ ไม่สดใสเหมือนตัวผู้ พ่อบอกว่าเวลาตัวเมียพักไข่ ตัวผู้ก็จะไปป้อกับตัวเมียตัวใหม่ เปิดโอกาสให้แม่นกทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ (ช่วยดักนกกระทา ขุนแผนแห่งดงดอน น.39 - 40)

นกคุ้มเวลานอน

“นกคุ้มเวลานอนมันจะเอาหัวซุกเข้าไปในปีก บางตัวที่เพิ่งเริ่มนอน พอรู้สึกตัวว่ามีเสียงอะไรแปลกปลอมเข้ามาใกล้ มันจะกะพริบตาปริบๆ ถ้าเราเอามือมาลูบไม่ทัน มันก็จะบินปร้อออกไปในความมืด เสียงนกบินกลางคืนนั้น ดังชวนชนหัวลุก” (ช่วยดักนกคุ้ม นกมีปีกบิน แต่อยู่กินกลางดินดง น.45)

3. ภูมิปัญญาทางด้านภาษาศาสตร์

สำนวน สุภาษิต คำพังเพย ในวรรณคดีไทย มิใช่น้อยเกิดจากการทำมาหากิน และเครื่องดักสัตว์ของชาวบ้าน เป็นต้นว่า “เหวี่ยงแห” มาจากลักษณะการทอดแห ตีปลาหน้าไซ มาจากการดักไซ นกต่อ มาจากการต่อนก เตาสุ่ม มาจากลักษณะการสุ่มปลา ยกยออป้อน มาจากการยกยอของชาวบ้าน เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้ ปรากฏอยู่ใน พราณทุ่ง ชวนให้คนรุ่นหลังเข้าใจรากเหง้าความเป็นมาสำนวนต่างๆ ยิ่งขึ้น

ส่วนเรื่องคำภาษาชาวบ้าน อย่างที่ชาวบ้านมักเรียกสิ่งของต่าง ๆ ด้วยคำนำหน้าว่า “อี” ดูเหมือนเป็นคำหยาบแต่จริง ๆ แล้วคือวิถีของชาวบ้านทั่วไป อย่างเช่น...

“กระजूคนแถวบ้านฉันเรียกอีजू”

เราใช้อีजूดักปลาไหล เห็นชื่อแล้วอย่าเพิ่งคิดว่าเป็นคำหยาบ สำหรับคนบ้านนอกอย่างเรacăว่า อี เป็นคำสามัญมาก ๆ ในบทเรียนสมัยเด็ก ๆ ครูยังเคยให้ฉันอ่านดัง ๆ ว่า ป้ากับปู่ อีอีजू หลังเลิกเรียนตอนเย็น ๆ เรายังมีคำต่อท้ายให้อีกว่า ป้ากับปู่ อีजू ยาไม่อยู่ปู่...” (กระजू สำหรับปลาไหลดวงजू น.21-22)

เพลงพื้นบ้าน เป็นอีกส่วนหนึ่งของวิถีไทย เขตพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัยและอำเภอพนมทวนก็มีเพลงพื้นบ้านเหมือนกัน ในเรื่องผู้เขียนยกเพลงพวงมาลัยที่ญาติ ๆ ร้องรำทำเพลงช่วงเทศกาลงานบุญมาให้เห็นกลิ่นอายด้วย

“พี่เป็นคนขยันขันแข็ง ผีนาคที่แปลงเป็นข้าวได้ แม้ผิวกายที่ดำนืดดำ ใ้งามง่าพี่ทำนาไร่ ว่างงานนามาจับสวิง แม่ยอดหญิงโปรดเห็นใจ เห็นใจพี่แต่เพียงน้อย เหงื่อหยาดไหลย้อยจะเป็นไร...”

เพลงพวงมาลัยที่น้ำ ๆ อา ๆ ร้องเกี่ยวกันหน้าตรุษสงกรานต์ มักนำเอาภาพชีวิตที่ท่ายู่ทุกเมื่อเช้าว้นมาร้อยเรียง เพื่อเรียกร้องให้อีกฝ่ายเห็นใจ...” (สวิงซ้อนกั้ว ว่างงานนามาจับสวิง น.181)

4. ภาพชีวิตชาวชนบทประมาณ พ.ศ. 2510 - 2530

ภาพชีวิตชาวชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมาณ พ.ศ. 2510 - 2530 ผู้เขียนได้นำเอามาถ่ายทอดเอาไว้ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งสอดแทรกไว้ในเนื้อหา และบอกเล่าตรงไปตรงมา ตัวอย่างเช่น

การปิดเรียน

สมัยประมาณ พ.ศ. 2510 นั้น โรงเรียนในชนบทบางแห่งยัง “ ปิดวันโกนวันพระ เพราะต้องอาศัยศาลาวัดเป็นสถานที่เรียนหนังสือ วันโกนเราช่วยกันทำความสะอาดศาลา ให้คนมาทำบุญในวันพระ...” (กระजू สำหรับปลาไหลดวงजू น.21)

การพึ่งพาธรรมชาติ

ชีวิตเราชาวไร่ ชาวนาต้องพึ่งพาธรรมชาติ เสียงธรรมชาติสอนให้เรารู้จักคำว่าอนิจจังได้ดังกว่าเสียงของหลวงพ่อที่วัดเป็นไหน ๆ

ปีไหนฝนตกเพียงพอกับความต้องการ ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ ในน้ำเต็มไปด้วยกุ้ง ปู ปลา หอย ในนาเต็มไปด้วยข้าวเขียวขจี แต่ถ้าปีไหนฝนตกหนักเกินไป น้ำท่วมข้าวในนาเสียหาย เราก็ต้องก้มหน้ารับชะตากรรมร่วมกัน”

(กับดักนกกระหูด หลงเหยื่อล่อก็ไปไม่รอด น.29)

แหล่งหาอาหาร

เราเลือกที่วางข่ายได้ง่ายดาย ถ้าไม่ชายผักในลำคลอง ก็อาจจะเป็นชายคันนา หรือไม่กี่วงขนานไปกับลำห้วย ก็ได้” (ข่ายดักปลา เพราะปากเกือบตายเพราะปลาหมอ น.49) และ เรานิยมตกเบ็ดในหน้าน้ำนอง

น้ำเต็มคลอง ลำห้วย และนาข้าว ปลาระเบิงน้ำใหม่ออกมากิน เหยื่อจำพวกแมลง หนอน อาหารอันโอชะของมันได้กว้างขวาง น้ำท่วมถึงไหนก็มีปลาถึงนั้น เรานำเบ็ดไปตกชายคลอง ชายห้วย และในนาข้าว ช่วงนี้ข้าวในนากำลังขึ้นน้ำโตวันโตคืน (ตกเบ็ด ความอดทนที่กินได้ น.93)

น้ำใสใจจริงของชาวบ้าน

“กินข้าวกินปลากันมาหรือยังละ

เป็นคำทักทายของพ่อแก่แม่เฒ่า คราวใดก็ตามเมื่อแขกมาเยี่ยมเยือนเรือนชาน เราจะใช้ประโยคนี้นำถามนำ แล้วถามด้วยเรื่องราวธุระ...” (ทอดแห ทอดได้ทุกฤดู น.119)

5. ภูมิปัญญาเรื่องการสร้างของใช้

การสร้างเครื่องมือของใช้บางอย่าง เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันของคนชนบท แท้จริงเป็นภูมิปัญญา และการแก้ปัญหาที่หน้าทั้งยาก เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำเอาวัสดุใกล้มือมาใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์ยิ่ง ตัวอย่างเช่น

การขัดเมือกควาปลาไหล

“ตอนเด็ก ๆ แม่มักให้ฉันจัดการกับกลิ่นควาของปลาไหล ทันทีที่แม่ใช้ ฉันต้องเอาปลาไหลไปที่กองกลบ เอาน้ำเทรดกลบให้เปียกแล้วเอามาถูเข้ากับตัวปลาไหล จนเมือกหายและผิวของมันขาวจืด จากนั้นก็ผ่าท้องเอาไส้ทิ้งทั้งหมด” (กระจู้ สำหรับปลาไหลดวงจู้ น.23)

การปั้นและหลุกกระสุน

หลุกกระสุน เราชาวบ้านจะปั้นด้วยดินเหนียว ให้เป็นลูกกลม ๆ ขนาดใหญ่กว่าหัวแม่มือคนตัวใหญ่ ๆ เล็กน้อย ตามแดดให้แห้ง จากนั้นใส่ยามเตรียมไว้ เมื่อต้องการใช้ก็หยิบออกมาใช้ได้อย่างทันท่วงที

สำหรับเราชาวบ้านที่ไม่ใช่ชนชั้นลูกกระสุน เราก็อาจใช้อย่างอื่นแทนเช่น ลูกหิน ลูกมะขามป้อม ที่มีขนาดพอเหมาะกับลูกกระสุนเป็นต้น..” (กระสุน เครื่องมือหาหิน แต่บรรพกาล น.27)

ตัวอย่างประโยชน์ 5 ประการที่กล่าวมา ล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาของบรรพชนคนไทย ที่ส่งเป็นมรดกตกต่อจากรุ่นสู่รุ่น และกำลังจะเลือนหายไปในโลกยุคใหม่ เพราะวิธีการทำมาหากินเปลี่ยนแปลงไป

ประวัติผู้เขียน

ลัจภูมิ ละออ เจ้าของนามปากกา ทิน ละออ สำหรับเขียนบทวี และอีกบางนามในหนังสือบางเล่ม

เกิดเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2507 เป็นชาวบ้านวังหลุมพอง ตำบลจรเข้สามพัน อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ดินแดนเพลงพื้นบ้านกล่อมท้องทุ่งก้องคังน้ำ จึงได้ฟังเพลงพื้นบ้านมาตั้งแต่เด็ก ๆ

สร้อยสัมผัสของเพลงพื้นบ้านที่ระเริงอยู่ในลำนึก ไม่ว่าจะเป็นเพลงเหยื่อย เพลงพวงมาลัย และลำตัด ทำให้ชอบเขียนกาพย์ กลอน ทั้งสนใจวรรณคดีอย่าง ขุนช้างขุนแผน ที่มีฉากอยู่ในถิ่นบ้านเกิด และวรรณกรรมทั่วไป

การศึกษา

จบประถมศึกษาปีที่4 จาก โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ตำบลจรเข้สามพัน อำเภอกู่ทอง เมื่อ พ.ศ. 2519 อยากเรียนต่อ แต่ฐานะทางบ้านไม่อำนวย ต้องออกไปทำไร่ทำนา และเลี้ยงควายอยู่ 4 ปี จึงกลับมาเรียนการศึกษานอกโรงเรียนในชั้นประถมศึกษา ปลาย เรียนได้เพียง 1 ปี ก็สอบเทียบได้ที่สนามสอบ โรงเรียนวัดสุพรรณภูมิ อำเภอมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ด้วยรักในการเรียนรู้ จึงหอบหนังสือบางเล่ม ใส่ลังกระดาษพร้อมเสื้อผ้าเข้าเรียนชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียน รัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ช่วงนี้กลางวันช่วยอารับจ้างสานเข่ง ตอนเย็นไปเรียนศึกษาผู้ใหญ่ จบมัธยมต้นเมื่อ พ.ศ. 2525 แล้วกลับมาเรียนภาคปกติที่บ้านเกิด จบ มัธยมปลาย โปรแกรม คณิต - อังกฤษ จากโรงเรียนอู่ทอง อำเภอกู่ทอง เมื่อ พ.ศ. 2528

สมัยเรียนที่อู่ทอง แม้จะเรียนโปรแกรมคณิต แต่เนื่องจากพื้นฐานไม่แน่นนัก การสอบแต่ละครั้งจึงมักมีกลอนเขียนใส่ไปกับใบคำตอบวิชาคณิตศาสตร์อยู่เนือง ๆ

ตัวอย่างเช่น ครั้งหนึ่ง อาจารย์พาไปสอบในอาคารโรงอาหาร ได้เขียนในใบกระดาษคำตอบว่า “กลืนข้าวแกงแรงลมระดมพัด มาสัมผัสสนาสาพาให้หัว เห็นด้วย ขามรายวางเป็นทางทิว อย่างจะลื้อเข้าไปลิ้มชิมลักขาม”

ปรากฏว่า ครูนำไปอ่านให้เพื่อน ๆ ฟังทุกห้องที่สอน เป็นที่ครั่นเครง นอกจากนี้ ครั้งหนึ่งตกวิชาคณิตศาสตร์ ชนิดเฉียดฉิว อาจารย์ผู้เข้าใจศิษย์ท่านหนึ่งยินดีให้ช้อมด้วยบทกลอน ยังความประทับใจไม่รู้ลืม

ด้วยรักในรสนาสา จึงเข้าเรียนและจบปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เอกภาษาไทย จากวิทยาลัยครูนครปฐม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เมื่อ พ.ศ. 2532

หลังทำงานข่าว และมีผลงานสารคดีเกี่ยวกับกัมพูชา พบว่าถ้ารู้ภาษาเขมร จะทำให้การเขียนสารคดีเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างเขมรดีขึ้น ทำให้เฝื่อนอยากรู้ภาษาเขมร ทั้ง ๆ ที่ไม่มีพื้นฐานภาษาและเชื้อสายเขมรแม้แต่น้อย จะมีบ้างก็แต่เพียงรูปร่างหน้าตาที่ละม้ายชาวเขมร

ลงมติใจสอบเข้าเรียน ปริญญาโท สาขาเขมรศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร จนสำเร็จการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2549

การทำงาน

เริ่มทำงานที่ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ในตำแหน่งพนักงานพิสูจน์อักษร สมัยมานะ แพร่พันธุ์ ลูกชายของ “ยาขอบ” เป็นบรรณาธิการ เมื่อ พ.ศ. 2533 ออกไปเป็นพนักงานพิสูจน์อักษร ที่นิตยสารจีเอ็มช่วงสั้น ๆ

เริ่มเป็นนักข่าวที่ หนังสือพิมพ์สือไท เพราะ มานะ แพร่พันธุ์ ตามตัวมาจาก นิตยสารจีเอ็ม ของ กรณ์ ไกรลาส ไปร่วมงาน เมื่อหนังสือพิมพ์สือไทหยุดกิจการ จึงเข้าทำงานที่ นสพ.ข่าวสด ลาออกมาทำที่ นสพ.แนวหน้าช่วงสั้น ๆ ก่อนเป็นนักข่าวและคนเขียนข่าวประจำกองบรรณาธิการ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ส่วนของจุดประกายวรรณกรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2539 - 2549 ระหว่าง พ.ศ. 2549 - 2550 เป็นอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สอนวิชาการเขียนสารคดี และบทความ เข้าประจำกองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ แผนกสัปดาห์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ต่อมาตั้งแต่มกราคม พ.ศ.2554 ได้รับมอบหมายให้เขียนบทอาศรัยราชวาท ลงตีพิมพ์ในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ผลงานรวมเล่ม มีทั้งประเภท ‘บทกวี’ ใช้นามปากกา ‘ทิน ละออ’ และสารคดี ใช้ชื่อจริง สัจภูมิ ละออ ตั้งแต่ผลงานเล่มแรกในปี พ.ศ.2536 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2557 มีจำนวน 22 เล่ม แยกเป็นรวมบทกวี 3 เล่ม และผลงานสารคดี 19 เล่ม

ประเภท ‘บทกวี’ ใช้นามปากกา ‘ทิน ละออ’

1. เรื่องอรุณ จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์สมิต เมื่อธันวาคม พ.ศ.2536
2. ฝ่าฝนหาฝัน จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ร้อยรู้ เมื่อกุมภาพันธ์ พ.ศ.2538
3. กรงชมดาว จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์รุ่งกินน้ำ เมื่อเมษายน พ.ศ.2541

ผลงานประเภท ‘สารคดี’ ใช้ชื่อ สัจภูมิ ละออ

1. เส้นทางชีวิตนักเขียน จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ ดอกหญ้า เมื่อมีนาคม พ.ศ. 2538
2. เนีย ! โรมานีย จัดพิมพ์ครั้งแรกโดย สำนักพิมพ์มหาสมุทร เมื่อมีนาคม 2539 จัดพิมพ์ครั้งที่สองโดย สำนักพิมพ์กิตติดา เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น โรมานีย ปารีส น้อยในอดีต
3. หลวงพระบางหัวใจของล้านช้าง จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน (เขียนร่วมกัน 10 คน พิมพ์ 3 ครั้ง) เมื่อ พฤศจิกายน 2542
4. เดี่ยวเขมร จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ภัคธรรศ เมื่อมกราคม พ.ศ.2544
5. พรานทุ่ง จัดพิมพ์โดย สนพ.ดอกหญ้า2543 เมื่อตุลาคม พ.ศ.2544 และ สำนักพิมพ์สายธาร พิมพ์ครั้งที่สอง เมื่อ พ.ศ.2550
6. เสนหาเวียงจำปาหลวง จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์ดอกหญ้า2000 เมื่อพ.ศ. 2544
7. เวียดนาม ดอกไม้หลังไฟสงคราม จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์ เมื่อ กันยายน พ.ศ. 2545
8. ส่องเขมร ตระเวนกัมพูเจีย จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊คส์ เมื่อ พฤษภาคม พ.ศ. 2546
9. 25 ปีซีไรต์ สำนักพิมพ์สยามอินเตอร์บุ๊คส์ พฤศจิกายน 2546.
10. ฝ่าเขมรเห็นไข่มุก สาระคดีเส้นทาง จากปอยเปต-โฮจิมินห์ซีตี้ ได้รับทุน จากโครงการอาณานิคมศึกษา 5 ภูมิภาค โดยการสนับสนุนของ “สกว.”
11. ธรรมะพอเพียง (พิมพ์ 3 ครั้ง ครั้งที่3 เปลี่ยนชื่อเป็น ก้าวไปด้วยกัน)
12. ซีไรต์ไดอารี่ 30 ปี รางวัลซีไรต์ สำนักพิมพ์สุภาพใจ เมื่อ พ.ศ. 2551

13. คลีปมปริศนา พระเจ้าล้านตื้อ สำนักพิมพ์สยามบันทึก เมื่อ พ.ศ. 2553
14. อารรพณวังต้องห้าม สำนักพิมพ์สยามบันทึก เมื่อ พ.ศ. 2553
15. การเขียนสารคดี อย่างนักเขียนสารคดี สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช เมื่อ พ.ศ. 2553
16. จุมเรียบซัวร์ บัตติอมบอง สวัสดิ์พระตะบอง สำนักพิมพ์บ้านรัก เมื่อ พ.ศ. 2553
17. เสียมเรียบ สยามแพ้ว แซมร์ฟ่าย สำนักพิมพ์ สยามบันทึก เมื่อ พ.ศ. 2553
18. เขียนอย่างนักเขียนมืออาชีพ สำนักพิมพ์พิมพ์คำ เมื่อ พ.ศ. 2554
19. พุทธศาสตร์สยามวงศ์ โตคลื่นไปมันคงที่ศรีลังกา สำนักพิมพ์สุภาพใจ เมื่อ พ.ศ. 2556

รางวัล

ลัจภูมิ ละออ ได้รับการพิจารณาจากสมาคมนักกลอนแห่งประเทศไทย ให้เป็นนักกลอนดีเด่น ประจำปี พ.ศ. 2556 ได้รับรางวัลโล่เกียรตินิยมจากศิลปินแห่งชาติ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และก่อนหน้านั้น ได้รับการยกย่องให้เป็นนักกลอนตัวอย่างจากสมาคมนักกลอนแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2546

ปัจจุบัน ลัจภูมิ ละออ ทำงานอยู่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นอกเหนือจากงานข่าว ยังเป็นวิทยากรเรื่องการเขียนประสบการณ์การทำข่าว พร้อม ๆ กับการสร้างสรรค์บทกวีและสารคดีออกมาเนื่อง ๆ

สารคดีที่เขียน มีทั้งสารคดีท่องเที่ยว เชิงวิชาการ วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน หนังสือ พรานทุ่ง เป็นสารคดีวิถีชาวบ้านที่เขียนมาจากการประสบการณ์ตรง ท่ามกลางกระแสหนังสือแต่ละวันที่ผลิออกมาเฉลี่ย 35-40 ปกนั้น แม้ไม่อาจอยู่ในแผงได้นานตามกลไกของตลาด แต่ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพชนคนไทยที่สั่งสมมานั้น อย่างไรย่อมยังอยู่กับคนไทยสืบไป

ไม่ว่าจะอยู่ในหนังสือ พรานทุ่ง หรือหนังสืออื่นใดก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

ลัจภูมิ ละออ. (2550). *พรานทุ่ง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สายธาร.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

The Study of Relationship between Sexual Behavior and Emotional Intelligence of High School Student in Muaeng District, Nakhon Sawan Province

ดวงพร เกตุขรา¹

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์จำนวน 390 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยคือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศจำนวน 5 ด้านและตัวแปรตาม ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน 9 ด้าน เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียนจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน จำนวน 52 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลความฉลาดทางอารมณ์พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนและวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.32 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ อยู่ในระดับมาก

¹ นักจิตวิทยาชำนาญการ กลุ่มงานจิตเวชโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์

ที่ค่าเฉลี่ย 2.98 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.23 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองอยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.07 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ปรากฏว่า โดยรวมไม่สัมพันธ์กันทางสถิติ เมื่อแยกวิเคราะห์บางด้านพบว่าผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความสามารถในการเห็นใจผู้อื่นและการมีเพศสัมพันธ์การสำเร็จความใคร่ อุปกรณ์และการแต่งกายกับความสามารถในการรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ค่าเฉลี่ย 0.155*

Abstract

This study was carried out relationship between sexual behavior and emotional intelligence of high school students in Mueang district, Nakhon-Sawan province. The objectives of the study were 1) to study the sexual behavior of the students 2) to study emotional intelligence of the students, and 3) to study the relationship between sexual behavior and emotional intelligence of the students. The 390 students from 1st - 6th high school in both male and female were selected by multistage random sampling. Variables used in the study were independent variables including 5 issues in sexual behavior and dependent variables including 9 issues in emotional intelligence. Questionnaire with 52 questions which are divided into 3 parts was inquired and analyzed the relationship between sexual behavior and emotional intelligence with frequency, percentage, mean and standard deviation. The Pearson's Correlation Coefficient was used for testing the hypothesis in this study.

The result shows that 1) the sexual behavior of the sample group was categorized into high level which was 3.18 of the average score. The highest and lowest average scores were impact of sexual behavior which was 3.32 and the sexual deviation which was 2.98, respectively. 2) the

emotional intelligence of the sample group was categorized into high level which was 3.15 of the average score. The highest and lowest average scores were the ability of responsibility which was 3.23 and the ability to control the emotions and needs which was 3.07, respectively. 3) the result of relationship between sexual behavior and emotional intelligence of the sample group was not corresponded. However, some factors from both variables were corresponded with each other such as the relationship between the impact of sexual behavior and the ability to sympathize with others and the relationship between having sex and orgasm in terms of media, equipment and dress, and the social side effects of sexual behavior and sexual deviancy was not corresponded at .05 p-value and 0.155 * mean value.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง และเป็นช่วงสำคัญของชีวิต เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยตรง เช่น การเริ่มสนใจตนเอง สนใจสิ่งที่แปลกใหม่รอบตัว มีความอยากรู้อยากลอง และต้องการเป็นอิสระจากผู้ใหญ่ วัยรุ่นมักจะอยู่ร่วมกันทั้งในและนอกโรงเรียน มีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน พฤติกรรมการทำตามเพื่อน การพัฒนาความคิดสติปัญญา ยังไม่ดีพอที่จะเข้าใจผลเสียของพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจ และสังคม (จันทิศา พฤษานานนท์. 2537 : 141) วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมาก จึงมีโอกาสดูถูกดูแคลิให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนทำลาย ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นภัยคุกคามต่อชีวิต ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา วัยรุ่นไทยในปัจจุบันมีเพศสัมพันธ์ในอายุน้อยลง จากการสำรวจพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงชาย ของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2539 พบว่าวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุต่ำสุด 11 - 12 ปี และในปี พ.ศ. 2541 พบว่าวัยรุ่นไทยมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกระหว่างอายุ 13 - 19 ปี และจากข้อมูลกระทรวง

สาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2544 พบว่า วัยรุ่นมีความเชื่อในเรื่องเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น และวัยรุ่นหญิงยอมรับแนวคิดกรณีการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการสำรวจการมีประสบการณ์ทางเพศของวัยรุ่นหญิง พบว่า เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น จากในอดีตที่มีไม่ถึงร้อยละ 5 เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ในปัจจุบัน (วิชุดา มาบุญรัตน์. 2544 : 35)

จากสภาพและเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น เป็นปัญหาที่สำคัญมากในขณะนี้ ผู้ศึกษาในฐานะที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในกลุ่มงานจิตเวช ที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพจิต เสริมสร้างความรู้ ประสิทธิภาพ และให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและบุคคลทั่วไป ได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยเลือกศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่สนใจเพศตรงข้าม และเริ่มเรียนรู้การมีกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ และเห็นว่าในช่วงวัยนี้อยู่ในช่วงเรียนรู้ในการคบเพื่อนต่างเพศ และเป็นวัยที่เหมาะสมต่อการปลูกฝังทักษะต่าง ๆ ในการจัดการทางเพศ เช่น การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การรู้จักปฏิเสธ การแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์เฉพาะหน้า เป็นต้น โดยมุ่งหวังว่า การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้กรอบการพัฒนาสุขภาพจิตและพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กวัยเรียน เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมให้กับนักเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อ 1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ข้อ 2 เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ และ ข้อ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2546 โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การศึกษาระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์การแต่งกาย ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเปราะบางทางเพศ ส่วนที่ 2 การศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 5 ระดับ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ เก่ง ดี และมีสุข จำนวน 9 ด้าน คือ 1. ด้านการเป็นคนดี ได้แก่ 1) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง 2) ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น 3) ความสามารถในการรับผิดชอบ 2. ด้านการเป็นคนเก่ง 1) ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 2) ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา 3) ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น 3. ด้านการมีความสุข 1) ความภาคภูมิใจในตนเอง 2) ความพึงพอใจในชีวิต 3) การมีความสุขสบายใจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 13,054 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 390 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับพฤติกรรมทางเพศ จำนวน 5 ด้าน และตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 9 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมทางเพศ หมายถึง ความประพฤติหรือการกระทำที่แสดงออก ตลอดจนการแสดงออกทางความคิด การตัดสินใจ และการตีความหมาย ที่มีต่อระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ 1) ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ 2) ด้านสื่อ อุปกรณ์และการแต่งกาย 3) ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม 4) ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศและ 5) ด้านความเปราะบางทางเพศ

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกตนเอง และผู้อื่น การรู้จักควบคุม จัดการ และแสดงออกทางอารมณ์ รู้จักใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมทั้งในแง่บุคคล และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ตลอดจนมีความเข้าใจเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล เข้าใจบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ มีความสำเร็จในด้านการเรียน ชีวิตครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่แสดงออกทางพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิด ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ดี เก่ง สุข จำนวน 9 ด้าน ได้แก่

1. การเป็นคนดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ได้แก่

1.1 ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง หมายถึง การรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง การรู้จักควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น หมายถึง การใส่ใจผู้อื่น เข้าใจและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนการแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ หมายถึง การรู้จักการให้ รู้จักการรับ รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. การเป็นคนเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่

2.1 ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง หมายถึง การรู้จักศักยภาพของตนเอง สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้ ตลอดจนมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย

2.2 ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา หมายถึง การรับรู้และเข้าใจปัญหา มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และมีความยืดหยุ่น

2.3 ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น หมายถึง การรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม การแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

3. การเป็นคนมีความสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ ได้แก่

3.1 ด้านความภูมิใจในตนเอง หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง และเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 ด้านความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง การรู้จักมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 ด้านมีความสุขสงบทางใจ หมายถึง มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสุขสงบทางจิตใจ

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2556 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ที่มีพื้นที่ตั้งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนครสวรรค์ โรงเรียนสตรีนครสวรรค์ โรงเรียนสวนกุหลาบ (จิรประวัติ) นครสวรรค์ โรงเรียนบ้านแก่งชลธิสวิทยา โรงเรียนพระบางวิทยา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม และโรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 13,054 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 390 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้จำนวนนักเรียนชาย - หญิง (7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนครสวรรค์ โรงเรียนสตรีนครสวรรค์ โรงเรียนสวนกุหลาบ (จิรประวัติ) นครสวรรค์ โรงเรียนบ้านแก่งชลธิสวิทยา โรงเรียนพระบางวิทยา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม โรงเรียนบึงบอระเพ็ดวิทยา) ที่อยู่ในโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่ม ตัวอย่าง

2. ขั้นตอนการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยดัดแปลงมาจากรายงานการวิจัยของศูนย์สุขภาพจิตที่ 8 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มาประยุกต์ใช้จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ ระดับชั้น การพักอาศัย สถานภาพสมรสของพ่อแม่ที่ให้น้ำหนัก จำนวนพี่น้องร่วมพ่อแม่เดียวกัน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2 ข้อมูลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์ และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเปราะบางทางเพศ จำนวน 20 ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ดี เก่ง สุข จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง 2) ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น 3) ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ 4) ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง 5) ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา 6) ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น 7) ด้านความภูมิใจในตนเอง 8) ด้านความพึงพอใจในชีวิต และ 9) ด้านมีความสงบทางใจ จำนวน 52 ข้อ โดยกำหนด ข้อคำถามเป็น 2 ลักษณะ คือ คำถามเชิงบวก จำนวน 28 ข้อ และเป็นคำถามเชิงลบ จำนวน 24 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง และจริงมาก แปลความหมายในเชิงบวกจะเริ่มจาก 1,2,3 และ 4 ส่วนเชิงลบจะเริ่มจาก 4,3,2 และ 1 ตอนที่ 3 ข้อเสนอนะและข้อคิดเห็นอื่นๆ

2.2 การพัฒนาเครื่องมือ

การพัฒนาแบบสอบถามสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีรายละเอียดดังนี้

1) ศึกษาหลักการสร้างจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2) ยกร่างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยมาประมวลสร้างเป็นแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC)

ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ด้านการวัดและประเมินผลด้านการวิจัยด้านจิตวิทยา และด้านการแนะแนว

4) หากคุณภาพเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โรงเรียนเก่าเล่าวิทยา อำเภอกำแพง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จำนวน 7 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 ฉบับ พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้โรงเรียนส่งแบบสอบถามกลับมายังผู้วิจัย

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับมาทั้งหมด แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ส่งไป	รับคืน	ร้อยละ	ฉบับสมบูรณ์	ร้อยละ
นักเรียน	390	387	99.23	387	100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละฉบับ และนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ กำหนดรหัสและลงรหัส นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวม โดยเป็นแบบสอบถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า คำตอบเป็นแบบเลือกคำตอบ 4 คำตอบ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมทางเพศอันพึงประสงค์ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00 หมายถึง มีพฤติกรรมทางเพศอันพึงประสงค์ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.00 หมายถึง มีพฤติกรรมทางเพศอันพึงประสงค์ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมทางเพศอันพึงประสงค์ในระดับน้อย

3. วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมรายด้าน และรายข้อ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535 : 23 - 24) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.00 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.00 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ

4. หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้การวิเคราะห์โดยโปรแกรม SPSS

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นรายด้าน

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่	3.24	0.57	มาก
2	ด้านสื่อ อุปกรณ์ และการแต่งกาย	3.18	0.67	มาก
3	ด้านกิจกรรมทางสังคม	3.17	0.66	มาก
4	ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ	3.32	0.60	มาก
5	ด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ	2.98	0.78	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.18	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีระดับพฤติกรรมทางเพศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.32 ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.24 ด้านสื่อ อุปกรณ์ และการแต่งกาย อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านกิจกรรมทางสังคม อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.17 และด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 2.98

2. ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง	3.07	0.64	มาก
2	ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น	3.16	0.58	มาก
3	ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ	3.23	0.54	มาก
4	ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	3.14	0.51	มาก
5	ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา	3.15	0.51	มาก
6	ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	3.14	0.47	มาก
7	ด้านความภูมิใจในตนเอง	3.13	0.44	มาก
8	ด้านความพึงพอใจในชีวิต	3.14	0.50	มาก
9	ด้านการมีความสงบทางใจ	3.18	0.39	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.15	0.36	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.23 ด้านการมีความสงบทางใจ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.16 ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านความสามารถในการ มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.14 ด้านความภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.13 และด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.07

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์กับของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ที่	ความฉลาดทางอารมณ์	ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศ					รวม
		ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำนึกผิด	ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย	ด้านกิจกรรมทางสังคม	ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ	ด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ	
1	ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง	.178*	.146*	.129*	.122*	.088	.155*
2	ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น	.096	.099	.064	.110*	.027	.091
3	ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ	.123*	.128*	.104*	.087	.059	.117*
4	ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	.025	.045	.007	.007	-.025	.012

ที่	ความฉลาดทางอารมณ์	ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศ					
		ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่	ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย	ด้านกิจกรรมทางสังคม	ด้านผลกระทบ ของพฤติกรรมทางเพศ	ด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ	รวม
5	ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา	.034	.036	-.009	.020	-.054	.003
6	ด้านความสามารถในการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น	.094	.063	.086	.036	.012	.067
7	ด้านความภูมิใจในตนเอง	-.035	-.028	-.055	-.040	-.072	-.056
8	ด้านความพึงพอใจในชีวิต	-.030	-.010	-.088	-.040	-.046	-.052
9	ด้านการมีความสงบทางใจ	.182*	.168*	.180*	.160*	.286*	.238*
	รวม	.110*	.106*	.068	.076	.039	.092

* Correlation is significant at the .05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ไม่สัมพันธ์กันทางสถิติ เมื่อแยกวิเคราะห์พฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมทางเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม และด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศด้านผลกระทบของพฤติกรรม

ทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกายกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมทางเพศ ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม กับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบ ของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเปี่ยงเบนทางเพศกับความฉลาด ทางอารมณ์ ด้านการมีความสุขทางใจมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจาก มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ อยู่ในระดับมากที่ค่าเฉลี่ย 3.32 ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.24 ด้านสื่ออุปกรณ์ และการแต่งกาย อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านกิจกรรมทาง สังคม อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.17 และด้านความเปี่ยงเบนทางเพศ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 2.98 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.15 เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.23 ด้านการมีความสุขทางใจ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.18 ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.16 ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.15 ด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ ตนเอง ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.14 ด้านความภูมิใจในตนเอง อยู่ในระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.13 และด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการ ของตนเอง อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.07 ตามลำดับ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปรากฏว่า พฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ไม่สัมพันธ์กันทางสถิติ และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด แต่เมื่อแยกวิเคราะห์รายด้าน พบว่า บางด้านมีความสัมพันธ์กันทางสถิติ ดังนี้ พฤติกรรมทางเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่อ อุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม และด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกายกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมทางเพศ ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคมกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสามารถในการรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเปราะบางทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านความสามารถในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการมีสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง และด้านความพึงพอใจในชีวิตไม่สัมพันธ์กัน พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเปราะบางทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านการมีความสงบทางใจ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยในส่วนที่ 2 ตอนที่ 1 ที่พบว่าพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน ได้แก่ ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ อยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย

3.32 แสดงว่าพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนเกิดจากผลกระทบอื่นๆ มากกว่าพฤติกรรมที่เกิดจากตัวนักเรียนเองจึงเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลเด็กและเยาวชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชน แม้ว่าพัฒนาการทางด้านร่างกายจะก้าวเข้าสู่วัยแห่งการเจริญพันธุ์ก็ตาม สภาพแวดล้อมจึงกลายเป็นมูลเหตุสำคัญต่อพฤติกรรมทางเพศ ตั้งแต่ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม และด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ ตามลำดับ ในส่วนของการป้องกันและแก้ไขในเบื้องต้นควรมีการสร้างเครือข่ายกัน ดังนี้

1.1.1 ผู้ปกครองหรือญาติผู้ใกล้ชิดไม่ควรมองข้ามในการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของบุตรหลานโดยการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก ให้เด็กมีความมั่นใจและกล้าที่จะบอก กล้าจะถาม และกล้าที่จะระบายความรู้สึกที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้แนะนำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.1.2 สถานศึกษา ต้องมีผู้บริหารและครูที่เข้าใจและมีความตั้งใจที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ โดยสร้างความเชื่อถือ ความไว้วางใจให้เด็กกล้าที่จะพูดคุยซักถามโดยใช้กิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลายเข้ามาเป็นตัวขับเคลื่อนในการเฝ้าระวังพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ให้ความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการกับเด็กอย่างต่อเนื่องจากครูแนะแนว และกิจกรรมเยี่ยมบ้าน เป็นต้น โดยใช้เครือข่าย ชมรม ชุมนุม มูลนิธิ ฯลฯ มาเป็นตัวเชื่อมกิจกรรม

1.1.3 หน่วยงาน องค์กรหรือสถาบันต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันทางศาสนา เป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการเฝ้าระวังและแก้ไข การแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสามารถดำเนินการทั้งป้องกันและแก้ไข ในทุก ๆ ด้านตามสภาพปัญหาที่ค้นพบ

1.2 จากผลการวิจัยในตอน ที่ 2 ในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์แม้ว่าผลการวิจัยในภาพรวม จะอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่มีสิ่งที่น่าสนใจจากผลการวิจัย คือ การควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เปราะบางเป็นอย่างมาก หากปล่อยปละละเลยอาจเป็นพื้นฐานให้พฤติกรรมด้านอื่นๆ เกิดผลกระทบไปในทางที่ไม่เหมาะสม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นควรต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข เช่นเดียวกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมทางเพศในเบื้องต้น

1.3 จากผลการวิจัยในตอนที่ 3 ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมทางเพศที่ไม่พึงประสงค์กับความฉลาดทางอารมณ์ โดยภาพรวมของพฤติกรรมทางเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม และด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ พฤติกรรมทางเพศด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศกับความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ พฤติกรรมทางเพศ ด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญ พฤติกรรมทางเพศด้านกิจกรรมทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการรับผิดชอบต่ออย่างมีนัยสำคัญ พฤติกรรมทางเพศด้านการมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และด้านความเบี่ยงเบนทางเพศไม่สัมพันธ์กัน ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง และด้านความพึงพอใจในชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้านความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเองและด้านความพึงพอใจในชีวิต พฤติกรรมทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ และการสำเร็จความใคร่ ด้านสื่ออุปกรณ์และการแต่งกาย ด้านกิจกรรมทางสังคม ด้านผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศและด้านความเบี่ยงเบนทางเพศ มีความสัมพันธ์กับด้านการมีความสงบทางใจอย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยที่พบว่าพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ ไม่สัมพันธ์กันทางสถิติแต่มีบางด้านที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และบางด้านไม่สัมพันธ์กัน ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ที่ไม่สัมพันธ์กันเพื่อค้นหาสาเหตุอย่างชัดเจน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมทางเพศและความฉลาดทางอารมณ์ ต่อไป

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประเด็นที่มีผลการวิเคราะห์ในลำดับสูงสุด และต่ำสุดในส่วนของพฤติกรรมทางเพศ คือ ผลกระทบของพฤติกรรมทางเพศ และความเบี่ยงเบนทางเพศ ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการรับผิดชอบ และความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง เนื่องจาก ทั้ง 2 รายการมีค่าเฉลี่ยความแตกต่างสูงสุดและต่ำสุด จึงควรศึกษาเจาะลึก เพื่อเป็นการยืนยันผลการวิจัยในเชิงลึกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *แนวทางการดูแลช่วยเหลือปัญหาพฤติกรรมในวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2545). *อีคิว : ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ : ทิคอม.
- _____. (2543). *การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทย อายุ 12 - 60 ปี*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐพร สายพันธุ์. (2541). *พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มานพ คณะโต. (2541). *พฤติกรรมทางเพศ*. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศจีพร พงษ์ผล. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทวิมาตรฐานทางเพศกับแนวโน้มการมีพฤติกรรมเสี่ยงเอดส์ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาทิตย์ รุ่งเสรีชัย. (2547). *ความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อัจฉรา สุขารมณ. (2543). *บทบาทของพ่อแม่ในการพัฒนา EQ เด็ก*. วารสารจิตวิทยาคลินิก, 32 - 35.
- Bar On, R. (1997). *Bar on emotional quotient inventory : A measuers of emotional intelligence (Technical manual)*. Toson to : Multi Health System.
- Cooper and Sawaf. (1997). *Executive EQ : Emotional Intelligence leadership and organization*. New York : Crossed Putnum.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotion intelligence*. New York : Bantam Book.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Factors Affecting Research Conducting of Social Sciences and Humanities Faculty Staff, Maejo University

ศุภลักษณ์ ดิน้อย¹

ชูชีพ พุทธรประเสริฐ²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นอาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2555 จำนวน 5 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะเศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยบริหารศาสตร์ จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแจกแจงความถี่

ผลการศึกษาพบว่า ทุกปัจจัยมีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัย อันดับแรกคือ ด้านลักษณะของงาน รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความรับผิดชอบ ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบว่า ระดับปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การมีภาระงานสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย รองลงมาคือ การจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย และไม่สามารถทำงานวิจัยใน เวลาปฏิบัติงานประจำได้ ส่วนข้อเสนอแนะในการส่งเสริม

¹ ศษ.ม.(การบริหารการศึกษา), นักวิชาการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การทำวิจัยของอาจารย์พบว่า ด้านความสำเร็จของการทำวิจัย ข้อเสนอแนะคือ ผู้ทำวิจัยควรมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย ด้านการได้รับการยอมรับนับถือในการทำวิจัยพบว่า ควรมีการเชิดชู ประกาศชื่นชมอาจารย์ที่มีผลงานวิจัย ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ อยู่เอื้อต่อการทำวิจัยพบว่า ควรลดภาระงานสอนให้น้อยลง รวมถึงมีการกำหนด ตารางสอนที่เอื้อต่อการทำวิจัย ด้านความรับผิดชอบพบว่า ผู้วิจัยต้องมีวินัยและเอาใจใส่ ต่อการทำวิจัยให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาของหน่วยงาน ด้านความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่การงานพบว่า ควรนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน การขอตำแหน่งทางวิชาการ ด้านนโยบายและการบริหารของหน่วยงานพบว่า หน่วยงาน ควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและลดขั้นตอนที่ซับซ้อนเกี่ยวกับการขอรับทุน รวมถึงมีการปรับปรุงระเบียบหลักเกณฑ์ ด้านการปกครองบังคับบัญชาพบว่า ผู้บังคับบัญชา ควรให้ความสำคัญกับงานวิจัย ด้านสภาพการทำงานที่เอื้อต่อการทำวิจัยพบว่า ควรจัดหาหนังสือที่มีความหลากหลาย รวมถึงจัดบริการยืมหนังสือต่างประเทศ และมีการสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้น่าทำวิจัย ด้านงบประมาณที่ได้รับพบว่า หน่วยงานควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนางานวิจัยของหน่วยงานที่ชัดเจน เป็นธรรม มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพงานวิจัย

ABSTRACT

This research aimed to comprehend factors affecting research conducting of instructors, and to find out problems and suggestions of research promotion for instructor in Humanities and Social Sciences, Maejo University. The respondents used in this study were 132 instructors, who teach in the field of social sciences and humanities, of Maejo University, Chiang Mai Province, in the academic year 2012 from 5 faculties and 1 college, namely Faculty of Liberal Arts, Faculty of Information and Communication, Faculty of Business Administration, School of Tourism Development, Faculty of Economics and School of Administrative Studies. The tool used in this study was a 4-part questionnaire. The data gained was analyzed by mean, standard deviation and frequency distribution.

The results of the study can be summarized that every factor influenced the research conducting of instructors in the field of social

sciences and humanities of Maejo University in high level. When considering into each factor, it is found that the factor primarily influenced the research conducting was the job description while the secondary factor was the job achievement and responsibility. The last factor was the credibility.

For the problems and suggestions on the research promotion of the instructors in social sciences and humanities of Maejo University, it is found that the problem of research promotion of the instructor was in moderate level. When considering into each factor, the first problem with the most level and most mean was loaded burden of teaching; the instructor had no time for conducting a research. The secondary factor was the classroom time table that does not support the research conducting; the instructor could not conduct the research during the regular working hours. Several suggestions were concluded in promoting the research conducting of the instructors. In light of the research achievement, it is suggested that the researcher should have the good attitude towards the research. In light of creditability, it is suggested that there should be a complimentary certificate for the instructor who has a research. In light of the regular work that supports the research conducting, it is suggested that the teaching burden should be lessened and the classroom time table should be adjusted for the research conducting. In light of responsibility, it is suggested that the researcher must be disciplined and have attentive conduct to the research within the duration as determined by the department. In light of the career progress, it is suggested that the knowledge gained from the research should be applied in teaching and asking for academic title promotion. In light of departmental policy and administration, it is suggested that the department should seriously supports and reduces the complicated process of applying for a fund, and adjusts the relevant regulations. In light of mastership, it is suggested that the supervisor should give importance to the research. In light of the working condition that supports the research

conducting, it is suggested that variety of books should be provided including foreign books, borrowing service should also be provided, while the academic environment should be facilitated to the research conducting. In light of budget, it is suggested that the department should allocate the budget for research with transparent, fair and suitable manners which should be corresponding with the quantity and quality of the research.

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้อยู่ในฐานะที่พึ่งพาตนเองได้ จะนำไปสู่การแข่งขันได้ในระดับนานาชาติและสร้างความยั่งยืนให้กับประเทศ การวิจัย จึงเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ดังที่ อานนท์ ภูณะรัตเวช (2549, น 29) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยเป็นการสร้างและพัฒนาความรู้ที่ทำให้มีผู้ทางวิธีการที่พัฒนาประเทศได้เร็ว ประหยัดงบประมาณและสิ้นเปลืองเวลาและทรัพยากรน้อยกว่าประเทศต่าง ๆ หากมองถึงความสำคัญของงานวิจัยในระดับอุดมศึกษาแล้ว ถือว่าได้ว่างานวิจัยมีความสำคัญเท่าเทียมกับงานสอน เนื่องจากกระบวนการวิจัยจะนำไปสู่การบุกเบิกแสวงหาความรู้แก่งสังคม ดังนั้น การวิจัยจึงควรได้รับการสนับสนุนและแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2551) ได้กล่าวไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาถือได้ว่ามีความพร้อมในการทำวิจัยมากกว่าสถาบันอื่นๆ คือ มีฐานะเป็นผู้นำ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นแหล่งรวมความรู้และมีอิสระและเสรีในทางวิชาการอย่างเพียงพอแก่การทำวิจัย ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความเหมาะสมในการเป็นผู้นำด้านการวิจัยและผลงานวิจัยที่ได้สามารถนำมาใช้บูรณาการในการเรียนการสอนให้นักศึกษาช่วยส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นสถาบันการศึกษาทางด้านการเกษตรที่เกิดมาจากฐานแนวคิดและกิจกรรมของรัฐด้านการศึกษาค้นคว้าใหม่ทางการเกษตร ได้เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา ขณะนั้นมหาวิทยาลัยแม่โจ้จัดอยู่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยเฉพาะทางที่เน้นผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี (ค2) จำเนียร ยศราช (2553, น.5) กล่าวถึงนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ระหว่างปี 2554 - 2557 ไว้ว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัย จะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นการผลิตบัณฑิตเฉพาะทางระดับบัณฑิตศึกษาและวิจัย (ค1) อย่างเต็มรูปแบบ

ในระยะเวลา 7 ปี (2553 - 2559) การที่จะก้าวไปสู่ ค1 นั้นมหาวิทยาลัยจะต้องเพิ่มการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ปริญญาโท ปริญญาเอก และมีการเพิ่มปริมาณงานวิจัยให้มากขึ้น คณะต่างๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญในการทำงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงเพื่อร่วมขับเคลื่อนการวิจัย อันจะนำไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในปี 2559 แต่สิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้การทำวิจัยสำเร็จลุล่วง และมีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเรื่องของนโยบายของมหาวิทยาลัย ปัจจัยภายนอก เช่น การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอก หรือปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ ตลอดจนปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการดำเนินการกิจการวิจัยของมหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่เป้าหมายที่วางไว้ หากมองเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ในช่วงวันที่ 16 -18 พฤษภาคม 2555 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้รับการตรวจประเมินการประกันคุณภาพการศึกษายานอกรอบสาม ประจำปีการศึกษา 2553 ศุภชัย ยาวะประภาส (2555, น. 3 - 15) ประธานคณะผู้ประเมินภายนอกระดับอุดมศึกษา ได้ส่งร่างรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา รอบสาม ฉบับแก้ไขตามการทักท้วงของหน่วยงานให้กับมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผลการประเมินระดับสถาบันได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.10 ระดับคุณภาพดี และทุกคณะมีค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ทุกตัวรวมกันมีค่าตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า สถาบันได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนด แต่เมื่อพิจารณาถึงการประเมินตามตัวบ่งชี้ด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ แยกตามกลุ่มสาขาวิชาพบว่า กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่ประกอบด้วย 5 คณะและ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ คณะสารสนเทศ และการสื่อสาร และวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มีเพียง 3 คณะที่อยู่ในระดับดีมาก ที่เหลืออยู่ในระดับพอใช้ จนถึงระดับต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน แสดงให้เห็นว่าคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ยังมีการผลิตผลงานวิจัยและงานวิชาการจำนวนน้อย ส่งผลให้การเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์มีจำนวนน้อยไปด้วยเมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ รวมถึงการเผยแพร่ผลงานได้รับการอ้างอิงน้อย คณะต่างๆ จำเป็นต้อง

มีการส่งเสริมการผลิตผลงานวิจัยและการพัฒนาคุณาจารย์อย่างจริงจังและเร่งด่วน รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ สร้างแรงจูงใจในการผลิตและเผยแพร่ผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติให้มากขึ้น

นอกจากปัจจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นมาตรฐานกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว มีอีกหลายปัจจัยด้วยกันที่ส่งผลต่อการทำวิจัย ดังเช่น อุทัย ดุลยเกษม (2533, น.4) ได้ทำการศึกษาการบริหารสถาบันอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนางานวิจัย คือ การพัฒนาตัวนักวิจัยให้มีคุณภาพสูงขึ้น มีความรักและสนุกที่จะเป็นนักวิจัยมืออาชีพทำวิจัยแบบเกาะติดและอย่างต่อเนื่อง ใจกว้างในการยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์และการประเมิน โดยแนวทางการพัฒนาคุณภาพตัวนักวิจัยให้สำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งนักวิจัย ผู้บริหาร และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่สิ่งที่ส่งผลต่อการทำวิจัย คือบุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำวิจัย อันเนื่องมาจากปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างในหน่วยงานที่ไม่เกื้อกูลต่อการวิจัย ไม่มีการนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปี หรือขาดการสนับสนุนด้านเงินทุนเนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนวิจัยน้อย ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีชั่วโมงสอนมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานวิจัย ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และระเบียบการเงินที่ไม่คล่องตัว ทำให้อาจารย์ให้ความสนใจในการทำวิจัยน้อยลง ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พัทธรา บุญมานำ และคณะ (2552) พบว่าภาระงานสอนและงานอื่นๆ มาก จำนวนงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ การเบิกจ่ายเงิน/งบประมาณสนับสนุนการวิจัยล่าช้า ไม่มีบุคลากร/ผู้ช่วยที่จะสนับสนุนงานด้านการบริหารโครงการวิจัย รวมถึงอุปกรณ์และเครื่องมือในการทำวิจัยไม่เพียงพอต่อการใช้งาน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำวิจัยต่ออาจารย์ในสถาบันทั้งสิ้น

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) อ้างถึงใน อัปสร แยมสรวล (2539, น. 13 - 15) เป็นหนึ่งทฤษฎีที่นักบริหารมักใช้ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน (Satisfiers) ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลักได้แก่ ปัจจัยกระตุ้น และปัจจัยค้ำจุน ความสำคัญของปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวงานและความสำเร็จก้าวหน้าในงาน มี 5 องค์ประกอบ คือ ความสำเร็จของงาน การได้รับความยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ

และความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสุข และเกิดความพึงพอใจทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะปัจจัยที่สามารถสนองตอบความต้องการภายในบุคคล ส่วนปัจจัยค่าจูน (Maintenance Factor) หรืออาจเรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) มี 11 องค์ประกอบ คือ เงินเดือน โอกาสที่ได้รับความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ฐานะของอาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การปกครอง บังคับบัญชา นโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน สถานภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในงาน เป็นปัจจัยที่จะค่าจูนให้แรงจูงใจในการทำงาน ของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์การ บุคคลในองค์การจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น

การนำแนวคิดของเฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) มาทำ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพล ต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ รวมถึงมีปัญหาคือ อุปสรรค การดำเนินงานวิจัยที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยประสบอยู่ และ อาจารย์ให้แนวทางการส่งเสริม พัฒนา และปรับปรุงการทำงานวิจัยของอาจารย์ ในระดับมหาวิทยาลัยอย่างไร เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนางานวิจัยให้ มีทั้งคุณภาพและเพิ่มปริมาณงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของมหาวิทยาลัย ตอบสนองและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อตัวของบุคลากร ในการสร้างความเจริญก้าวหน้า ในอาชีพ รวมถึงเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและก่อให้เกิดการยอมรับในสังคมวิชาการมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รูปแบบการวิจัย (Research Design)

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ อาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานเรียบร้อยแล้ว และอยู่ในฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (E-Manage Maejo University) ในปี 2555 จำนวน 5 คณะ และ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะเศรษฐศาสตร์ และวิทยาลัยบริหารศาสตร์ จำนวน 132 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้านี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตามกรอบแนวคิดของเฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg, 1959) โดยพิจารณาจาก 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยกระตุ้น และปัจจัยค้ำจุนรายละเอียดคือ

1. ปัจจัยกระตุ้น ประกอบด้วย

1. ความสำเร็จของงาน หมายถึง การที่อาจารย์สามารถทำงานวิจัยจนแล้วเสร็จ หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานวิจัยต่างๆ

2. การได้รับความยอมรับนับถือ หมายถึง การยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานเมื่องานวิจัยแล้วเสร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

3. ลักษณะของงาน หมายถึง งานวิจัยที่ผลิตน่าสนใจตรงกับความรู้ความสามารถและความต้องการของอาจารย์

4. ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่อาจารย์ได้รับมอบหมายให้ทำวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งงานวิจัยในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยอาจารย์ได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินการวิจัยอย่างอิสระ ไม่มีการตรวจสอบควบคุมอย่างใกล้ชิด ทำให้มีโอกาสดำเนินการตัดสินใจแก้ปัญหา หรือรับผิดชอบงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดกำลังใจในการทำวิจัยที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ

5. ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน หมายถึง การที่อาจารย์ได้มีโอกาสเลื่อนขั้นตำแหน่งที่สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการทำงานวิจัย

2. ปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ แต่คัดเลือก มา 4 องค์ประกอบที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน ได้แก่

1. นโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน หมายถึง แผนงานหลักและวิธีการดำเนินงานวิจัยต่าง ๆ ของผู้บริหารทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสนับสนุนให้อาจารย์ของหน่วยงาน มีขวัญและกำลังใจในการทำวิจัย

2. การปกครองบังคับบัญชา หมายถึง พฤติกรรมผู้นำหรือความรู้ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการปกครองดูแลให้อาจารย์ทำงานวิจัย ตลอดจนเป็นที่พึ่งและแก้ปัญหาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

3. สภาพการทำงาน หมายถึง สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานวิจัยของอาจารย์ อาทิ คอมพิวเตอร์ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องทำงานที่เหมาะสมแก่สภาพการทำงานวิจัยของอาจารย์

4. งบประมาณที่ได้รับ หมายถึง ค่าตอบแทนหรือเงินสนับสนุนการทำวิจัยในสถาบัน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ในการทำวิจัย อันเป็นผลให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิจัยในสถาบัน

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงจากเครื่องมือของอัปสร แยมสรวล (2539) ชาติชาย ศรีแสง (2545) อัมพร ภาระพันธ์ (2545) นัสสี ททรัพย์บัญญัติ (2546) และปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี (2552) ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากเอกสารตำรา บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา คณะที่สังกัด ประสบการณ์ทำงาน ประสบการณ์ในการทำวิจัย ตำแหน่งทางวิชาการ เป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จำนวน 9 องค์ประกอบด้วยกัน คือ ปัจจัยกระตุ้น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ปัจจัยค้ำจุน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน ด้านการปกครองบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน และด้านงบประมาณที่ได้รับ รวมทั้งหมด 51 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended)

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยหลายๆ เรื่องที่มีลักษณะและวัตถุประสงค์การทำวิจัยคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. เขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอบเขตการศึกษา โดยปรับปรุงจากเครื่องมือของ อัสพร แยมสรวล (2539) ชชาติชาย ศรีแสง (2545) อัมพร ภาระพันธ์ (2545) นลธิ ทรัพย์บัญญัติ (2546) และปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี (2552)

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขโดยผลการหาค่า IOC พบว่า ไม่มีข้อใดต่ำกว่า 0.60 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.70 สำหรับข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.60 ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาคำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษานำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอต่อคณบดีคณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร และผู้อำนวยการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาได้ประสานงานขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่งานบริหารงานทั่วไป ประจำคณะ/วิทยาลัย เป็นผู้รวบรวมข้อมูล และผู้ศึกษาติดต่อขอรับด้วยตนเอง

3. เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนแล้ว ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจดูความสมบูรณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จริงจำนวน 132 ฉบับ จากแบบสอบถามประชากรเป้าหมาย 154 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.71

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

เกณฑ์การแปลความหมายระดับปัจจัย ตามวิธีของเบสท์และคาน์ (Best and Kahn, 1993) อ้างถึงใน ทิพวรรณ เจริญผล (2542, น. 66 - 67) ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ เสนอผลวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล

เกณฑ์การแปลความหมายของระดับปัญหา ตามวิธีของเบสท์และคาน์ (Best and Kahn, 1993) อ้างถึงใน ทิพวรรณ เจริญผล (2542, น. 66 - 67)

4.50 - 5.00 หมายถึง เป็นปัญหาอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง เป็นปัญหาอยู่ในระดับ มาก

2.50 - 3.49 หมายถึง เป็นปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง เป็นปัญหาอยู่ในระดับ น้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง เป็นปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended) วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ (Frequency)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แสดงได้ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัย

ข้อ	รายการ	ระดับของอิทธิพล		การแปลผล
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
		(N=132)		
ปัจจัยกระตุ้น				
1	ความสำเร็จของงาน	4.09	0.78	มาก
2	การได้รับการยอมรับนับถือ	3.90	0.82	มาก
3	ลักษณะของงาน	4.29	0.69	มาก
4	ความรับผิดชอบ	4.07	0.77	มาก
5	ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน	3.97	0.79	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.08	0.77	มาก
ปัจจัยค้ำจุน				
6	ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน	4.03	0.90	มาก
7	ด้านการปกครองบังคับบัญชา	3.99	0.85	มาก
8	ด้านสภาพการทำงาน	4.05	1.02	มาก
9	ด้านงบประมาณที่ได้รับ	3.92	0.99	มาก
	เฉลี่ยรวม	3.99	0.94	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.03	0.85	มาก

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าทุกปัจจัยมีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยอันดับแรกคือ ด้านลักษณะของงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.29) รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จของงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ด้านความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย = 4.07) ด้านสภาพการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.05) ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ด้านการปกครองบังคับบัญชา (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.97) ด้านงบประมาณที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย = 3.92) และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (ค่าเฉลี่ย = 3.90) เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

ปัจจัยกระตุ้น

รายละเอียดของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ จำแนกตามด้านได้ดังนี้

ด้านความสำเร็จของงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าทุกปัจจัยย่อยด้านความสำเร็จของงาน มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เจตคติของอาจารย์ต่อการทำวิจัยและงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รองลงมาคือ การได้ทำงานวิจัยจนแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด และผลสำเร็จในการทำวิจัยของอาจารย์ ที่ผ่านมาเป็นแรงผลักดันในการทำวิจัยชิ้นใหม่ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผลงานวิจัยได้นำไปจัดนิทรรศการ เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าทุกปัจจัยย่อยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความภาคภูมิใจของอาจารย์ที่มีต่อผลงานวิจัยที่ตนเองทำ รองลงมา คือ ผู้บังคับบัญชาให้การยอมรับและยกย่องอาจารย์ที่ทำวิจัย การได้รับกำลังใจจากเพื่อนร่วมงานในการทำวิจัยอยู่เสมอ รวมถึงเพื่อนร่วมงานให้การยอมรับในความสามารถของของผู้ที่ทำวิจัย ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การได้รับการยกย่องชมเชยในผลงานวิจัยที่อาจารย์ทำอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานและเพื่อนร่วมงาน

ส่วนด้านลักษณะของงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านลักษณะของงาน มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้และความสามารถของอาจารย์เกี่ยวกับงานวิจัยที่ทำอยู่ รองลงมา คือ การทำวิจัยเป็นไปตามความต้องการและความเชี่ยวชาญของอาจารย์เอง และการทำวิจัยช่วยให้เกิด องค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผลงานวิจัยต้องนำไปใช้กับการเรียนการสอน

ด้านความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านความรับผิดชอบมีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีจรรยาบรรณในการทำวิจัยของนักวิจัย รองลงมา คือ การทำวิจัยเป็นภารกิจหนึ่งของอาจารย์ที่ต้องปฏิบัติ และความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการวิจัยที่ทำ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การได้รับมอบหมายให้ทำวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากผู้บริหาร

ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานวิจัยเป็นประโยชน์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการให้สูงขึ้น รองลงมา คือ การวิจัยช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการวิจัยเป็นการแสดงความสามารถอย่างหนึ่งทางวิชาชีพ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ งานวิจัยช่วยให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารให้รับผิดชอบงานสำคัญ

ปัจจัยคำจวน

ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยจากผู้บริหาร รองลงมา คือ การกำหนดนโยบาย สนับสนุนการทำวิจัยอย่างชัดเจนจากผู้บริหาร การสนับสนุนการตีพิมพ์เผยแพร่

ผลงานวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ และการจัดการดำเนินงานวิจัยภายในหน่วยงาน ที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงความสำคัญของการวิจัย

ด้านการปกครองบังคับบัญชา พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านการปกครองบังคับบัญชา มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บังคับบัญชาให้อิสระในการทำวิจัยของอาจารย์อย่างเต็มที่ รองลงมาคือ การให้ความสำคัญต่องานด้านวิจัยของผู้บริหาร และการจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการวิจัยของคณะที่มีประสิทธิภาพ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถให้คำปรึกษา และช่วยเหลือแก้ปัญหาของผู้บริหารที่เกี่ยวกับการทำวิจัย

ด้านสภาพการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านสภาพการทำงานมีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความพร้อมของระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย เช่น คอมพิวเตอร์เพื่อการค้นคว้า เป็นต้น รองลงมา คือ ภาระงานสอนที่เอื้อต่อการทำวิจัย และสภาพแวดล้อมในที่ทำงานเหมาะสมและเอื้อต่อการทำงานวิจัย ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดหาหนังสือ ตำรา และเอกสารเพื่อการค้นคว้าวิจัยอย่างเพียงพอ

ด้านงบประมาณที่ได้รับ พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ทุกปัจจัยย่อยด้านงบประมาณที่ได้รับ มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทุนต่างๆ เพื่อการวิจัย ให้อาจารย์ทราบ อยู่เสมอ รองลงมา คือ มีระบบการจัดสรรทุนวิจัยของคณะ/หน่วยงานที่ชัดเจน และการสนับสนุนให้อาจารย์ได้รับทุนวิจัยจากภายนอกเพื่อทำวิจัยโครงการวิจัยขนาดใหญ่ ส่วนลำดับสุดท้ายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีระบบการตรวจสอบ ติดตาม การเบิกจ่าย งบประมาณสำหรับการวิจัย

2) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์สาย สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ แสดงได้ดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์

ข้อ	รายการ	ระดับปัญหา		การแปลผล
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
		(N=132)		
1	ภาระงานสอนมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย	4.11	0.96	มาก
2	การจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย	4.08	0.99	มาก
3	ไม่สามารถทำงานวิจัยในเวลาปฏิบัติงานประจำได้	3.77	1.00	มาก
4	มีภาระทางครอบครัวจนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย	2.79	1.04	ปานกลาง
5	ไม่สนใจในการเลือกหัวข้อหรือปัญหาที่จะทำการวิจัย	2.85	1.16	ปานกลาง
6	ขาดความรู้ความชำนาญในการสร้างเครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการวิจัย	2.86	1.11	ปานกลาง
7	ขาดความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน	3.61	1.04	ปานกลาง
8	เงินที่ได้รับการสนับสนุนมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอ	3.45	1.01	ปานกลาง
9	มีความยุ่งยากในขั้นตอนการขอทุน	3.65	1.14	ปานกลาง
10	ขาดที่ปรึกษาทำโครงการวิจัย	3.22	1.11	ปานกลาง
11	ขาดผู้ร่วมทำโครงการวิจัย	2.77	1.16	ปานกลาง
12	ขาดผู้ช่วยนักวิจัย	2.78	1.11	ปานกลาง
13	มีความรู้ในการทำวิจัยแต่ขาดประสบการณ์	3.02	1.21	ปานกลาง
14	มีภาระงานด้านอื่นๆ มาก เช่น ด้านบริหาร การเป็นกรรมการเฉพาะกิจอื่นๆ	3.14	1.17	ปานกลาง
15	ขาดแรงจูงใจในการทำวิจัย	3.19	1.24	ปานกลาง
16	มีปัญหาสุขภาพที่เป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัย	2.50	1.28	ปานกลาง
17	การไม่ได้รับการชี้แนะ กระตุ้น จากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับความก้าวหน้าในวิชาชีพตนเอง	2.83	1.14	ปานกลาง

ข้อ	รายการ	ระดับปัญหา		การแปลผล
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	
18	การไม่ได้รับการยอมรับนับถือเกี่ยวกับความสามารถทางวิชาการและการวิจัยจากเพื่อนร่วมงาน	2.56	0.98	ปานกลาง
19	ความไม่ลุ่มลึกของหัวข้อที่ทำการวิจัย	2.88	1.17	ปานกลาง
20	การขาดจรรยาบรรณในการทำวิจัยของนักวิจัย	2.38	1.22	น้อย
21	การขาดแรงจูงใจด้านรายได้และตำแหน่ง	3.12	1.13	ปานกลาง
22	บรรยากาศในหน่วยงานไม่เอื้อต่อการทำวิจัย	3.31	1.17	ปานกลาง
23	บรรยากาศทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมระดับประเทศไม่เอื้อต่อการทำวิจัย	2.84	1.12	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม		3.12	1.11	ปานกลาง

2.1 ปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์

จากตารางที่ 2 ระดับปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าระดับปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีภาระงานสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย รองลงมา คือ การจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย และไม่สามารถทำงานวิจัยในเวลาปฏิบัติงานประจำได้

ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ มีความยุ่งยากในขั้นตอนการขอทุนรองลงมา คือ ขาดความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเงินอุดหนุน และเงินที่ได้รับการสนับสนุนมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอ

สำหรับปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การขาดจรรยาบรรณในการทำวิจัยของนักวิจัย

ด้านส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า เกือบทุกข้อ มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากกว่า 1.00 ดังปรากฏในข้อ 3 - 17 และข้อ 19 - 23 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นไม่สอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าว

2.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์

ด้านความสำเร็จของการทำวิจัย ข้อเสนอแนะคือ ผู้ทำวิจัยควรมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการวิจัย เปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และเห็นคุณค่าของความหลากหลาย และผู้วิจัยควรมีวินัยทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และสร้างภาพการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้แล้วควรตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและต่างประเทศ

สำหรับด้านการได้รับการยอมรับนับถือในการทำวิจัย พบว่า ควรมีการเชิญประกาศชื่นชมอาจารย์ที่มีผลงานวิจัย ควรให้ความยอมรับและช่วยเหลือกัน และอย่าดูผู้วิจัยที่อายุ แต่ควรดูจากประสบการณ์การทำวิจัย

ส่วนด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่เอื้อต่อการทำวิจัย พบว่า ควรลดภาระงานสอนให้น้อยลง อนุญาตให้สอนลดเรียนนอกเวลา รวมถึงมีการกำหนดตารางสอนที่เอื้อต่อการทำวิจัย เช่น จัดเวลาสอนให้อยู่ในวันเดียวหรือติด ๆ กันได้หรือจัดตารางสอนให้สอน 3 วันติดกันและทำวิจัย 2 วันติดกัน จะช่วยให้มีเวลาในการค้นคว้า และทำงานวิจัย รวมถึงสามารถลงพื้นที่ได้สะดวกมากขึ้น และควรมีนักวิจัยผู้ช่วย

ในขณะที่ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ผู้วิจัยควรมีวินัยและเอาใจใส่ต่อการทำวิจัยให้แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาของหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการกระตุ้นผลักดัน ให้อาจารย์มีผลงานวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ประมาณ 2 ปีต่อเรื่อง และควรให้อิสระในการทำวิจัย

สำหรับด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน พบว่า ควรนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในวงวิชาการ และการนำไปใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ และควรสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานเพื่อใช้ในการกำหนดตำแหน่งวิชาการ

ส่วนด้านนโยบายและการบริหารของหน่วยงาน พบว่า หน่วยงานควรให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและลดขั้นตอนที่ซับซ้อนเกี่ยวกับการขอรับทุน มีการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์ ให้คำแนะนำด้านการเงินเพื่อเอื้อต่อการดำเนินการวิจัย ควรมีการจัดกิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย กิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการนำเสนอประเด็นการวิจัยที่ค้นพบใหม่ ๆ ทางด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ อันจะเป็นการกระตุ้น และเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัย อีกทั้งหน่วยงานควรมีทีมนักวิจัยพี่เลี้ยง นักวิจัยอาวุโส ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยอย่างจริงจัง

เพื่อขอคำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัยได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย/หน่วยงาน

สำหรับด้านการปกครองบังคับบัญชา พบว่า ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกับงานวิจัย ใจกว้าง และรับฟังข้อคิดเห็นจากบุคลากรอย่างเสมอภาค มีการสร้างแรงจูงใจ ชวนกำลังใจในการทำวิจัยของบุคลากร เพื่อให้ได้วิจัยที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงควรเป็นผู้นำในการทำวิจัย สร้างทีมวิจัย หรือกำหนดทีมวิจัยของคณะฯ

นอกจากนี้ด้านสภาพการทำงานที่เอื้อต่อการทำวิจัย พบว่า ควรจัดหาหนังสือที่มีความหลากหลาย รวมถึงจัดบริการยืมหนังสือต่างประเทศ มีการสร้างบรรยากาศให้น่าทำวิจัย และควรจัดเครื่องพิมพ์ให้เพียงพอต่อจำนวนอาจารย์โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 5 คนต่อ 1 เครื่อง

สุดท้ายด้านงบประมาณที่ได้รับ พบว่า หน่วยงานควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนางานวิจัยของหน่วยงานที่ชัดเจน เป็นธรรม มีความเหมาะสมสอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพงานวิจัย และควรสนับสนุนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการปรับระบบการบริหารงานวิจัยให้มีความกระชับในขั้นตอน รวดเร็วสอดคล้องกับปีงบประมาณที่เสนอขอ และสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยกระตุ้น ดังจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะของงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความสำเร็จ และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ส่วนลำดับสุดท้ายที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ทั้งนี้ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของเฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg, 1959) อ้างในอัปสร แยมสรวล (2539, น. 13-15) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) ที่เกิดมาจากภายในของตัวบุคคล เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวงานและความสำเร็จก้าวหน้าในงานที่ทำให้คนเกิดความสุขและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่มาจากภายนอกบุคคล ที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร บุคคลในองค์กรจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น จากผลการวิเคราะห์

ข้อมูลด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่า ปัจจัยกระตุ้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก ส่วนปัจจัยค้ำจุนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยกระตุ้น ที่เกิดมาจากภายในของบุคคลมากกว่า ปัจจัยค้ำจุนที่มาจากภายนอกบุคคล การที่จะรักษาความพอใจในงานให้ยั่งยืนมีผลระยะยาว ผู้บริหารสามารถนำแนวทางของปัจจัยค้ำจุนมาใช้เพิ่มความพอใจในงานให้กับอาจารย์ เช่น การเน้นเรื่องความเหมาะสม ความชัดเจนในนโยบายการบริหารของหน่วยงาน สภาพการทำงานที่เอื้อต่อการทำวิจัย เงินเดือน หรือการบังคับบัญชา เพื่อสิ่งดังกล่าวจะส่งผลต่อความต้องการภายในตัวบุคคล ทั้งในด้านความสำเร็จ การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ให้คนเกิดความสุขและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

หากพิจารณาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ที่อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะของงาน รองลงมา ปัจจัยด้านความสำเร็จ และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ส่วนลำดับสุดท้ายที่อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านการได้รับการยอมรับนับถือ จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านลักษณะของงาน

การที่อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านลักษณะของงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์เห็นว่าการทำวิจัยให้สำเร็จนั้น ต้องอาศัยความรู้และความสามารถของอาจารย์เกี่ยวกับงานวิจัยที่ทำอยู่มาดำเนินการวิจัย ซึ่งการทำวิจัยนั้นต้องเป็นไปตามความต้องการและความเชี่ยวชาญของอาจารย์เอง นอกจากนี้ผลจากการทำวิจัยช่วยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กอแก้ว จันทร์กิงทอง (2549) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยมากที่สุด คือ ความรู้ความสามารถในการวิจัย ในขณะเดียวกัน พัทธา บุญมาน่าและสมควร ทรัพย์บำรุง (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนและปัญหาในการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่า การที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำวิจัยเนื่องจากเห็นว่างานวิจัย มีความสำคัญต่อการสร้าง

องค์ความรู้ในด้านวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งการวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพ อีกทั้งเป็นการพัฒนาทักษะในการทำวิจัยด้วยตนเอง รวมถึงการนำไปใช้ในการเรียนการสอน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542, มาตรา 4) ที่กำหนดให้บุคลากรระดับอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนต้องปฏิบัติตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ซึ่ง ศุภชัย ยาวะประภาษ (2555, น.98 - 115) คณะกรรมการผู้ตรวจประเมินคุณภาพการศึกษารอบสามได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ เห็นว่าหน่วยงานยังขาดผลงานที่มีคุณภาพ การเผยแพร่ผลงานได้รับการอ้างอิงน้อย หน่วยงานจึงควรส่งเสริมให้อาจารย์ผลิตผลงานวิจัยเขียนบทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารระดับนานาชาติที่เป็นที่ยอมรับ อีกทั้ง คณะและมหาวิทยาลัย ควรส่งเสริม ผลักดันให้อาจารย์ทำผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้นเพื่อให้มีตำแหน่งทางวิชาการ และจากข้อมูลด้านสถานภาพของอาจารย์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี ร้อยละ 43.18 ส่วนใหญ่มีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 31.06 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ถึงร้อยละ 68.94 ในอนาคตมหาวิทยาลัยจะประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและตำแหน่งทางวิชาการ เนื่องจากการเกษียณอายุราชการ ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องเร่งพัฒนาบุคลากรรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้สู่มหาวิทยาลัยวิจัย (ค1)

จากการศึกษาด้านปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่าอาจารย์มีภาระงานสอนมากทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัย มหาวิทยาลัยจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการทำวิจัย และอาจารย์ไม่สามารถทำงานวิจัยในเวลาปฏิบัติงานประจำได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ต้องรับผิดชอบในการสอนมากจึงไม่มีเวลาในการดำเนินการวิจัย ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของไสว นัยปรโมทย์ (2545) ได้ศึกษาสถานภาพในการทำวิจัยของอาจารย์สังกัดสถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัจจัยด้านเวลาและภาระงาน ยังเป็นอุปสรรคสำหรับการทำวิจัย อีกทั้ง สุดาพร ลักษณะียนานิน (2553) ได้มีการสำรวจภาระงานประจำของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ยพบว่า 75% เป็นภาระงานจัดการเรียนการสอน 20% ทำงานวิจัย 5% เป็นภาระงานบริการวิชาการ เมื่อศึกษาสถานภาพอาจารย์พบว่ามีเพียง 25 - 30 % เท่านั้นที่มีโอกาสทำวิจัย ประกอบกับข้อจำกัดในการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์ที่อาจารย์ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า งานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์นั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลาเป็นสำคัญและเป็นการทำงานกับคน ซึ่งการทำงานกับคนนั้นเป็นเรื่องยากและเปราะบาง

ส่วนความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันนั้น เมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีค่าสูงกว่า 1.00 เกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ คงเป็นเพราะปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการทำวิจัย ซึ่งอยู่ในกลุ่มอายุที่ต่างกัน ประสบการณ์ในการทำวิจัยที่ต่างกัน และอาจพบปัญหาที่ต่างกันในแต่ละคณะ ส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็นตามประสบการณ์ของแต่ละคนต่อประเด็นปัญหาที่ไม่เหมือนกันและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันดังกล่าว

นอกจากนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามยังให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ว่า ควรพัฒนาความเชี่ยวชาญงานประจำด้วยการเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของอาจารย์ และในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยควรลดภาระงานสอนให้น้อยลง อนุญาตให้สอนชดเชยนอกเวลา รวมถึงมีการกำหนดตารางสอนที่เอื้อต่อการทำวิจัย เช่น จัดเวลาสอนให้อยู่ในวันเดียวหรือติด ๆ กันได้หรือจัดตารางสอนให้สอน 3 วันติดกัน และทำวิจัย 2 วันติดกัน จะช่วยอาจารย์ให้มีเวลาในการค้นคว้า และทำงานวิจัย รวมถึงลงพื้นที่ได้สะดวกมากขึ้น ข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุดมลักษณ์ บำรุงญาติ (2554) ที่พบว่า การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากรการวิจัย ควรมีการกำหนดภาระงานที่ชัดเจนด้านการวิจัย เพื่อกระตุ้นให้อาจารย์หรือนุคลากรการวิจัยปฏิบัติการทำงานวิจัยมากขึ้นกว่าในปัจจุบันและมีความสุขกับการทำวิจัย โดยกำหนดให้งานวิจัยเป็นภารกิจของอาจารย์อย่างเป็นทางการเพื่อความก้าวหน้าในงานวิชาการและวิชาชีพ

ปัจจัยด้านความสำเร็จ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ในระดับมากเป็นอันดับสอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความสำเร็จเป็นผลมาจากการที่อาจารย์สามารถทำงานวิจัยจนแล้วเสร็จหรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานวิจัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรดเดอริก เฮิร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg, 1959) ซึ่งกล่าวว่า ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) ในองค์ประกอบด้าน

ความสำเร็จที่ว่า ความรู้สึกพึงพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงาน เมื่อได้ทำงาน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นผลสำเร็จ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัสพร แยมสรวล (2539) ที่พบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือมากที่สุด เนื่องจากการเห็นว่าการทำงานวิจัยต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าอีกทั้ง ต้องมีความรู้ เรื่องของระเบียบวิธีการวิจัย และมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่จะทำวิจัยนั้นเป็นอย่างดี ตลอดจนมีผู้บังคับบัญชาที่คอยให้การสนับสนุนส่งเสริมและมีงบประมาณที่เพียงพอ จึงจะทำให้งานวิจัยสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่อาจารย์ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีความเห็นว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จ เป็นอีกหนึ่งปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกิดจากเจตคติของอาจารย์ต่อการทำวิจัย เนื่องจากอาจารย์ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัย ดังที่ ยุทธ ไกยวรรธ (2545, น. 24) บุญชม ศรีสะอาด (2543, น. 11) กาลัก เตชะชนหมาก (2549, น. 12) กล่าวไว้ว่า การวิจัยช่วยให้เกิดความรู้ใหม่ ช่วยเพิ่มพูนวิทยาการของศาสตร์ต่างๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ช่วยปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงช่วยในการพัฒนาบุคคลและหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้แล้ว จากข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ยังพบว่า การทำวิจัยนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผลงานวิจัยยังสามารถนำไปใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการได้อีกทาง ดังนั้น หากผู้ทำวิจัยมีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย มีวินัย ทำงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการวิจัย เปิดใจยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และเห็นคุณค่าของความหลากหลาย สร้างภาพการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ และมีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับทั้งภายในและต่างประเทศอยู่เสมอ ก็จะทำให้เกิดความสำเร็จตามมา โกล้เคียงกับผลการศึกษาของลัทธศักดิ์ แพรสายทอง (2548) ที่พบว่า แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียนในหน่วยงาน ต้องกำหนดนโยบาย ติดตาม ประเมินผลการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรให้การยกย่องชมเชย ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูทำงานเป็นทีม ส่งเสริม แนะนำช่วยเหลือ เพื่อให้ครูมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยอาศัยกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังมีความเห็นว่างานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ได้ตระหนักถึงบทบาทและภาระหน้าที่

ของการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่มุ่งพัฒนาคนเพื่อเข้าสู่วิชาชีพต่างๆ เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ให้เกิดขึ้น อันจะเป็นการเพิ่มพูนขีดความสามารถทางวิชาการระดับสูงในสาขาวิชาการต่างๆ ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน (2518, น.18) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา คือ การสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อสถาบันอุดมศึกษาจะได้ใช้ความเป็นเลิศทางวิชาการพัฒนาบุคคล และให้บริการทางวิชาการเพื่อประโยชน์ของสังคมและมนุษยชาติ ข้อมูลที่ค้นพบจากการวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมทั้ง เกียรติสุตา ศรีสุข (2549, น. 2) และกาลัก เต๊ะชันหมาก (2549, น.10 - 12) ก็ได้กล่าวว่า ข้อมูลที่ค้นพบจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมองค์กร หน่วยงาน บุคคล ระบบการทำงาน นวัตกรรมต่างๆ ซึ่งสามารถนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งการ บรรยาย อธิบายปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ รวมถึงสามารถควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์ในระดับมากเป็นอันดับสาม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อจรรยาบรรณในการทำวิจัย อยู่เสมอ เนื่องจากเห็นว่าการทำงานวิจัยเป็นภารกิจหนึ่งของอาจารย์ที่ต้องปฏิบัติ และ ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการวิจัยที่ทำ การให้ความสำคัญต่อจรรยาบรรณ ในการทำวิจัยจึงเป็นหลักปฏิบัติของบุคคลแต่ละวิชาชีพ ดังเช่น กาลัก เต๊ะชันหมาก (2553, น. 33) ได้กล่าวถึง จรรยาบรรณว่าเป็นหลักความประพฤติอันเหมาะสม ที่แสดงถึงคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่บุคคลแต่ละสาขาวิชาชีพประมวลขึ้น เป็นหลักยึดถือปฏิบัติ เพื่อรักษาชื่อเสียงและส่งเสริมเกียรติคุณของสาขาวิชาชีพตน นอกจากนี้ อาจารย์ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของการทำวิจัยซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของอาจารย์ที่ต้องปฏิบัติ ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งที่กำหนดให้ อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษา การอบรม การวิจัยค้นคว้าในสาขาวิชาการและ วิชาชีพชั้นสูง การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษา การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย รวมถึง อาจารย์ได้ได้ตระหนักถึงการมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการวิจัยที่ทำ อย่างไรก็ตาม

อาจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยคือ ผู้วิจัยควรมีวินัย และเอาใจใส่ต่อการทำวิจัยให้แล้วเสร็จตามกรอบของหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการติดตามและประเมินผลงานวิจัยให้เป็นไปตามระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนดไว้เช่นกัน

อย่างไรก็ดีถึงแม้การศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์เป็นส่วนใหญ่เป็นปัจจัยกระตุ้นที่เกิดมาจากภายในตัวบุคคล แต่เมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัยของอาจารย์ พบว่า อาจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยค้ำจุนอย่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การให้ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยค้ำจุนได้แก่ นโยบายการบริหารของหน่วยงาน สภาพการทำงานที่เอื้อต่อการทำวิจัย เงินเดือน หรือการบังคับบัญชา ความคิดเห็นของอาจารย์ส่วนใหญ่ที่มีตำแหน่งอาจารย์ และมีอายุราชการน้อยกว่า 5 ปี มองว่าการทำผลงานทางวิชาการต้องมีอายุครบ 5 ปี หลังสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ถึงจะขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการได้ อาจารย์จึงไม่รีบเร่งในการทำวิจัย และมุ่งเน้นการเรียนการสอนก่อนเป็นอันดับแรก ส่วนข้อมูลด้านประสบการณ์ในการทำวิจัยส่วนใหญ่เคยทำวิจัย ร้อยละ 84.85 ยังพบปัญหาที่เกิดจากการทำวิจัย เช่น กระบวนการขั้นตอนในพิจารณาให้ทุนล่าช้า กฎระเบียบการทำวิจัยไม่เอื้ออำนวยต่อการทำวิจัย หรือสิ่งสนับสนุนไม่เพียงพอ ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัยแทบทั้งสิ้น

การสะท้อนข้อคิดเห็นให้หน่วยงานได้รับทราบความต้องการและเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการทำวิจัย เป็นสิ่งหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการและกลไกในการทำวิจัยของหน่วยงานที่จะส่งผลต่อแรงจูงใจของบุคคลให้เกิดความต้องการในการทำวิจัยมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรพิจารณานำข้อคิดเห็นในปัจจัยค้ำจุนไปปรับปรุงพัฒนา และนำข้อคิดเห็นด้านปัจจัยกระตุ้นไปสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์เกิดแรงจูงใจในการทำวิจัยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ควรปรับโครงสร้างด้านการเรียนการสอน การจัดตารางสอนให้เอื้อต่อการทำวิจัย เช่น มีการปรับลดชั่วโมงสอนให้เหมาะสม การอนุญาตให้มีการสอนชดเชย อนุญาตให้มีการลาทำวิจัย จัดตารางสอนติดกันเพื่อให้อาจารย์มีเวลาในการทำวิจัยมากขึ้น นอกจากนี้ ควรปรับเงื่อนไขในภารกิจของอาจารย์แต่ละด้านให้มีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม เช่น กำหนดให้อาจารย์ทุกคนมีภารกิจด้านการเรียนการสอนเป็นอันดับหนึ่งควบคู่กับการทำวิจัย หรือกำหนดให้อาจารย์มีภารกิจด้านการเรียนการสอนควบคู่กับการบริการวิชาการ หรือภารกิจด้านการเรียนการสอนควบคู่กับการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม โดยภาพรวมมหาวิทยาลัยให้มีการดำเนินงานสอดคล้องกับพันธกิจของการเป็นมหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. ควรสร้างเครือข่ายวิจัยกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถาบันเพื่อให้เกิดรูปแบบเครือข่ายวิจัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3. หน่วยงานควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเป็นทีมและมีการเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ ของงานวิจัยที่หลากหลาย

4. หน่วยงานควรมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก หรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการวิจัย มีการสร้างทีมนักวิจัยพี่เลี้ยง นักวิจัยอาวุโส ให้คำปรึกษาและแนะนำการทำวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

5. หน่วยงานควรจัดให้มีเอกสาร วารสาร แหล่งข้อมูลด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อย่างเพียงพอ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าวิจัยทั้งส่วนของภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมถึงสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยในการค้นคว้าข้อมูล เอกสารต่าง ๆ

6. หน่วยงานควรปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

7. หน่วยงานควรสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัย โดยสนับสนุนเงินทุนสำหรับการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในเวทีต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ระดับนานาชาติ สนับสนุนค่าสมนาคุณนักวิจัย และประกาศเชิดชูนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยดีเด่น

8. มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวงานวิจัยเพื่อเป็นช่องทางในการเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ

9. หน่วยงานควรมีการปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์การสนับสนุนทุนวิจัย ให้เอื้อต่อดำเนินการวิจัย ลดความซ้ำซ้อนการเบิกจ่าย ซึ่งจะก่อให้เกิดความคล่องตัวในการเบิกจ่ายมากยิ่งขึ้น รวมถึงกำหนดค่าตอบแทน ค่าจ้างผู้ช่วยนักวิจัย ให้เหมาะสมเพื่อให้งานวิจัยสำเร็จเร็วขึ้นและเป็นแรงจูงใจในการทำวิจัย

10. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการวิจัย หน่วยงานควรมีการจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย กิจกรรมนำเสนอผลงานวิจัย กิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการนำเสนอประเด็นการวิจัยที่ค้นพบใหม่ๆ ทางด้านศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ อันจะเป็นการกระตุ้นและเสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยและเพิ่มองค์ความรู้ด้านการวิจัยให้แก่อาจารย์

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ร่วมด้วย เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus Group) การศึกษาเอกสาร การจัดประชุมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่หลากหลายและเชื่อถือได้มากขึ้น

2. ควรนำกรอบแนวคิดด้านสมรรถนะ (Competency) เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทำวิจัยของอาจารย์ในอีกมิติหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดข้อตกลงภาระงานของอาจารย์ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ควรนำผลการประเมินของ สมศ.มากำหนดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์

บรรณานุกรม

- กอแก้ว จันทร์กิงทอง. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา*. วารสารหาดใหญ่วิชาการ 6(2) ก.ค. - ธ.ค. 2551.
- กาสัก เตชะชนหมาก. (2549). *เทคนิคการวิจัยเบื้องต้นจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง*. กรุงเทพฯ ฯ : ธารักษ์ขร.
- เกียรติสุตา ศรีสุข. (2549). *ระเบียบวิธีวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช้าง.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). *ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำเนียร ยศราช. (2553). *นโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ระหว่างปี 2554-2557*. คู่มือนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยแม่โจ้ระหว่างปี 2554-2557.
- ชาติชาย ศรีแสง. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพวรรณ เจริญผล. (2542) *ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยบูรพา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นัสดี ททรัพย์สมบัติ. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การวัดและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี. (2552). *ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์*. ทูลอดหนุนการวิจัยจากวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พัชรา บุญมานำ และสมควร ททรัพย์บำรุง. (2552) . *การศึกษาแรงจูงใจ ปัจจัยเกื้อหนุนและปัญหาในการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ประจำปีงบประมาณ 2551. คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. ปีที่ทำวิจัย 2551-2552.

- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2539). “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.2539.”, ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2555, จาก http://personnel.mju.ac.th/edoc/laws/g3_47.pdf.
- มหาวิทยาลัยแม่โจ้. (2553). “ข้อบังคับว่าด้วยมาตรฐานงานทางวิชาการ.”, ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2555, จาก <http://personnel.mju.ac.th/edoc/rules/677.pdf>.
- ยุทธ ไถยวรรธ. (2545). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ลัทธศักดิ์ แพรสายทอง. (2548). *แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2518). *หลักการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2555). *ร่างรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา รอบสาม ฉบับแก้ไขตามการทักท้วง. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)*.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. องค์กรมหาชน. (2547). “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.”, ค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2555 , จาก <http://www.stou.ac.th/qa/knowledge%20center/กฎกระทรวง/พระราชบัญญัติ.pdf>.
- สุตาพร ลักษณะนิยานิน. (2553). *การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พิมพ์โดย สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2554). *นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555-2559)*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ไสว นัยปราโมทย์. (2545). *สถานภาพในการทำวิจัยของอาจารย์สังกัดสถาบันราชภัฏภาคเหนือตอนบน*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น สำนักบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- อัปสร แยมสรวล. (2539). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. ทูบงบประมาณแผ่นดิน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- อัมพร ภาระพันธ์. (2545). ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน
ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- อานนท์ บุญะรัตเวช. (2549). จุลสาร สวพ.ทร. ฉบับที่ 1 ปี 2549. สำนักวิจัยและ
พัฒนาการทางทหารกองทัพเรือ.
- อุดมลักษณ์ บำรุงญาติ. (2554). รายงานการวิเคราะห์ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพ
การวิจัยของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. พฤศจิกายน 2554.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2545, กันยายน-ธันวาคม). วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 15(3), 4.

โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทลื้อ

The Structure of the Compound Words Containing “Head” in Tai Lue Language

ศรารัฐ หล่อดี¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทลื้อ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทลื้อ โดยศึกษาตามแนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis) ของ เลียนาร์ด บลูมฟีลด์ (Leonard Bloomfield, 1933)

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารอักษรไทลื้อ ซึ่งเป็นเอกสารจากสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน แบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ เอกสารประวัติศาสตร์ จารัตประเพณี วรรณกรรม นิทาน ตำนาน แบบเรียน สุภาษิต บทเพลง และหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัยพบว่า คำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทลื้อ จำนวน 106 คำ สามารถแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ โครงสร้างชั้นเดียว กลุ่มที่ 2 ได้แก่ โครงสร้างหลายชั้น ซึ่งอาจเป็นโครงสร้าง 2 ชั้น โครงสร้าง 3 ชั้น หรือโครงสร้าง 4 ชั้น

Abstract

This study aims to examine the structure of the compound words containing “head” (or hua in Thai) in Tai Lue Language. The theoretical framework is based on an immediate constituent analysis by Leonard Bloomfield.

The data is collected from the documents in Tai Lue alphabets found in Xishuangbanna, Yunnan District, China. The documents are divided into nine types namely historical documents, customary documents, literatures, tales, books, textbooks, proverbs, songs and newspapers.

From this study, the results reveal that there were 106 compound words containing “head” classified into two main groups of the structures. The first group is composed of a single-level structure, and the second group with multi-level structures including two, three and four levels.

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

บทนำ

ภาษาไทยถือเป็นภาษาตระกูลไทกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ที่ใช้สื่อสารกันอยู่ในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศจีน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนามในประเทศพม่า ภาคเหนือของประเทศลาว ประเทศเวียดนาม และภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยในจังหวัดเชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน และเชียงใหม่

ภาษาไทยมีคำประสมเช่นเดียวกับภาษาตระกูลไทอื่นๆ ในด้านโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทยมีลักษณะการประกอบโครงสร้างดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1

เหล้าหัว /law⁵ ho:⁴/

“เหล้าขั้นนี้ให้หัว คำแพงนี้คำเค้า”

(เหล้าหัว หมายถึง ส่วนแรกของเหล้าที่ได้จากการกลั่นมีรสเข้ม)

ตัวอย่าง 2

คำหัว /dam⁴ ho:⁴/

“ขุนหัวสิบบ้านเมืองทั้งมวล จึงได้พร้อมกันห้างเครื่องดอกไม้ธูปเทียนต่าง ๆ เข้าไปล้มมาคารวะคำหัวเจ้าเมือง แลแห่แห่นพ่นคำเจ้าเมือง เข้าพรรษาออกพรรษา”

(คำหัว หมายถึง การที่ผู้มีอายุน้อยแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส หรือผู้มีพระคุณในวันสงกรานต์ หรือวันเข้าพรรษา ออกพรรษา)

จากตัวอย่าง 1 คำว่า “เหล้าหัว” เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์กลาง (subordinative endocentric construction) มีโครงสร้างแบบหน่วยขยายกับหน่วยหลัก คือ คำว่า “เหล้า” เป็นหน่วยขยาย (modifier) และคำว่า “หัว” เป็นหน่วยหลัก (head) ส่วนคำว่า “คำหัว” ในตัวอย่าง 2 เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์กลาง (exocentric construction) มีโครงสร้างแบบหน่วยกริยากับหน่วยกรรม คือ คำว่า “คำ” เป็นหน่วยกริยา และคำว่า “หัว” เป็นหน่วยกรรม ทั้งสองคำประกอบเป็นคำประสมหนึ่งคำ

จากการเก็บข้อมูลคำประสมในภาษาไทยพบว่า ภาษาไทยมีคำประสมที่ประกอบด้วยคำเรียกอวัยวะร่างกายหลายคำ คำประสมที่ประกอบด้วยคำว่า “หัว” ในภาษาไทยที่ปรากฏอยู่ในเอกสารมีจำนวน 106 คำ ซึ่งสังเกตว่ามีลักษณะการประกอบโครงสร้างที่หลากหลายกว่าคำประสมที่ประกอบด้วยคำเรียกอวัยวะร่างกายอื่นๆ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับคำประสมในภาษาไทยและภาษาไทยกลุ่มตะวันตก เนียงได้พบว่า เป็นการศึกษาจากข้อมูลภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่น และ ภาษาไทใหญ่ ได้แก่ งานวิจัยของ อนงค์ เอียงอุบล (2525) เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย” งานวิจัยของ จรรยา ตาระกา (2533) เรื่อง “คำประสมในภาษาไทยลำปาง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบ” งานวิจัยของ พัชรินทร์ ละลอกแก้ว (2540) เรื่อง “คำประสมในภาษาถิ่นอีสาน” งานวิจัยของ สุภาวิณี จุทอง (2547) เรื่อง “วิวัฒนาการของคำประสมในภาษาไทย” และงานวิจัยของพรณิดา ชันธพัทธ์ (2548) เรื่อง “การศึกษาคำประสมในภาษาไทย” ที่ศึกษา โครงสร้างที่มา ส่วนประกอบ หน้าที่ ความหมาย และปัจจัยที่ทำให้เกิดการสร้างคำประสม งานวิจัยดังกล่าวยังไม่มียงานวิจัยเรื่องใดศึกษาโครงสร้างของ คำประสมใน ภาษาไทลื้อ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษา ไทลื้อ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทลื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับคำภาษาไทยลื้อ รวมทั้งคำประสมที่มีผู้ศึกษาไว้เกี่ยวกับภาษาไทยและภาษาอื่นๆ
2. สํารวจเอกสารไทลื้อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งเอกสารที่ปริวรรตแล้วและที่ยังไม่ได้ปริวรรต
3. รวบรวมและจัดกลุ่มเอกสารไทลื้อที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัย
4. เก็บข้อมูลคำประสมในภาษาไทลื้อที่มีคำว่า “หั่ว” เป็นหนึ่งคำประกอบอยู่ในคำประสม จากเอกสารที่ปริวรรตแล้วและยังไม่ได้ปริวรรต เอกสารที่ยังไม่ได้ปริวรรตผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารอักษรไทลื้อแบบเก่าที่เป็นพับสา สมุดฝรั่ง และข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์ <http://www.tai12.com> เอกสารดังกล่าวแบ่งตามเนื้อหาได้ทั้งหมด 9 ประเภท ได้แก่ เอกสารประวัติศาสตร์ จารึกประเพณี วรรณกรรม นิทาน ตำนาน แบบเรียน สุภาษิต บทเพลง และหนังสือพิมพ์
5. พิจารณาและแยกคำประสมออกจากคำประเภทอื่น กลุ่มคำ หรือประโยค
6. นำข้อมูลคำประสมไปตรวจสอบกับผู้ตรวจสอบข้อมูลภาษาไทลื้อที่พูดภาษาไทลื้อในชีวิตประจำวัน และอาศัยอยู่ที่บ้านหลวงใต้ ตำบลเชิงดอย อำเภอ

ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอพยพมาจากแคว้นสิบสองพันนา มณฑล ยูนนาน ประเทศจีน

7. วิเคราะห์โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หิว” ในภาษาไทยลื้อ ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis) ของ เลียวนาร์ด บลูมฟิลด์ (Leonard Bloomfield, 1933) ซึ่งสามารถนำมาอธิบายรูปซับซ้อนในระดับคำได้ โดยการแยกส่วนประกอบซึ่งเป็นส่วนประชิดของหน่วยสร้าง (construction) ออกเป็นชั้นๆ และเสนอผลการวิเคราะห์โดยเขียนเป็นแผนผังต้นไม้ เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของหน่วยที่อยู่ติดกันได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ คำย่อ ในการวิเคราะห์และอธิบายตัวอย่างโครงสร้างของคำประสม ดังนี้

1) สัญลักษณ์

ก	หมายถึง คำกริยา
ด	หมายถึง หน่วยกรรมตรง
ปธ	หมายถึง หน่วยประธาน
นว	หมายถึง นามวลี
บว	หมายถึง บุพบทวลี
h	หมายถึง หน่วยหลัก (head)
m	หมายถึง หน่วยขยาย (modifier)
“ x ”	หมายถึง x เป็นคำหรือตัวอย่างคำประสมภาษาไทยลื้อ
‘ x ’	หมายถึง x เป็นความหมาย
/ x /	หมายถึง x เป็นเสียงของคำประสม

2) คำย่อ

s-endo หมายถึง หน่วยสร้างเข้าศูนย์ชั้นขยาย (subordinative endo-centric construction)

exo หมายถึง หน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction)

8. สรุปและอภิปรายผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทย

ผลการศึกษา

จากการศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทย จำนวน 106 คำ สามารถแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ โครงสร้างชั้นเดียว และ โครงสร้างหลายชั้น ดังต่อไปนี้

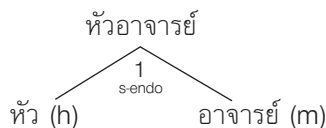
1. โครงสร้างชั้นเดียว

โครงสร้างชั้นเดียวจำแนกประเภทตามลักษณะของหน่วยสร้างได้ 2 ประเภท คือ โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย และโครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์

1.1 โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย พบลักษณะโครงสร้าง 2 แบบ คือ โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยายแบบ หน่วยหลัก + หน่วยขยาย และโครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยายแบบ หน่วยขยาย + หน่วยหลัก

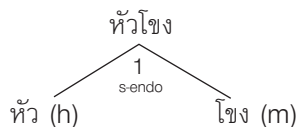
1.1.1 โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยายแบบ หน่วยหลัก + หน่วยขยาย ประกอบด้วยรูปแบบโครงสร้าง 3 แบบ ได้แก่

แบบ ก1: หน่วยหลัก (سامานยนาม) + หน่วยขยาย (سامานยนาม) เช่น หัวอาจารย์ หัวแคว้น หัวเถื่อน หัวบวก หัวไหม เป็นต้น ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

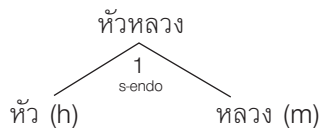
จากตัวอย่างคำว่า “หวัวอาจารย์” /ho:⁴ ʔa:⁴ tsa:n⁴/ ‘ตำแหน่งผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (سامานยนาม) “หวัว” ‘ตำแหน่งผู้นำ’ กับหน่วยขยาย (سامานยนาม) “อาจารย์” ‘ผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา’

แบบ ก2: หน่วยหลัก (سامานยนาม) + หน่วยขยาย (วิสามานยนาม) เช่น หัวโขง หัวกลอย หัวขา หัวบอน หัวหอม เป็นต้น ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “หัวโขง” /ho:⁴ xo:ŋ⁴/ ‘ส่วนต้นของแม่น้ำโขง เมื่ออ้างอิงแหล่งกำเนิดเป็นศูนย์กลาง’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “หัว” ‘ส่วนต้นของบริเวณ’ กับหน่วยขยาย (วิสามานยนาม) “โขง” ‘แม่น้ำโขง’

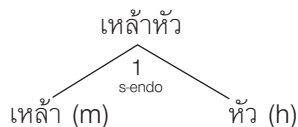
แบบ ก3: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (คุณศัพท์) ได้แก่ หัวหลวง และหัวดี ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “หัวหลวง” /ho:⁴ lo:ŋ⁴/ ‘ตำแหน่งผู้นำกองทัพบกซึ่งมีอำนาจ’ ประกอบด้วย หน่วยหลัก (सामान्यนาม) “หัว” ‘ตำแหน่งผู้นำ’ กับหน่วยขยาย (คุณศัพท์) “หลวง” ‘ยิ่งใหญ่, มีอำนาจ’

1.1.2 โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยายแบบหน่วยขยาย + หน่วยหลัก พบรูปแบบโครงสร้าง 1 แบบ ได้แก่

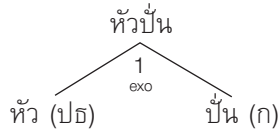
แบบ ก4: หน่วยขยาย (सामान्यนาม) + หน่วยหลัก (सामान्यนาม) ได้แก่ เหล้าหัว แหวนหัว น้ำหัว หัวคน หัวใจ หัวเรือน และหัวอก ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “เหล้าหัว” /law⁵ ho:⁴/ ‘ส่วนแรกของเหล้าที่ได้จากการกลั่นมีรสเข้มข้น’ ประกอบด้วยหน่วยขยาย (सामान्यนาม) “เหล้า” ‘น้ำเมาที่กลั่นหรือหมักแล้ว’ กับหน่วยหลัก (सामาน्यนาม) “หัว” ‘ส่วนแรก’

1.2 โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ เป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยหน่วยประธาน กับหน่วยกริยา, หน่วยกริยา กับ หน่วยกรรม และบุพบทวลี กับ นามวลี ดังนี้

แบบ ข1: หน่วยประธาน (सामान्यนาม) + หน่วยกริยา ได้แก่ หัวปั่น แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “หัวปั่น” /ho:4 pan6/ ‘ความรู้สึกมึนงงที่สมองซึ่งเกิดจากฤทธิ์ของสุรา’ ประกอบด้วยหน่วยประธาน (सामान्यนาม) “หัว” ‘อารมณ์ความรู้สึก (ความคิด)’ กับหน่วยกริยา “ปั่น” ‘มีฤทธิ์ทำให้สิ่งใด ๆ มึนงง’

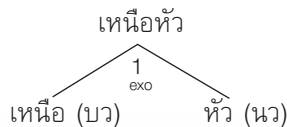
แบบ ข2: หน่วยกริยา + หน่วยกรรม (सामान्यนาม) ได้แก่ ดำหัว แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “ดำหัว” /dam4 ho:4/ ‘การที่ผู้มีอายุน้อยแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโสหรือผู้มีพระคุณใน วันสงกรานต์ หรือวันเข้าพรรษา ออกพรรษา’ ประกอบด้วยหน่วยกริยา “ดำ” ‘สระผมในน้ำขาวขาว น้ำมะกรูด หรือ น้ำส้มป่อย’ กับหน่วยกรรม (सामान्यนาม) “หัว” ‘ผม’

หมายเหตุ: ความหมายของคำว่า “ดำ” ในคำประสม “ดำหัว” มีความหมายที่ 1 หมายถึง ‘เอาสิ่งใด ๆ ลงไปในน้ำ’ เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่ ด้วยกระบวนการนามนัย เป็นความหมายที่ 2 หมายถึง ‘สระผมในน้ำขาวขาว น้ำมะกรูด หรือ น้ำส้มป่อย’

แบบ ข3: บุพบทวลี + นามวลี (सामान्यนาม) ได้แก่ เหนือหัว แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “เหนือหัว” /no:4 ho:4/ ‘กษัตริย์’ ประกอบด้วยบุพบทวลี “เหนือ” ‘ตำแหน่งสูงกว่าสิ่งอื่น’ กับนามวลี (सामान्यนาม) “หัว” ‘อวัยวะของมนุษย์ ทรงกลมมีผม ใช้บรรจุสมอง อยู่ส่วนต้นหรือส่วนบนสุดของร่างกาย มีความสำคัญ’

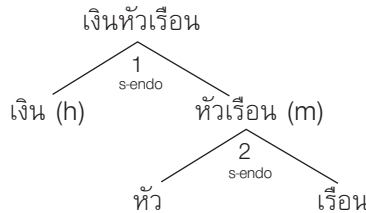
2. โครงสร้างหลายชั้น

โครงสร้างหลายชั้นจำแนกประเภทตามชั้นโครงสร้างของคำประสมได้ 3 ประเภท คือ โครงสร้าง 2 ชั้น โครงสร้าง 3 ชั้น และโครงสร้าง 4 ชั้น ดังนี้

2.1 โครงสร้าง 2 ชั้น พบลักษณะโครงสร้าง 2 แบบ คือ โครงสร้าง 2 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นคำ และโครงสร้าง 2 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นหน่วยสร้าง

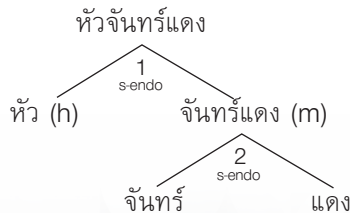
2.1.1 โครงสร้าง 2 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นคำ ประกอบด้วยรูปแบบโครงสร้าง 3 แบบ ได้แก่

แบบ ค1: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ชนิดขยาย เช่น เงินหัวเรื่อน ฝัหัวเลื่อง ข้าวหัวเถื่อน เจ้าหัววัด พระยาหัวหมื่น เป็นต้น ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

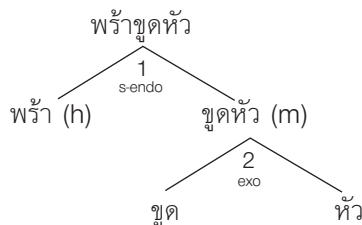
จากตัวอย่างคำว่า “เงินหัวเรื่อน” /ŋi:n³ ho:⁴ ho:n³/ ‘ภาษาที่เก็บเป็นหลังคาเรื่อน’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “เงิน” ‘วัตถุที่ใช้แลกเปลี่ยนหรือชำระหนี้’ กับหน่วยขยาย (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ชนิดขยาย “หัวเรื่อน” ‘หลังคาเรื่อน’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “หัว” ‘จำนวนเท่ากับ 1’ กับ “เรื่อน” ‘ที่อยู่อาศัย’

แบบ ค2: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (วิ सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ชนิดขยาย ได้แก่ หัวจันทร์แดง หัวกล้วยดำ หัวบัวแดง หัวหอมพู และหัวพุดเลย ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “หัวจันทน์แดง” /ho:⁴ tsan⁴ de:ŋ⁴/ ‘ส่วนที่เป็นแก่นของจันทน์แดงอยู่กล้างลำต้นมีสีแดงกลิ่นหอม ใช้ทำยาและปรุงเครื่องหอม’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “หัว” ‘ส่วนของพืช ที่มีปริมาตร ซึ่งเป็นแก่นหรือส่วนสำคัญของพืชที่อยู่กล้างลำต้น’ กับหน่วยขยาย (วิ सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ชนิดขยาย “จันทน์แดง” ‘พืชที่มีแก่นหรือเนื้อไม้สีแดงกลิ่นหอม ใช้ทำยาและปรุงเครื่องหอม’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “จันทน์” ‘พืชที่มีเนื้อ ดอก ผลหอม ใช้ทำยาและปรุงเครื่องหอม’ กับ “แดง” ‘สีแดง’

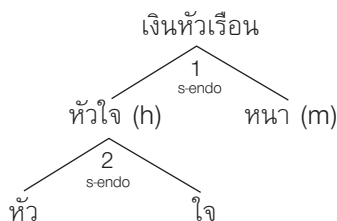
แบบ ค3: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยายที่เป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์ ได้แก่ พรว้าชุดหัว หัวแท่นนอน เจ้าเหนือหัว และหัวชั้นไหล ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “พรว้าชุดหัว” /pha:² xu:t⁶ ho:⁴/ ‘เครื่องมือที่ทำด้วยโลหะ มีลักษณะเป็นแผ่นยาวรีมีคม ใช้สำหรับโกนผม’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “พรว้า” ‘เครื่องมือที่ทำด้วยโลหะ มีลักษณะเป็นแผ่นยาวรีมีคม’ กับหน่วยขยายที่เป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์ “ชุดหัว” ‘ใช้ของมีคม เช่น มีดโกน ทำให้ผมหลุดจาก หนังหัว’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “ชุด” ‘ใช้ของมีคม เช่น มีดโกน ทำให้สิ่งที่ติดอยู่กับบริเวณใดๆ หลุดออก’ กับ “หัว” ‘หนังหัว’

2.1.2 โครงสร้าง 2 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นหน่วยสร้าง พบรูปแบบโครงสร้าง 1 แบบ ได้แก่

แบบ ค4: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าศูนย์ชนิดขยาย + หน่วยขยาย (คุณศัพท์) ได้แก่ หัวใจหนา หัวใจเถียว หัวใจกว้าง และหัวใจดี ดังตัวอย่างการวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

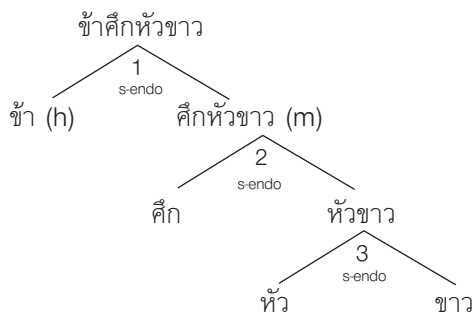

จากตัวอย่างคำว่า “หัวใจหนา” /ho:⁴ tsaj⁴ na:⁴/ ‘จิตใจเลวทรามหยาบซ้ำ’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย “หัวใจ” ‘จิตใจ’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “หัว” ‘อารมณ์ความรู้สึก (ความคิด)’ กับ “ใจ” ‘ความรู้สึก’ และหน่วยขยาย (คุณศัพท์) “หนา” ‘เลวทราม, หยาบซ้ำ’

2.2 โครงสร้าง 3 ชั้น พบลักษณะโครงสร้าง 2 แบบ คือ โครงสร้าง 3 ชั้นแบบ หน่วยหลักเป็นคำ และโครงสร้าง 3 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นหน่วยสร้าง

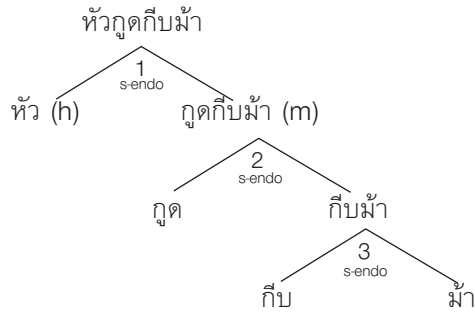
2.2.1 โครงสร้าง 3 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นคำ ประกอบด้วยรูปแบบ โครงสร้าง 3 แบบ ได้แก่

แบบ ง1: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (सामान्यนาม) ที่มี ชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ได้แก่ ข้าศึกหัวขาว แสดงการ วิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “ข้าศึกหัวขาว” /xa:⁵ so:k⁶ ho:⁴ xa:w⁴/ ‘กองทหารขาวเขาที่โปก ผ่าสีขาวรอบหัว’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “ข้า” ‘ขาวเขา’ กับหน่วย ขยาย (सामान्यนาม) “ศึกหัวขาว” ‘กองทหารที่โปกผ่าสีขาวรอบหัว’ ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย กล่าวคือ โครงสร้างชั้นที่ 1 ประกอบด้วย “ศึก” ‘กองทหาร’ กับ “หัวขาว” ‘ผ่าโปกกรอบหัวสีขาว’ และโครงสร้างชั้นที่ 2 ประกอบด้วย “หัว” ‘ผ่าโปกกรอบหัว’ กับ “ขาว” ‘สีขาว’

แบบ ง2: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (วิสามานยนาม) ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ได้แก่ หัวกุดกีบม้า หัวหญ้า ผากควาย หัวดีวัวป่า และหัวหมากนมวัว ดังตัวอย่าง การวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “หัวกุดกีบม้า” /ho:⁴ ku:t⁶ ki:p⁶ ma:²/ ‘ส่วนลำต้น (เหง้า) ของกุดที่อยู่ใต้ดินมีกลีบแข็งงอกขึ้นมาจากดินลักษณะเหมือนเล็บเท้าของม้า ทำหน้าที่เก็บอาหาร ใช้ทำยา’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “หัว” ‘ส่วนของพืชที่มีปริมาตร ซึ่งเป็นลำต้น (เหง้า) ทำหน้าที่เก็บอาหารอยู่ใต้ดิน’ กับหน่วยขยาย (วิสามานยนาม) “กุดกีบม้า” ‘พืชที่มีลักษณะเหมือนเล็บเท้าของม้า ใช้ทำยา’ ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย กล่าวคือ โครงสร้างชั้นที่ 1 ประกอบด้วย “กุด” ‘พืชชนิดหนึ่งใช้เป็นอาหารและทำยา’ กับ “กีบม้า” ‘เล็บเท้าของม้า’ และโครงสร้างชั้นที่ 2 ประกอบด้วย “กีบ” ‘เล็บเท้าสัตว์’ กับ “ม้า” ‘สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กีบเดียว รูปร่างสูงใหญ่ ขาวหาง เป็นพู่ แฉกคอยาว ใช้เป็นพาหนะ’

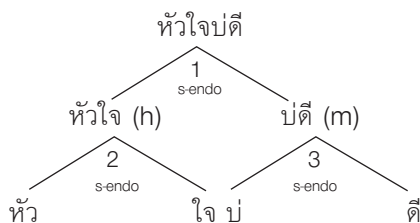
แบบ ง3: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) + หน่วยขยาย (सामान्यนาม) ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้น ซึ่งโครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ได้แก่ หัวจักรเกี่ยวข้าว วันหัวเรียงหมอน และคนหัวพันนา ดังตัวอย่าง การวิเคราะห์โครงสร้างต่อไปนี้

จากตัวอย่างคำว่า “หัวจักรเกี่ยวข้าว” /ho:⁴ tsak⁴ ke:w⁶ xaw⁵/ ‘ส่วนด้านหน้าของรถเกี่ยวข้าว มีลักษณะเป็นวงกลม มีฟันเฟือง หมุนด้วยพลังงาน ใช้สำหรับเกี่ยวข้าว เมื่ออ้างอิงทิศทางการเคลื่อนที่ไปยังหน้าของรถเกี่ยวข้าว’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) “หัว” ‘ส่วนด้านหน้าของยานพาหนะ’ กับหน่วยขยาย (सामान्यนาม) “จักรเกี่ยวข้าว” ‘เครื่องมือที่เป็นวงกลม มีฟันเฟือง หมุนด้วยพลังงาน ใช้เกี่ยวข้าว’ ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้น กล่าวคือโครงสร้างชั้นแรกเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ประกอบด้วย “จักร” ‘เครื่องมือที่เป็นวงกลม มีฟันเฟือง หมุนด้วยพลังงาน’ กับ “เกี่ยวข้าว” ‘ใช้เกี่ยวทำให้รวงข้าวตัดออกจากลำต้น’ และโครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ประกอบด้วย “เกี่ยว” ‘ใช้ของมีคม เช่น เคียว ตัดพืช’ กับ “ข้าว” ‘พืชล้มลุก มีลักษณะเป็นรวง ใช้เมล็ดเป็นอาหาร’

2.2.2 โครงสร้าง 3 ชั้นแบบหน่วยหลักเป็นหน่วยสร้าง พบรูปแบบโครงสร้าง 1 แบบ ได้แก่

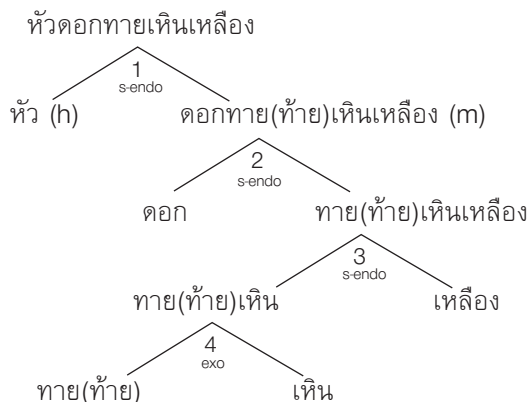
แบบ ง4: หน่วยหลัก (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย + หน่วยขยาย (คุณศัพท์) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ได้แก่ หัวใจปดี แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “หัวใจปดี” /ho:⁴ tsaj⁴ bo:⁶ di:⁴/ ‘จิตใจเฉวและไม้อ้อสัตย์’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (सामान्यนาม) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย “หัวใจ” ‘จิตใจ’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “หัว” ‘อารมณ์ความรู้สึก (ความคิด)’ กับ “ใจ” ‘ความรู้สึก’ และหน่วยขยาย (คุณศัพท์) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย “ปดี” ‘เฉวไม่้อสัตย์’ ซึ่งประกอบด้วย 2 คำ คือ “ป” ‘ไม่’ กับ “ดี” ‘ไม่เฉว อ้อสัตย์’

2.3 โครงสร้าง 4 ชั้น พบลักษณะโครงสร้างแบบหน่วยหลักเป็นคำ ซึ่งมีรูปแบบโครงสร้าง 1 แบบ ได้แก่

แบบ จ: หน่วยหลัก (سامานยนาม) + หน่วยขยาย (วิสามานยนาม) ที่มี
ชั้นโครงสร้าง 3 ชั้น ซึ่งโครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์ ได้แก่ หัวดอกทวย
เหินเหลือง แสดงการวิเคราะห์โครงสร้างได้ดังนี้

คำว่า “หัวดอกทวยเหินเหลือง” /ho:⁴ dɔ:k⁶ ta:j² ho:n⁴lɔ:²ŋ⁴ ‘ส่วนลำต้น (เหง้า) ของดอกทวยเหินเหลืองที่อยู่ใต้ดิน ทำหน้าที่เก็บอาหาร ใช้ทำยา’ ประกอบด้วยหน่วยหลัก (سامานยนาม) “หัว” ‘ส่วนของพืชที่มีปริมาตร ซึ่งเป็นลำต้น (เหง้า) ทำหน้าที่เก็บอาหารอยู่ใต้ดิน’ กับหน่วยขยาย (วิสามานยนาม) “ดอกทวย(ท่าย)เหินเหลือง” ‘พืชที่มีดอกเป็นช่อสีเหลืองที่ปลายยอด กลิ่นหอม รูปร่างคล้ายนก ส่วนท่ายของดอกยกสูงขึ้น มีเหง้าคล้ายขิงหรือข่าอยู่ใต้ดิน ใช้ทำยา’ ที่มีชั้นโครงสร้าง 3 ชั้น ดังนี้

โครงสร้างชั้นแรกเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ประกอบด้วย “ดอก” ‘ส่วนของพืชที่ผล็อกจากต้นหรือกิ่ง สืบพันธุ์โดยอาศัยเกสรและเรณู’ กับ “ทวย(ท่าย)เหินเหลือง” ‘พืชที่มีดอกเป็นช่อสีเหลือง กลิ่นหอม รูปร่างคล้ายนก ส่วนท่ายของดอกยกสูงขึ้น มีเหง้าคล้ายขิงหรือข่าอยู่ใต้ดิน ใช้ทำยา’

โครงสร้างชั้นที่ 2 เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย ประกอบด้วย “ทวย(ท่าย)เหิน” ‘พืชที่มีดอกเป็นช่อ กลิ่นหอม รูปร่างคล้ายนก ส่วนท่ายของดอกยกสูงขึ้น มีเหง้าคล้ายขิงหรือข่าอยู่ใต้ดิน ใช้ทำยา’ กับ “เหลือง” ‘สีเหลือง’

โครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไวยากรณ์ ประกอบด้วย “ทวย(ท่าย)” ‘ส่วนของสิ่งที่อยู่ในสุดเมื่อมองจากด้านหน้า (ด้านที่มีเกสร)’ กับ “เหิน” ‘บิหรหรือร้อนในระดับสูง’

หมายเหตุ: คำว่า “ท่ายเหิน” เป็นชื่อดอกไม้ชนิดหนึ่งมีดอกเป็นช่อสีเหลือง สีขาว กลิ่นหอม รูปร่างคล้ายนก ขาวโพลีเรียกดอกไม้ว่า “ท่ายเหิน” /ta:j² ho:n⁴/ ซึ่งมีเสียงที่เพี้ยนไปจากรูปคำที่ปรากฏในเอกสารโพลี คำว่า “ท่ายเหิน” หมายถึง ‘ส่วนท่ายสูงเชิดขึ้น’ เหมือนกับลักษณะของดอกไม้ชนิดนี้ที่มีส่วนท่ายของดอกยกสูงขึ้น

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาโพลี โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ส่วนประชิดของ เสี่ยวนาร์ต บลูมฟิลด์ แสดงให้เห็นลักษณะการประกอบโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาโพลีหลากหลายรูปแบบ ดังตารางต่อไปนี้

โครงสร้าง	จำนวน	ร้อยละ
โครงสร้างชั้นเดียว		
ก. โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย		
แบบ ก1: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยาย (सामान्यनाम)	49	46.23
แบบ ก2: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยาย (विशेषनाम)	9	8.49
แบบ ก3: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยาย (คุณศัพท์)	2	1.89
แบบ ก4: หน่วยขยาย (सामान्यनाम) + หน่วยหลัก (सामान्यनाम)	7	6.60
รวม	67	63.21
ข. โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์		
แบบ ข1: หน่วยประธาน (सामान्यनाम) + หน่วยกริยา	1	0.94
แบบ ข2: หน่วยกริยา + หน่วยกรรม (सामान्यनाम)	1	0.94
แบบ ข3: บุพบทวลี + นามวลี (सामान्यनाम)	1	0.94
รวม	3	2.82
โครงสร้างหลายชั้น		
ค. โครงสร้าง 2 ชั้น		
แบบ ค1: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยาย (सामान्यनाम) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย	13	12.26
แบบ ค2: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยาย (विशेषनाम) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย	5	4.72
แบบ ค3: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) + หน่วยขยายที่เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์	4	3.78
แบบ ค4: หน่วยหลัก (सामान्यनाम) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย + หน่วยขยาย (คุณศัพท์)	4	3.78
รวม	26	24.54

โครงสร้าง	จำนวน	ร้อยละ
ง. โครงสร้าง 3 ชั้น		
แบบ ง1: หน่วยหลัก (सामानयनाम) + หน่วยขยาย (सामानयनाम) ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย	1	0.94
แบบ ง2: หน่วยหลัก (सामानयनाम) + หน่วยขยาย (विसामानयनाम) ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้นเป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย	4	3.78
แบบ ง3: หน่วยหลัก (सामानयनाम) + หน่วยขยาย (सामानयनाम) ที่มีชั้นโครงสร้าง 2 ชั้น ซึ่งโครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์	3	2.83
แบบ ง4: หน่วยหลัก (सामानयनाम) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย + หน่วยขยาย (कुक्षार्थ) ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย	1	0.94
รวม	9	8.49
จ. โครงสร้าง 4 ชั้น		
แบบ จ: หน่วยหลัก (सामानयनाम) + หน่วยขยาย (विसामानयनाम) ที่มีชั้นโครงสร้าง 3 ชั้น ซึ่งโครงสร้างชั้นสุดท้ายเป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์	1	0.94
รวม	1	0.94
รวม (ทั้งหมด)	106	100

จากตารางอธิบายได้ว่า โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นโครงสร้างชั้นเดียว ประกอบด้วยโครงสร้างชั้นเดียว ที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย และโครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์ กลุ่มที่ 2 เป็นโครงสร้างหลายชั้น ประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ชั้น โครงสร้าง 3 ชั้น และโครงสร้าง 4 ชั้น

โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทยที่พบมากที่สุด คือ โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างเข้าสู่ศูนย์ชนิดขยาย พบจำนวน 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 63.21 รองลงมาเป็นโครงสร้าง 2 ชั้น พบจำนวน 26 คำ คิดเป็นร้อยละ 24.54 โครงสร้าง 3 ชั้น พบจำนวน 9 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.49 โครงสร้างชั้นเดียวที่เป็นหน่วยสร้างไว้ศูนย์ พบจำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.82 และพบน้อยที่สุด คือ โครงสร้าง 4 ชั้น พบจำนวน 1 คำ คิดเป็น ร้อยละ 0.94

อนึ่ง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หั่ว” ในภาษาไทย ตามแนวคิด การวิเคราะห์ส่วนประชิดของ เสียวนาร์ด บลูมฟิลด์ เนื่องจากแนวคิดนี้สามารถแสดงให้เห็นความซับซ้อนของโครงสร้างคำประสมได้ โดยการแยกส่วนประชิดของหน่วยสร้างออกเป็นชั้น และเสนอผลการวิเคราะห์โดยเขียน

เป็นแผนผังต้นไม้ ซึ่งทำให้เห็นความสัมพันธ์ของหน่วยที่อยู่ติดกัน กล่าวคือ หน่วยที่อยู่ติดกันจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยที่อยู่ห่างกัน เช่น “หัวจันทน์แดง” สามารถแยกส่วนประชิดออกเป็น 2 หน่วย หน่วยแรกมี “หัว” เป็นหน่วยหลัก ส่วนหน่วยที่ 2 มี “จันทน์แดง” เป็นหน่วยขยาย นอกจากนี้หน่วยขยาย “จันทน์แดง” ยังสามารถแยกได้อีก 2 หน่วย คือ “จันทน์” กับ “แดง” จากการแยกส่วนประชิดของคำประสมดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า หน่วยหลัก “หัว” มีความสัมพันธ์ห่างจากหน่วยขยาย “จันทน์แดง” และหน่วยคำ “จันทน์” กับหน่วยคำ “แดง” มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับหน่วยขยาย “จันทน์แดง” มากกว่าหน่วยหลัก “หัว” เป็นต้น

ดังนั้น การวิเคราะห์โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทยถือด้วยการวิเคราะห์ส่วนประชิด และนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้แผนผังต้นไม้ จึงเป็นวิธีที่ทำให้ทราบลักษณะการประกอบโครงสร้างของ คำประสมที่มี คำว่า “หัว” ในภาษาไทยอย่างละเอียดและชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาโครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หัว” ในภาษาไทยถือ เป็นการศึกษาเฉพาะคำเรียกอวัยวะร่างกายเพียงอวัยวะเดียว ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาโครงสร้างของคำประสมภาษาไทยที่ประกอบด้วยคำเรียกอวัยวะร่างกายอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับโครงสร้างของคำประสมที่มีคำเรียกอวัยวะร่างกายในภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา ตาระกา. (2533). *คำประสมในภาษาไทยลำปาง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์และเปรียบเทียบ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรณิดา ชื่นพัทธ์. (2548). *การศึกษาคำประสมในภาษาไทยใหญ่*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัชรัมพร ละลอกแก้ว. (2540). *คำประสมในภาษาถิ่นอีสาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุปาวีณ์ จุทอง. (2547). *วิวัฒนาการของคำประสมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนงค์ เอียงอุบล. (2525). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำประสมในภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloomfield, Leonard. (1933). *Language*. New York: Rinehart and Winston.

ภูมินามพื้นบ้าน: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน

The Indigenous Place Name in Local History and Folk Literature in the Upper North

รังสรรค์ จันต๊ะ¹

บทคัดย่อ

ภูมินามพื้นบ้าน เป็นระบบวิธีคิดทางวัฒนธรรมของชาวบ้านที่มีความหมายและสัมพันธ์อย่างแนบแน่น กับการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย อันเกี่ยวข้องอยู่กับวิธีคิดทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ ประวัติศาสตร์และวรรณกรรมท้องถิ่น ที่สะท้อนถึงระบบอำนาจ อัตลักษณ์ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในตัวเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการต่อสู้เพื่อช่วงชิงความหมายและพื้นที่ทางสังคมของคนท้องถิ่น กับอิทธิพลการครอบงำจากอำนาจรัฐส่วนกลาง โดยใช้กลไกการปกครอง ศาสนา สื่อและการศึกษาแบบสมัยใหม่เป็นเครื่องมือในการลดทอนศักดิ์ศรี คุณค่า และความหมายทางสังคมของคนในท้องถิ่นให้อ่อนด้อยลงไป จนชื่อหมู่บ้านหลายแห่งผิดเพี้ยนจากความหมายดั้งเดิมไปอย่างมาก จนในที่สุดอาจทำให้ท้องถิ่นไม่มีที่ยืนทางประวัติศาสตร์ และไม่สามารถอธิบายความเป็นมาของตนเองให้คนรุ่นหลังรับทราบในเรื่องที่ถูกต้องและเป็นจริงได้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อบันทึกชื่อ และความหมายดั้งเดิมของหมู่บ้านศึกษาถึง อิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมส่วนกลาง ศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณค่าและความหมายของระบบภูมินามพื้นบ้าน ตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ที่มีลักษณะบูรณาการ ทั้งทางด้านคติชนวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนตั้งชื่อหมู่บ้านตามบริบทต่างๆ เช่น ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น บ้านเด่น บ้านดอน บ้านสันป่าสัก บ้านห้วยเกี้ยง หุ้งข้าวเนา ป่าไผ่ ตามอิทธิพลจากงานวรรณกรรม เช่น บ้านยาพาย บ้านสะลงง (สรวงสรวรรค์) บ้านพระนอน บ้านลังกา ตามความชำนาญในการผลิต เช่น บ้านช่างฆ้อง ช่างแต้ม วัลลาย ร้อยพ้อม ตามวีรบุรุษประจำถิ่น เช่น บ้านสันต๊ะผาบ ตามกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น บ้านมอญ ร้องเม็ง สันนาเม็ง ตามลักษณะเด่นของหมู่บ้าน เช่น

¹ รองศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บ้านบ่อสร้าง บ้านน้ำบ่อหลวง บ้านบ่อค้าง เหล่านี้เป็นต้น แต่ด้วยอิทธิพลจากอำนาจรัฐส่วนกลาง อันเป็นกลไกเชิงอำนาจของระบบการปกครองจากกระทรวงมหาดไทย ครู กลไกและอำนาจเชิงความรู้จากการศึกษาศสมัยใหม่ และเจ้าอาวาสวัด กลไกของความเชื่อและความศรัทธาทางศาสนา กลไกเหล่านี้มักเข้ามาซ้อนทับและครอบงำความคิดของชาวบ้าน ให้อำนาจตัวเองและท้องถิ่นว่าต่ำต้อย ล้าหลัง ไม่ทันสมัย ทำให้หมู่บ้านหลายแห่งที่มีชื่อเป็นภาษาท้องถิ่นดั้งเดิม เปลี่ยนเป็นชื่อที่ผิดเพี้ยนไปจากความหมายเดิม หาความหมายไม่ได้ หรือผิดเพี้ยนไปจากรากฐานของความหมายเดิมออกไป รวมถึงการสร้างเรื่องราวแบบใหม่ขึ้นแทนที่เรื่องราวแบบพื้นบ้านดั้งเดิม

เมื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประชาชนท้องถิ่นถูกครอบงำ ทำให้ศักดิ์ศรีและอำนาจของท้องถิ่นอ่อนด้อยลง ย่อมส่งผลให้ความเป็นรัฐชาติโดยรวมอ่อนด้อยลงไปด้วย การทำให้ท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกและเชื่อมั่นในอำนาจและศักดิ์ศรีของตัวเอง ย่อมมีผลทำให้ความเป็นรัฐชาติโดยรวมเข้มแข็งและอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม เกิดความสันติสุขร่มเย็นในที่สุดได้

Abstract

This study investigates the indigenous place names of villages or some sacred areas in the northern region of the country that appeared in local history and folk literature. The indigenous place names reflect indigenous people's ideology about culture, its meaning and close relationship with their communities. Local history has been part of an ideological movement to fight for a meaning and social space of local communities and against the domination of the mechanics of centralized governance, religion, media, and modern education. These mechanics have degenerated the local communities' integrity, values, and social meaning. The place names of many villages have been distorted from their original meaning. This could result in a loss of local history for the communities to have their own narrative of identity for the next generation.

The findings reveal that the communities in the upper north of Thailand were named after a variety of contexts including topography (Ban Den, Ban Don, Ban San Pa Sak, Ban Huai Kiang, Ban Thung Khao Nao, Ban Pa

Phai), influence of folk literature (Ban Ya Phai, Ban Saluang, Ban Phra Non, Ban Langka), craftsmanship specialization (Ban Chang Khong, Ban Chang Taem, Ban Wua Lai, Ban Roi Phom), local heroism (Ban San Taphap), ethnicity (Ban Mon, Ban Rong Meng, Ban San Na Meng), and dominant characteristics (Ban Bo Sang, Ban Nam Bo Luang, Ban Bo Khang). The original names place of many villages were replaced with new ones which simply carry distorted meaning or make no sense. A new version of narrative about the communities' history was invented to replace the original one.

When the cultural diversity of the indigenous communities has been dominated, it means the degradation of their dignity and autonomy. This can lead to the weakening of autonomy of the nation state. Raising awareness and confidence in the indigenous communities to realize their power and dignity is a means to strengthening the nation state and coexisting on the basis of cultural diversity.

บทนำ

ชื่อบ้านนามเมือง หรือ “ภูมินามพื้นบ้าน” (Place Name) เป็นระบบวิธีคิดทางวัฒนธรรมของชาวบ้านที่มีความหมายและสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย อันเกี่ยวข้องและผูกพันอยู่กับวิถีคิดทั้งทางด้านภูมิศาสตร์กายภาพ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วรรณกรรมท้องถิ่น ที่จะสะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับ ภูมิศาสตร์จักรวาลของชาวบ้าน ที่ใช้เป็นฐานคิดในการตั้งชื่อหมู่บ้านหรือสถานที่สำคัญในท้องถิ่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ชื่อของหมู่บ้านนามเมือง วัด พระธาตุ พระบาท ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ ลำห้วย หนอง คลอง บึง ฯลฯ และสถานที่สำคัญอันเป็นหมุดหมายที่สำคัญทางพื้นที่ (Landmark) ของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ นั้น ย่อมสะท้อนลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพ และการรำลึกถึงเรื่องราว เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เรื่องเล่าอันเป็นประวัติของวีรบุรุษประจำท้องถิ่น ผู้นำทางจิตวิญญาณ หรือเหตุการณ์ที่เป็นกระบวนการต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ตลอดจนระบบความเชื่อหรือความศรัทธาต่ออำนาจเหนือธรรมชาติอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชนได้เป็นอย่างดี

การศึกษาถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ถึงเรื่องราวและเหตุการณ์เหล่านั้นทำได้หลายวิธี วิธีที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ การศึกษาผ่านเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับที่มาของระบบกฎหมายหรือความเป็นมาของชื่อหมู่บ้าน ตำบล หรือสถานที่อันเป็นหมุดหมายสำคัญของท้องถิ่นที่คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ยังคงบันทึกอยู่ในความทรงจำ และถ่ายทอดกันสืบๆ มา ทั้งที่ปรากฏในลักษณะของวรรณกรรมมุขปาฐะ (เรื่องเล่าด้วยปาก) และวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร ที่ปรากฏอยู่ตามคัมภีร์พื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นอย่างมากมาย

การศึกษาทำความเข้าใจในความหมายของถ้อยคำที่ประกอบเป็นชื่อ หรือสถานที่สำคัญของท้องถิ่น ตลอดจนถึงการเก็บบันทึกเรื่องราวของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านวรรณกรรมเหล่านั้น ย่อมทำให้เราได้ทราบพื้นฐานความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ที่ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาของชาติ แต่มีความหมายต่อชีวิตและความทรงจำอันสำคัญยิ่งของคนในท้องถิ่น ที่จะทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้ตระหนักรู้ถึงความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ที่บ่งบอกถึงระบบ “อัตลักษณ์” อันมีนัยความหมายถึงความเป็นคนที่มีหลักแหล่งแห่งที่ มีพื้นที่และความเป็นมาทางสังคมที่ชัดเจน ไม่ใช่ผู้อพยพหรือผู้ที่ดำรงฐานะอยู่ในชายขอบของสังคมอย่างไรศักดิ์ไรศรีมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ที่ในที่สุดสามารถเป็นส่วนประกอบอันสำคัญในความหมายรวมของคำว่า “ชาติ” ภายใต้ระบบของ “รัฐชาติ” (Nation State) อย่างมีความหมายที่สำคัญยิ่ง จนนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขในที่สุดได้ ทั้งนี้โดยเริ่มจากคำถามหลักในการวิจัย ได้แก่

1) ชื่อหมู่บ้านนามเมือง สะท้อนระบบคุณค่า ความหมายทางประวัติศาสตร์ และระบบจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของชาวบ้านในชุมชนอย่างไร

2) อิทธิพลจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐส่วนกลาง ส่งผลต่อความหมายอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ระบบบันทึกและถ่ายทอด หรือการ “ผลิตซ้ำ” ความทรงจำทางประวัติศาสตร์ ระบบจิตสำนึก ตลอดจนถึงวิธีการดำรงอยู่ของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1) เพื่อบันทึกชื่อ และความหมายดั้งเดิมของ หมู่บ้าน วัด พระธาตุ พระบาท ภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ ลำห้วย หนอง คลอง บึง ฯลฯ และสถานที่สำคัญต่างๆ ในท้องถิ่น โดยแยกประเภท หมวดหมู่ ตามลักษณะการอ้างอิงต่างๆ เช่น หมวดที่ตั้งชื่อตาม

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตั้งชื่อตามลักษณะพิเศษ ตั้งชื่อตามชื่อผู้นำ วีรบุรุษประจำถิ่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2) ศึกษาถึง อิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมส่วนกลาง ที่ทำให้ชื่อหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยการเปรียบเทียบด้านรูปแบบของการใช้ถ้อยคำภาษา และการสื่อความหมายทางสังคม ระหว่างชื่อดั้งเดิมกับชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่

3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณค่าและความหมายของระบบภูมินามพื้นบ้าน ตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎี ที่มีลักษณะบูรณาการ ทั้งทางด้านคติชนวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา วัฒนธรรม บนพื้นฐานระบบอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผ่านเรื่องเล่าแบบมุขปาฐะ และที่ปรากฏในเอกสาร วรรณกรรมพื้นบ้านอื่นๆ

ระเบียบวิธีวิทยาที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัย 3 แบบ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

พื้นที่วิจัย ได้แก่ ชุมชนหมู่บ้านต่างๆ ในเขตพื้นที่ 10 อำเภอ ของจังหวัด เชียงใหม่ ได้แก่ อำเภอเมือง สันทราย ดอยสะเก็ด สันกำแพง แม่ริม แม่แตง พร้าว เชียงดาว ไชยปราการ และอำเภอฝาง อำเภอละ 10 หมู่บ้าน รวม ๑๐๐ หมู่บ้าน

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวนหมู่บ้านละ 3-5 คน

ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยตามวิธีการที่กำหนด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการแยกประเภทของข้อมูล และอธิบายตามแนวคิดทางทฤษฎีที่กำหนด

ผลการศึกษา

ชื่อของหมู่บ้านนามเมือง และสถานที่สำคัญอันศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน ถูกสร้างขึ้นจากรากฐานการรับรู้ของคนในชุมชนภายใต้บริบททางสังคมต่างๆ เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ตำนานวีรบุรุษ หรือลักษณะเด่นของชุมชน แต่ชื่อดั้งเดิมเหล่านั้น ได้ถูกทำให้เปลี่ยนรูปและความหมายไปด้วยการสร้างวาทกรรมแบบใหม่ๆ จากอำนาจและกลไกของรัฐกลาง เพื่อปกปิดและกดทับอำนาจของชุมชนในพื้นที่ โดยผ่านวาทกรรม อันเป็นกระบวนการในการสร้างหรือผลิต

เอกลักษณ์และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่แวดล้อมเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง โดยทำหน้าที่เก็บกด หรือปิดกั้นมิให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างเกิดขึ้น หรือไม่ก็ทำให้เอกลักษณ์และความหมายของบางสิ่งที่ดำรงอยู่แล้วในสังคมเลือนหายไปได้พร้อมๆ กันด้วย วาทกรรมเป็นมากกว่าเรื่องของภาษา คำพูด หรือการตีความ แต่เป็นเรื่องของอำนาจและความรุนแรงที่แสดงออกมาในรูปของภาคปฏิบัติการจริง การผลิตวาทกรรมจะถูกควบคุม คัดสรร จัดระบบ และแจกจ่ายภายใต้กฎเกณฑ์ชุดหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่พลิกแพลงเพื่อให้เรามองไม่เห็นถึงอำนาจและอันตรายของวาทกรรม เพื่อให้วาทกรรมดังกล่าวดำรงอยู่เหนือกว่าในสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543: 19 – 24)

ตัวอย่างของชุมชนหมู่บ้านหลาย ๆ แห่งในเขตภาคเหนือตอนบน ที่ถูกอำนาจของวาทกรรมเบียดขับให้ อุตลักษณ์ พื้นที่และความหมายทางสังคมของชุมชนเริ่มหมดความหมายดั้งเดิมลงไป โดยใช้กลไกของรัฐ เช่น วัด โดยพระสงฆ์ผู้ที่ใช้ภาษาบาลี สันสกฤตแทนภาษาถิ่นพื้นบ้าน โรงเรียน โดยครูสอนผ่านหนังสือ ตำราและสื่อการศึกษาอื่นๆ ในระบบการศึกษาแบบสมัยใหม่ นายอำเภอ ตลอดจนถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำนาจของระบบการปกครองส่วนภูมิภาค

อำนาจของวาทกรรมแห่งความทันสมัยจะเข้าครอบงำความรู้สึกและจิตสำนึกของชาวบ้าน ให้เป็นสำนึกแบบชาวเมืองที่มีความทันสมัยกว่า รู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย ต้อยค่า เป็นคนบ้านนอกไม่ทันสมัย รู้สึกว่าชื่อแบบพื้นบ้านดั้งเดิมไม่สวยงาม แม้แต่ชื่อและนามสกุลของตัวเอง ก็ต้องเปลี่ยนให้ทันสมัยเป็นแบบไทยกลางที่เป็นภาษาสันสกฤต หรือภาษาอังกฤษสำหรับหมู่บ้านจัดสรรสมัยใหม่ ดังตัวอย่างของชุมชนหมู่บ้านต่อไปนี้

ชุมชนหมื่นสารบ้านจัวลาย : จาก “ครัวลาย” ถึง “จัวลาย” และ “วัวลาย”

ชุมชนจัวลาย เป็นชุมชนของชาวไทจีน หรือไทยจีน หรือไทยเขิน ที่แต่เดิมอาศัยอยู่เขตลุ่มน้ำแม่ขึ้นในเชียงตุง และถูกกวาดต้อนมาในราวปี พ.ศ. 2347 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการรวบรวมคนมาบูรณะเมืองเชียงใหม่ เรียกกันว่าเป็นยุค “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง”

สมัยนั้น พระยาภาวิละ กวาดต้อนชาวเมืองเชียงใหม่ที่หลบหนีเข้าป่าให้กลับสู่เมือง รวมทั้งผู้คนจากเมืองเชียงตุง เมืองยอง เมืองสาด เมืองมาง กระทั่งคนในแคว้นสิบสองปันนา ให้มาตั้งรกรากในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งมีทั้งไทใหญ่ ไทลื้อ ไทขิ่น และไทยยอง

ผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมา หากเป็นช่างฝีมือหรือไพร่เมืองชั้นดีจะให้ตั้งถิ่นฐานในตัวเมือง ระหว่างกำแพงเมืองชั้นในกับกำแพงเมืองชั้นนอก เช่น ช่างเหล็ก ช่างหล่อ ช่างแต้ม ช่างมือง ฯลฯ ส่วนไพร่ที่ไม่เป็นช่างฝีมือจะไวนอกเมือง เช่น ไทลื้อที่อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด ไทยองที่ลำพูน

สำหรับชาวไทจีนซึ่งเด่นทางการผลิตเครื่องใช้ เป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งภาษาล้านนาเรียกว่า “คร้ว” อ่านว่า “ควั” แปลว่าสิ่งของเครื่องใช้ต่างในครัวเรือน ปกติชาวไทจีนจะออกเสียงสระอัว เป็นเสียงสระโอ คำว่า “คร้ว” จึงออกเสียงเป็น “โค” ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีทั้งทำจากไม้ หรือไม้ไผ่จักสาน แล้วนำมาทาด้วยชัก (รัก) หรือ หาง (ชาด) เรียกว่า โคชัก โคหาง มีทั้งทำจากเงิน เรียกว่า โคเงิน ถ้าทำด้วยทองเหลืองเรียกว่า โคทอง ถ้ามีลวดลายแต่งแต้มเรียกว่า โคลาย ชุมชนที่ผลิตเครื่องเงินจะมีการ “ต๋อง” หรือสลักลวดลายต่างๆ เช่น ลาย 12 ราศี ลายม่าน เป็นต้น

ไทจีน ดังกล่าวได้ถิ่นฐานอยู่ทางทิศใต้ของประตูเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่ทำเครื่องเงินที่มีลายหรือลวดลายหลากหลาย เป็นเหตุให้บริเวณนั้นถูกเรียกว่าบ้านคร้วลาย (ออกเสียงว่า โค-ลาย) หมายความว่า เป็นหมู่บ้านที่ผลิตของใช้ประเภทเครื่องเงิน เครื่องเงินที่มีลวดลาย เมื่อเชียงใหม่ได้รวมเป็นสยาม มีผู้แทนจากส่วนกลางมาปกครองเชียงใหม่ ภาษาพื้นถิ่นถูกเปลี่ยนให้เป็นภาษาไทยกลาง โดยเฉพาะชื่อของชุมชนชื่อท้องถิ่นต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและความเข้าใจตรงกัน ภาษาที่ใช้กันมาแต่เดิมจึงค่อยๆ เลือนหาย

คำว่า โคชัก โคหาง ถูกเปลี่ยนเป็น เครื่องเงิน เนื่องจากชาวจีน หรือชาวเงินเป็นผู้ผลิต โคเงิน เปลี่ยนเป็น เครื่องเงิน และที่เปลี่ยนไปจนไม่เหลือความหมายเดิมคือ บ้านโคลาย ที่ถูกเปลี่ยนไปเป็นบ้านจั่วลาย หรือ จั่วลาย ในปัจจุบัน เพราะคิดกันไปเองว่า “โค” หมายถึง “จั่ว” ในเมื่อคนรุ่นหลังไม่เข้าใจความเป็นมา ก็เลยปั้นเป็นรูปจั่วต่างเอาไว้วางชุมชน มันก็เลยเกิดไปกันใหญ่²

ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ระบุชื่อชุมชนดังกล่าวว่า “บ้านจั่วลาย” ดังความว่า “เถิงสกราช 1161 ตัว ปลีกัดเม็ด พระเปนเจ้าเกณฑ์เจ้าคำมูนเปนแม่ทัพ กุมริพล 300 ขึ้นไฟตีฟ้าคำเครื่องอันมาตั้งเมืองบุ ฟ้าคำเครื่องถูกสีกินตาย ได้เมืองบุแล้ว เจ้าคำมูนคิลงดวยกริพลข้ามน้ำแม่คงไฟฟากตะวันตก เข้าตีเอาบ้านจั่วลาย

² สรุปความจากบทความในนิตยสาร “มติชนสุดสัปดาห์” ฉบับประจำวันที่ 14 – 20 กันยายน พ.ศ. 2555 ปีที่ 32 ฉบับที่ 1674 คอลัมน์ “ล้านนา – คำเมือง” ของชมรมรักตัวเมือง สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บ้านสะตอย ล้อยไร ท่าช้าง บ้านนา ท่งอ้อ ได้หมื่นขวงจัวลายและเมียฟ้าเครื่อง
กวาดเอาครอบครัวลูกบ่าวชาวไพร่ลงมาใส่บ้านเมือง”³

แต่เมื่อพิจารณาตามลำดับอายุของเอกสาร และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
สมัยพระยาภาววิไลแล้ว จะเห็นได้ว่า ยุคที่พระยาภาววิไลกวาดต้อนผู้คนเข้ามาอยู่
ในเวียงเชียงใหม่ อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2325 – พ.ศ. 2339 (จ.ศ. 1144 – 1158) แต่
ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับที่เก่าที่สุดพบว่าเป็นฉบับวัดพระงาม จังหวัดเชียงใหม่
ซึ่งจารขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1216 หรือ พ.ศ. 2397 ซึ่งห่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงถึงเกือบ
60 ปี ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่อาจได้รับอิทธิพลของภาษา
ไทยกลางจากรัฐสยามแล้ว จึงทำให้ “ครัวลาย” หรือ “โคลาย” กลายเป็น “จัวลาย”
ไปได้ และจาก “จัวลาย” ก็กลายเป็น “วัวลาย” ไปในที่สุด

ชุมชนสันผีเสื้อ: ผีเสื้อบ้าน หรือผีเสื้อน้อย พืชสมุนไพรประจำถิ่น

ภาษาถิ่นล้านนาเรียกผีเสื้อว่า “ก่าเบือ” นามของ “สันผีเสื้อ” มาจาก
ข้อสันนิษฐาน 2 ทาง ได้แก่ มาจากต้นไม้สมุนไพรชนิดหนึ่ง ซึ่งอดีตชาวบ้านเล่าว่า
มีอยู่มากมายในชุมชน เรียกว่าต้น “ผีเสื้อน้อย” อีกทางหนึ่งอาจมาจากคำว่า “ผีเสื้อ
บ้าน” ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตระกูลผี ปัจจุบันจึงมีศาลผีเสื้อบ้านอยู่ 3 แห่งในชุมชนเดียวกัน
แต่ที่น่าเศร้าใจคือ เทศบาลตำบลสันผีเสื้อ ได้ใช้รูปผีเสื้อ (Butterfly) มาเป็นสัญลักษณ์
ของเทศบาลไปเรียบร้อยแล้ว

จาก สรรว - สรลง - สลง - สระลง - สรวย และสรวง (สรวรค์) ถึง “บ้าน
สะลง” ของ อำเภอมะริม : ความพยายามต่อเติมบางส่วนของที่ขาดหายไปของ
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

อำเภอมะริม มีชื่อหมู่บ้านหนึ่งอยู่ถัดจากตัวอำเภอนั้นไปทางทิศเหนือราว 3
กิโลเมตร ชื่อว่าหมู่บ้าน “สะลง” แยกเป็น 2 กลุ่มบ้าน คือบ้านสะลงนอก กับ
สะลงใน ทั้งสองหมู่บ้านสังกัดอยู่ในตำบลสะลง คนบ้านสะลงเป็นคนเมือง หรือ
ที่เรียกว่าเป็น “คนไท - ยวน” (โยนหรือโยนก)⁴

³ คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่, เชียงใหม่, ศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2538, หน้า 130

⁴ ถ้าเป็นบ้าน “ลง” (ลงเหนือ - ลงใต้) ในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จะหมายถึงคนชาว “ไท - ยอง” ที่อพยพ (ถูก
กวาดต้อน) มาจากเมืองยอง ประเทศเมียนมาร์ปัจจุบัน คำว่า “ลง” หมายถึง “มังกร” ตามคติของกลุ่มคนไท
ทางเหนือที่ได้รับอิทธิพลจากจีน ซึ่งเป็นคนละความหมายกับบ้าน “สะลง” ที่มีรากฐานคำมาจาก “สรลง” หรือ
“สรวง” ที่แปลว่าสรวรค์

ที่น่าแปลกก็คือชื่อของหมู่บ้านไม่ได้ตั้งตามสภาพทางภูมิศาสตร์ หรือแสดง ความหมายที่เป็นพื้นบ้าน หรือเป็นคำแบบไทยๆ ทำให้นึกถึงศัพท์สันนิษฐานคำว่า “สรวง – สาง” ของจิตร ภูมิศักดิ์⁵ ที่ปรากฏในลิลิตโองการแข่งหน้าพิพัฒน์สัตยาโคลงห้า (มณฑกคต) เป็นคำสรรเสริญพระวิษณุ (พระนารายณ์) ในตอนต้นว่า

“โอมลิตธิสรวงศรีแก้ว ผัวมฤตยู เอาจูเป็นแท่น แก้วนกลินฟ้ากลินดิน บิน เอาครุฑมาชี สี่มือถือสังฆะ จักรครุฑธรณี ภัรวตาร อสุรแลงลาญทัต ททคินีรนาช”

จิตร พบข้อสังเกตว่า นามของพระวิษณุที่ปรากฏในร่ายนั้น ปรากฏในนามที่เป็นภาษาไทยโบราณ ที่มีการเลื่อนความหมายไปแล้ว นามที่ว่านั้นคือคำว่า “สรวง” นั่นเอง จิตร แปลความหมายของศัพท์ดังกล่าวตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ว่าน่าจะหมายถึง “เทวดา” มากกว่าที่จะแปลว่าสวรรค์ เพราะจากบทที่ว่า “โอมลิตธิสรวงศรีแก้ว” โดยใช้ความหมายตามพจนานุกรม ก็ต้องแปลว่า “โอมขอความสำเร็จ แต่เทวดาผู้เป็น ศรีแห่งความแก้วกล้า” จะแปลสรวงในที่นี้ว่า “สวรรค์” ไม่ได้เลย และที่เรียกท้าววิษณุว่า “พระสรวง” ก็เรียกตามชื่อเมืองที่สถิตอยู่ คือ “ไวภูณสวรรค์” หรือ “สรวงสวรรค์” และก็คือคำๆ เดียวกับชื่อเมือง “พิษณุโลก” (เมืองของพระวิษณุ) ในภาษาสันสกฤตว่า “เมืองสรวง” ที่เดิมเรียกว่าเมือง “สระหลวง” เพราะออกเสียงคำว่า “สรวง” แบบแยกเสียงเป็น “สะ – หลวง” แล้วเขียนตามเสียงอ่านโดยโยงกับคำว่า “สระ” ที่แปลว่าหนองน้ำ ซึ่งความจริงก็คือ “เมืองสรวง” ที่ไม่ได้เกี่ยวกับสระน้ำเลย นั่นเอง โดยยืนยันจากหลักฐานจารึกสุโขทัยซึ่งจะเขียนว่า “สรวง” ทุกหลัก ซึ่งก็ไป สอดคล้องกับนามพระชนกของพระลอ (ในลิลิตพระลอ) คือ ท้าวแมนสรวง อันหมายถึง เทวดาหรือผีฟ้าในสรวงสวรรค์ เพราะคนไทยโบราณเรียกเทวดาที่เป็นเทวดาโดย กำเนิด ว่า “แมน” (ถ้าคนทำดีตายแล้วไปเป็นเทวดา ก็จะเรียกว่า “ผีฟ้า”)

ดังนั้นจิตรจึงสรุปว่า เมือง สรวง หรือ สลวง ก็มาจาก สรวง นั่นเอง เพราะ ถ้าสรวงจะแผลงเป็น “สรวง” เวลาอ่านก็ออกเสียงยากและทำให้งง จึงแปรรูปเป็น “สลวง” นอกจากนี้ ม.ร.ว. สุนชาติ สวัสดิกุล ยังอ้างไปถึงชื่อตำบล “แม่สรวย” ใน เขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ในปัจจุบันว่า น่าจะแผลงมาจากรูปคำว่า “สรวง” คือ เมืองสรวง ของพระลอ เช่นเดียวกัน⁶

⁵ จิตร ภูมิศักดิ์, 2548. ศัพท์สันนิษฐานและอักษรวินิจฉัย, โครงการสรรพนิพนธ์จิตร ภูมิศักดิ์ ชุดนิรุกติศาสตร์, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, หน้า 17 -24

⁶ จิตร ภูมิศักดิ์ (อ้างใน วิชัย นาครัมย์). “ศัพท์สันนิษฐาน สรวง – สาง”, นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ปีที่ 24 ฉบับที่ 6 เดือน เมษายน 2546, หน้า 102 -107

ที่มาของคำตามความหมายเดิมดังกล่าว เมื่อมาถึงตำบล “สะลอง” ของอำเภอแมริม ทำให้เป็นไปได้ว่า คนท้องถิ่นโดยเฉพาะปราชญ์ท้องถิ่น เช่น พระสงฆ์ผู้มีความรู้ด้านบาลี สันสกฤต ได้รับอิทธิพลจากงานวรรณกรรม ทั้งที่เป็นมุขปาฐะและลายลักษณ์อักษรจากเอกสารพิสดารหรือใบลาน ที่ปรากฏอยู่ตามวัดต่างๆ ที่พระนำมาใช้เทศนาในวันสำคัญทางศาสนา จึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านตามการออกเสียงและรูปเขียนที่แพร่กันออกไปดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม มีการอ้างถึงสำนวนของชาวบ้านในชุมชน ที่พยายามเชื่อมโยงและผสมผสานเอาจาก คำสองคำเข้ามาเกี่ยวข้องกัน เป็นชื่อบ้านสะลอง คือคำว่า “สะลอง” ว่ามาจากชื่อดอยแม่สะลอง ในอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กับคำว่า “ลอง” ที่หมายถึงสัตว์คล้ายมังกร ของกลุ่ม “คนไท” ในเขตล้านนาเดิม โดยอ้างถึงชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนหมู่บ้าน ได้เล่าถึงที่มาของชื่อชุมชนหมู่บ้านว่า ผู้ก่อตั้งบ้านสะลองในคือ หลวงอ้ายดำ เป็นชายร่างกายกำยำล่ำสัน บึกบึน แข็งแรง สมกับเป็นหัวหน้า แต่รูปร่างค่อนข้างต่ำ หลังจากเดินรอมแรมมาหลายคืน จนกระทั่งพบหมู่บ้านนี้เข้า เห็นว่าเป็นที่ราบ หนาแน่นไปกับลำห้วยเชิงเขา อุดมสมบูรณ์ดี เหมาะแก่การสร้างบ้านสร้างเมือง จึงพากันหยุดพักสร้างปางขึ้น ช่วยกันทำเพิงพักอยู่ร่วมกัน ช่วยกันแผ้วถางที่ราบแห่งนี้ แบ่งกันเป็นที่ทำไร่ ทำนา หมู่บ้านแห่งนี้ ก็เจริญขึ้นตามลำดับ ครั้งแรก ไม่รู้ว่า จะตั้งชื่อหมู่บ้านว่าอย่างไร ชาวบ้านจึงประชุมปรึกษากัน เพื่อตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้น หลวงอ้ายดำ ซึ่งเป็นหัวหน้า จึงออกความเห็น ว่า ที่บ้านแห่งนี้ มีลักษณะภูมิประเทศเหมือนกับ ดอยแม่สะลอง ต่อมาชาวบ้านหาเกวียนลากเข้าไปตามลำห้วยทางทิศตะวันตก ประมาณ 10 กิโลเมตร ไปพบต้นเมี่ยง ซึ่งขึ้นตามธรรมชาติมีอยู่จำนวนมาก จึงพากันไปตั้งปางนอนค้างแรม เก็บใบเมี่ยงออกมาขายเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง อยู่มาไม่นาน พวกชาวบ้านป่าเมี่ยงเหล่านี้ ก็พบกับสิ่งแปลกประหลาดอัศจรรย์เป็นอย่างยิ่งตอนกลางคืนของวันเพ็ญเดือนสิบสองเหนือ ขณะที่ชาวบ้านป่าเมี่ยงกำลังนั่งล้อมวงเฝ้าดูการนั่งเมี่ยงอยู่นั้น ก็มีเสียงดังครืนๆ คล้ายฟ้าจะถล่มขึ้นที่ห้วยต้นน้ำ ไกลๆ กับปางที่พักนั้นเอง ทุกคนจึงออกจากที่พักกระতอมมองไปตามเสียงที่เกิดขึ้น ต้องตกตะลึงไปตามๆ กันกับสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เป็นสัตว์ประหลาด รูปร่างคล้ายงู ตัวมหึมา ลำตัวยาว เท้าตันดาด ที่หัวมีหงอน มีขา สีขา นัยน์ตาสีแดงเป็นประกาย ลำตัวมีริ้วมีลูกโซติช่วงเป็นแสงพุ่งไปทางสว่างไปไกล ลอยล่องขึ้นสู่บนท้องฟ้า เป็นประกายระยิบระยับ เหมือนสายฟ้าแลบ มุ่งหน้าลอยตัวไปในทิศตะวันออก ด้วยความรวดเร็ว

พร้อมกับเสียงที่ดังกระหึ่ม กึกก้องไปไกล ในขณะเดียวกัน พวกที่อยู่ทางบ้าน ก็เห็นตัวประหลาดนี้มาวนเวียนอยู่เหนือนานฟ้าบ้านแม่สะลองแห่งนี้อยู่หลายรอบ แล้วก็มุ่งหน้ากลับไปสู่ที่เดิม พอรุ่งเช้าชาวบ้านป่าเมียงก็พากันไปดูที่เกิดเหตุที่ ต้นน้ำลำห้วย พวกเขาได้พบรูน้ำใหญ่ ขนาดตัวคนมุดเข้าไปได้ มีรอยงูใหญ่เลื้อย ออกมาจากรู พาเอาเศษโคลนแปดเปื้อนต้นไม้ ใกล้เคียงบริเวณ ที่มันผ่านไป มีรอยลู่เป็นทางตั้งแต่โคนต้นจนถึงปลายต้น เชื่อกันว่า เป็นรอยของมังกร หรือที่ชาวเหนือเขาเรียกว่า “ลวง” ชาวบ้านต่างโจษจันกันไปต่าง ๆ นานา ปรากฏเช่นนี้ขึ้นหลายครั้ง ส่วนมากจะเกิดขึ้นในวันเดือนเพ็ญ เป็นประจำ ดังนั้นลูกชายดำ จึงประชุมชาวบ้าน เพื่อเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านเสียใหม่ ให้เป็นไปตามนิมิตปาฏิหาริย์ ที่ปรากฏให้เห็นในครั้งนี้ ให้เหมาะสมกับชื่อบ้านที่มีตัว “ลวง” ลอยผ่านเป็นสายในระยะทางสิบกิโลเมตรนั้นว่า “บ้านสายลวง” ตั้งแต่นั้นมาคนรุ่นหลังเรียกเพี้ยนไปเป็น “บ้านสะลอง” トラบจนทุกวันนี้⁷

จะสังเกตเห็นได้ว่า คำอธิบายเหล่านี้ เป็นความพยายามสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของคนในชุมชนในยุคหลัง ๆ ขึ้นมาใหม่ ตามกระแสท้องถิ่นนิยมหรือระบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ต่อต้านการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ในแง่ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอยู่กับธุรกิจการท่องเที่ยว แต่ก็ได้ทิ้งความกำกวมแบบพื้นบ้านให้เห็นว่า ที่มาของชื่อนั้นมักใช้วิธี “เทียบเคียง” เอาจากเสียงของคำ รูปคำ หรือความหมายของคำ จากชุมชนที่ใกล้เคียงกันอย่างปะปนกัน จนไม่แน่ชัดว่ามาจากคำไหนกันแน่ เช่น มีทั้งการเทียบเคียงจากชื่อตอย “แม่สะลอง” ว่าอาจเพี้ยนเป็น “สะลอง” เพราะคำสะลอง กับ สะลอง ใกล้กัน และพยายามบอกว่ามีภูมิศาสตร์คล้ายกัน ซึ่งความจริงตอยแม่สะลองมีความสูงชันกว่ามาก ขณะเดียวกันก็มีคำว่า “ลวง” อยู่ จึงเพิ่มเรื่องเป็นเรื่องของ “ลวง” หรือ สัตว์คล้ายมังกรในคติของกลุ่มคนไททางล้านนาเข้าไป และในที่สุดก็ “ผลิตซ้ำ” เรื่องเล่าจากความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนถิ่นอื่นเข้ามาทับกับบริบทชุมชนของตัวเองอย่างค่อนข้างคลุมเครือ

จาก “บ่อค่าง” ถึง “บวค่าง” จาก “ร้อยพ้อม” ถึง “ร้อยพร้อม” “ยาพาย” “รื่องก่องข้าว” และ “ช่างเพี้ยน” อ.สันกำแพง

ตำบลบวค่าง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวอำเภอสันกำแพง มีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับตำบลแช่ช้างและตำบลออนใต้ อำเภอแม่อน

⁷ พ่อครูแก้ว บุรี ผู้ให้ข้อมูล, ธนาพร กุมทอง เรียบเรียงและพิมพ์
(อ้างอิง <http://www.facebook.com/BanSaLwngNi>)

ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดต่อกับตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน ทิศตะวันตกติดต่อกับบ้านท่าตันทาว อ.สารภี ชาวบ้านในตำบลส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายยองหรือที่เรียกตัวเองว่าเป็นกลุ่มคน “ไท-ยอง” และเรียกคนเมืองทั่วไปหรือคน “ไท – ยวน” ว่าพุดหรือเป็นคน “ลาว” กลุ่มคนไท – ยอง ในตำบลบวกค้างมีชุมชนคนไท – ยองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ไล่จากหมู่ที่ 1 – 12 ได้แก่ บ้านบวกค้าง ต้นดู่ ป่าตาล แม่แต ร้อยพริ้ม (ออกเสียงภาษาถิ่นว่า /ฮ้อย/ – /ป้อม/) ย่าพาย (ออกเสียงภาษาถิ่นว่า /ย่า/ - ปาย/) กอสะเลียม ร้องก่องข้าว ช่างเพี้ยน (ออกเสียงภาษาถิ่นว่า /จ้าง/ - /เปี้ยน/) และชุมชนบ้านโป่ง

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏในศิลาจารึกวัดเชียงแสน ต.ออนใต้ อำเภอแม่ออน (แยกจากอำเภอสันกำแพงในปี เป็นกิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ. 2537 และยกฐานะเป็นอำเภอในปี พ.ศ. 2550) ทำให้สันนิษฐานว่า ชาวบ้านในชุมชนอพยพมาจากพืนาภูเลา แขวงเมืองเชียงแสน ซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อสายไท – ยอง เช่นกัน และปัจจุบันยังไม่มาติดต่อกับกลุ่มญาติพี่น้องด้วยกันทั้งสองถิ่น

ชาวบ้านในชุมชน เล่าถึงตำนานและความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านในชุมชนว่า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเสด็จมายังที่แห่งนี้ อันเป็นที่อยู่อาศัยของพญาค่างเผือกและบริวารจำนวนมาก พระพุทธองค์ประทับอยู่ใต้ต้นตะโกและกำลังเสวยขนุนอยู่ พวกพญาค่างเผือกเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธองค์ จึงได้ให้บริวารช่วยกันขุดหนองน้ำขึ้น แล้วนำน้ำมาถวาย พระพุทธองค์จึงได้ตรัสทำนายว่าต่อไปสถานที่แห่งนี้จะเจริญรุ่งเรือง และมีชื่อว่า บ้านบ่อค้างมาตั้งแต่นั้น ต่อมาจึงเพี้ยนเป็นบ้านบวกค้างมาจนถึงทุกวันนี้ ชุมชนบ้านบวกค้าง มีวัดบวกค้างเป็นศูนย์กลางของชุมชน สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้ากือนา (พ.ศ. 1912 – 1914) จนถึง พ.ศ. 2356 หลังจากที่พระเจ้ากาวิละ กอบกู้เอกราชจากพม่า ได้กวาดต้อนเอาผู้คนจากเมืองยองมา โดยมีเจ้ากระหม่อมสุริยวงศา (หม่อมกะลิก) เจ้าเมืองยององค์ที่ 34 นำชาวเมืองมาตั้งถิ่นฐานในชุมชนแห่งนี้ แล้วได้อาราธนาครูบาเจ้าญาณสิริ จากวัดบ้านแหลมหลวงเมืองยองมาเป็นเจ้าอาวาส

อนึ่งคำว่า “บวก” เป็นหน่วยการปกครองในสมัยราชวงศ์มังรายแห่งอาณาจักรล้านนา หน่วยการปกครองของบ้านบวกค้างในสมัยนั้นเป็นหมู่บ้านใหญ่ที่มีฐานะรองจากเมือง เรียก ว่า “บวก” ซึ่งมักพบหลักฐานลักษณะการปกครองดังกล่าว ปรากฏในกฎหมายลักษณะการปกครองโบราณ และตำนานทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ตำนานเชียงแสนกล่าวว่า

“พระราชเจ้าแสนพู่ได้ไปเลิกสร้างเวียงเงินยางเชียงแสนคืนเป็นเมืองดั่งเก่าแล้ว ท่านก็ตั้งไว้หื้อเป็นเขต เป็นแดน เป็นบวก เป็นตอ ฉะนั้น ดั่งนี้แล”⁸

ดังนั้นบวกในที่นี้มาจากหน่วยการปกครองดังกล่าวถูกใช้เป็นแบบแผนอย่างแพร่หลายและยาวนาน ในอาณาจักรล้านนา ครอบคลุมถึงสมัยราชวงศ์ลาวละ และถูกยกเลิกเป็นมณฑลเทศาภิบาลใน พ.ศ. 2427 และก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็น จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ใน พ.ศ.2475 เช่นในปัจจุบัน

บ้านบวกค่าง จึงเป็นหน่วยการปกครองหนึ่งที่ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่พันทนาแซ่ข้าง เชียงเลื้อ ซึ่งมีประวัติศาสตร์ยืนยาว ตั้งแต่ยุคพระญามังรายสร้างเวียงกุมกาม แซ่ข้าง จึงเป็นชุมชนใหญ่ชุมชนหนึ่งที่อยู่ในเขตปกครองของเมือง “เชียงเลื้อ” ซึ่งเป็นเมืองขนาดเล็กที่ควบคุมพื้นที่หนึ่งของเวียงกุมกาม ในตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ให้คำอธิบายว่า เพราะเป็น เมืองที่มีน้ำเอ่อท่วมเสมอ จึงเรียกชื่อว่าเชียงเลื้อ ดังความว่า

“เถิงปลีกำเนิด สกราชได้ 645 ตัว เจ้าพระญามังรายปลงบ้านเวนเมืองละพูน หื้อขุนฟ้าเปนพระญากินเมืองละพูน แล้วคียกไฟตั้งเมืองแห่ง 1 ว่าจักสร้างเวียงอยู่ ตั้ง อ้ายวเรือนมากนัก เจ้าพระญามังรายคียื้อชุดแม่น้ำผ่าบ้าน หื้อเปนที่ตกท่าแห่งคนทั้งหลาย ลวดเรียกชื่อว่า แม่แซ้ว หั้นแล มีพายหนออีสานแห่งเมืองละพูน อยู่ทีนั้นได้ 3 ปลี น้ำถ้วมเมื่อกลางวัสสา ซ้างมล้างัวควายหาที่อยู่ได้ ลวดเรียกว่า เชียงเลื้อ ต่อทำ บัดนี้แล”

และกล่าวถึงพันทนาแซ่ข้างเชียงเลื้อ หรือชุมชนบ้านแซ่ข้างไว้ว่า

“วันนั้น เจ้ามังรายหันชาว แซ่ข้างเชียงเลื้อ ซี่เรือมากลาดกุมกาม เรือหล่มวัน 2 หล่ม 3 หล่มช้วน เจ้ามังรายกระเนิงใจว่า ไพร่คู่ว่าตายอันชะเรือ จึงหื้อแปลงขัว กุมกามแต่นั้นมาแล”⁹

หลังจากที่พระญามังราย สร้างเวียงกุมกามแล้วเสร็จ ได้ปลอมตัวเที่ยวชมตลาด กุมกาม ประทับนั่งริมฝั่งแม่น้ำปิง หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เพื่อสังเกตความเป็นอยู่ของผู้คนและสภาพเศรษฐกิจของเวียงกุมกาม และสิ่งที่พระองค์พบเห็นคือ เรือบรรทุกสินค้าของชาวแซ่ข้างเชียงเลื้อ ล่มวันละสองสามลำ

คนไทยองในชุมชนวัดบวกค่าง จึงเป็นคนไทยองที่ได้อพยพเทครัวลงมาจาก เมืองยองครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ.2356 มาพร้อมกับเจ้าเมืองยองที่ชื่อว่า “เจ้าสุริยวงศา

⁸ สรัสวดี อ๋องสกุล ประชุมพงศาวดารฉบับราชบรรณวรี พื้นเมืองเชียงแสน สำนักพิมพ์อัมรินทร์ 2556 หน้า 28

⁹ ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ 700 ปี ศูนย์วัฒนธรรมจ.เชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ.2538 หน้า 26

หรือ เจ้ากระหม่อมสุริยวงศาเมืองยอง หรือเจ้าขี้แยง” ได้นำเอาผู้คนส่วนหนึ่ง มาตั้งถิ่นฐานที่บ้านบวค่าง แคว้นแซ่ข้างเชียงเลือ ปัจจุบันคือ บ้านบวค่าง ตำบลบวค่าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ถัดจากชุมชนบวค่างลงไปทางทิศตะวันตก เป็นชุมชนชาวของบ้านป่าตาล ร้อยพร้อม และยาพาย ชาวบ้านในชุมชนเล่าว่า บ้านร้อยพร้อม เดิมชื่อบ้านร้อยพ้อม อันมีความหมายถึง “พ้อม” (ออกเสียงภาษาถิ่นว่า/ป้อม/) อันหมายถึงภาชนะใส่ของแบบโบราณ (ในระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเอง) ที่สานด้วยไม้ไผ่แล้วเคลือบด้วย “ขี้ยา” หรือ ชัน ทำเป็นภาชนะคล้ายกระบุง เพื่อใส่สิ่งของต่างๆ แล้วใช้ไม้คานหาบไปทำบุญที่วัด ถ้าใช้สำหรับตักน้ำจากบ่อน้ำลึก จะเรียกว่า “น้ำคู้” เมื่อทำไว้มากๆ ชาวบ้านก็นำมาร้อยเรียงไว้เป็นสาย เก็บไว้ในบ้าน จึงเรียกว่า “ร้อยพ้อม” (ออกเสียงว่า /ฮ้อย/- /ป้อม/ อันหมายถึง “พ้อม” ที่ถูกนำมาร้อยไว้ ต่อมา ตูเจ้าปิ่น (เจ้าอาวาส) ในสมัยนายอำเภอสวัสดิ์ วรพงษ์ ประมาณปี พ.ศ. 2510 – 2515 ยากให้ทันสมัย จึงเปลี่ยนตามภาษาไทยกลางว่า บ้านร้อยพร้อม มาจนทุกวันนี้

นอกจากนี้ยังมีเรื่องตามตำนานเล่าต่อไปว่า วันหนึ่งมีพระสงฆ์ได้ออกบิณฑบาตมาถึงบ้านอีกแห่งหนึ่งถัดจากบ้านร้อยพ้อมไป ขณะนั้นมีหญิง “ยา” แม่หม้ายคนหนึ่ง (ชาวบ้านมักเรียกหญิงสูงอายุพื้นบ้านที่ต่ำต้อย เป็นเชิงปรามาสว่า “ยา”) มารอดักบาตรพระสงฆ์ แต่พระสงฆ์ไม่ได้ผ่านมาทางนั้น นางจึงเอาพ้อมนั้นสะพายไว้ที่ต้นไผ่จึงเรียกบ้านนั้นว่า “ยาพาย”

ส่วนอีกสำนวนหนึ่งเล่าว่า เมื่อพระสงฆ์เหล่านั้น เห็นว่าเป็นหญิงอาจทำให้เป็นมลทินแก่ศาสนาได้ จึงเดินพ่ายหนีไปอีกทางหนึ่ง จึงเรียกว่าบ้าน พระพ่าย แล้วเรียกเพี้ยนต่อมามีบ้าน ยาพาย

ถัดจากชุมชนร้อยพร้อมลงไปทางทิศตะวันตก ก็จะเข้าสู่ชุมชน “ร้องก่องข้าว” และชุมชน “ข้างเพียน” ชุมชนร้องก่องข้าว เดิมเรียกกันที่บ้าน “ร้องกันเข้า” อันมีความหมายตามสภาพของหนองน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำที่เรียกว่า “ร้อง” และมีเรื่องตามตำนานที่เล่ากันมาว่า เดิมทีบริเวณนี้เป็นหนองน้ำใหญ่อุดมไปด้วยปลาและสัตว์น้ำต่างๆ ชาวบ้านต่างพากันมาหาปลาจนเพลินลืมนกินข้าว จึงเรียกว่าเป็น “หนองกันเข้า” แปลว่า หนองอดข้าว ต่อมาเรียกตามสภาพภูมิศาสตร์และเพี้ยนไปเป็น “ร้องก่องข้าว” และเรียกตามชื่อวัดที่ตั้งขึ้นใหม่ด้วย ตำนานของชุมชนหมู่บ้านยังเล่าถึงเรื่อง “ข้างพู้ก่าเงี้ยว” ของพระนางจามเทวี ในขบวนแห่งจากเมืองเชียงใหม่ไปหริภุญไชย ลำพูน

แล้วเดินทางมาถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งข้างใต้สลัดปลูกเท้า(คะชะ)ให้หลุดออกจึงเรียกหมู่บ้านนั้นว่า “บ้านคะชะข้าง” คือ บ้านข้างใน ปัจจุบัน เมื่อมาถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งข้าง เเดินวันเฉียงไป ก็เรียกบ้านนั้นว่าบ้านข้างวันหรือข้างเพี้ยน ต่อมาเรียกเพี้ยนเป็น “บ้านข้างเพี้ยน” จนถึงปัจจุบัน

จากบ่อสร้าง ถึง บ่อสร้าง อ.สันกำแพง

สร้าง น. บ่อ, บ่อน้ำ เช่น บ้านบ่อสร้าง – หมู่บ้านบ่อสร้าง อ.สันกำแพง ชม.¹⁰

สร้าง [สร้าง] (ก) บ่อน้ำใต้ดิน ขุดไว้เพื่อตักน้ำไว้ดื่ม หรือใช้¹¹ (ภาษาไทยอีสานตอนเหนือ)

ภาษาไทยโบราณ ทั้งไทยล้านนา และไทยอีสาน ให้ความหมายของคำว่า “สร้าง” ตรงกัน คือหมายถึงบ่อน้ำ บ้านบ่อสร้าง (ทางจ้อง) ในอำเภอสันกำแพง ของจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความหมายว่าเป็นบ้านที่มีบ่อน้ำใหญ่อยู่ในวัดของหมู่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านเล่ากันต่อๆ มาว่าประมาณกว่า 100 ปีมาแล้ว พระธุดงค์องค์หนึ่งชื่อว่า พระอินตา มีภูมิลำเนาอยู่ที่บ้านบ่อสร้าง ได้เดินธุดงค์ไปยังประเทศพม่า มีชาวพม่าคนหนึ่งได้นำกลดมาถวาย เมื่อพระอินตาได้เห็นลักษณะของร่มที่แปลกตาก็กเกิดความสนใจ ท่านจึงไต่ถามถึงที่มาของร่มดังกล่าวจากผู้ถวาย ได้ความว่าที่พม่าทำร่มแบบนี้ใช้กันทั่วไป ท่านจึงไปศึกษาวิธีการทำร่มและจดจำวิธีการทำอย่างละเอียด เพื่อนำมาเผยแพร่ในหมู่บ้านบ่อสร้างในเวลาต่อมา โดยเริ่มจากสอนให้ผู้หญิงทำเป็นก่อนโดยให้ผู้ชายทำโครงร่มจากไม้ไผ่บง และทำหัวร่มจากไม้ส้มเห็ดหรือไม้ม่วงมัน คั้นร่มใช้ไม้รวก ไม้ซี่ค้ำร่มใช้กระตาสาปะตรงหัวเพื่อกันไม่ให้แตกโดยง่าย โดยใช้ผลตะโกหรือผลมะคับทองนำมาหมักต้องจะได้ยางขาวเหนียวใช้ปะไม้ซี่ค้ำร่มได้ ส่วนฝ้ายหญิงเป็นผู้นำกระตาสามาหุ้มตัวร่ม นำไปตากให้แห้งแล้วทาบน้ำมันตังอิ้ว ที่ทำจากผลมะเยาหิน นำส่งขายทั่วประเทศและต่างประเทศ นำชื่อเสียงมาสู่บ้านบ่อสร้างจนได้ชื่อว่าเป็นบ้าน “บ่อสร้างทางจ้อง” มาจนทุกวันนี้

¹⁰ อุดม รุ่งเรืองศรี (ผู้รวบรวม). พจนานุกรมล้านนา – ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง, ปรับปรุงครั้งที่ 1, ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547, น. 732

¹¹ [www//dict.longdo.com](http://www.dict.longdo.com)

อภิปรายพา

ชุมชนได้พยายามผลิตซ้ำระบบอุดมการณ์ของสังคมขึ้นในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านที่เป็นระบบอุดมคติแบบพุทธศาสนา แบบลัทธิผีสางเทวดา ความชำนาญในการผลิต หรือลักษณะของวีรบุรุษประจำถิ่น ทั้งที่อยู่ในรูปของเรื่องเล่าแบบนิทานหรือตำนานพื้นบ้าน ที่อาจไม่เกี่ยวกับความเป็นจริงทางวิทยาศาสตร์ แต่เป็นความจริงในชีวิตและอยู่บนแกนเวลาแบบพิเศษ หรือบนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยอาศัยความชอบธรรมจากเรื่องราวการเสด็จมาเยือนของพระพุทธเจ้า ที่ได้พยากรณ์รับรองความชอบธรรมใน “พื้นที่พิเศษ” เหล่านั้นไว้แล้ว

การตั้งชื่อเรียกขานหมู่บ้านนามเมืองของชุมชนท้องถิ่นนั้น ตั้งอยู่บนลักษณะทางภาษา ที่มีวาทกรรม หรือ “ชุดความคิด” แต่ละชุดกำกับอยู่ โดยที่คนในชุมชนสร้างขึ้นจากอัตลักษณ์ หรือระบบอำนาจของตัวเอง เพื่อต่อรองกับอำนาจจากภายนอก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ชุมชนได้พยายามสร้างความชอบธรรมในพื้นที่ของตัวเองขึ้น จากชุดวาทกรรม และอัตลักษณ์ต่างๆ ได้แก่

ชุดวาทกรรมและอัตลักษณ์ของความเป็นชุมชนแบบเครือญาติ ในระบบอุดมการณ์ของลัทธิผีสางเทวดาที่มี “ผีเสื้อบ้านผีเสื้อเมือง” อันเป็นผีบรรพบุรุษเป็นแกนกลางในการยึดโยงและรองรับสิทธิจากการบุกเบิกหักร้างถางพง โดยระบุชื่อผู้นำคนแรก ที่เข้ามาอยู่ก่อนเพียงหนึ่งหรือสองหลัง เพื่อมาสร้างเป็นที่พักแรมควาย หรือ “ปางควาย” จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชน เหล่านี้คือการพยายามผลิตซ้ำอัตลักษณ์เพื่อสร้างพื้นที่ให้แก่ตัวชุมชนนั่นเอง

ชุดวาทกรรมและอัตลักษณ์ของการเป็นชุมชนอพยพหรือชุมชนชายขอบ ทั้งจากความสมัครใจเพื่อหาที่ทำกินในแหล่งใหม่ ที่อุดมสมบูรณ์กว่า และที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยสงครามชิงผู้คน ในยุคสร้างบ้านแปลงเมืองของฝ่ายเมืองหรือฝ่ายเจ้าผู้ครองนคร ชุมชนจะพยายามผลิตซ้ำรูปแบบประเพณีวัฒนธรรมและเรื่องเล่าแบบนิทานหรือตำนานเพื่อรองรับศักดิ์ศรีและการดำรงอยู่ของตนเอง โดยการนำชื่อบ้านเดิม หรือหอผีจากตระกูลเดิมกลับมาสร้างหรือสถาปนาไว้ประจำหมู่บ้านด้วย

ชุดวาทกรรมและอัตลักษณ์ของการอยู่ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จากแนวคิดเรื่องพื้นที่อันเป็นผลผลิตทางเทคนิควิทยาการของการสร้างพื้นที่ (Technologies of spaces) แบบหนึ่ง ที่เรียกว่า “การทำพื้นที่ให้บริสุทธิ์ผุดผ่องน่ายกย่องบูชา” (The purification of space) มากกว่าการเป็นพื้นที่ตามธรรมชาติ นั่นคือการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับ

พื้นที่ด้วยการระบุ หรือกำหนดบทบาทหน้าที่ ที่เฉพาะเจาะจงของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อป้องกันมิให้มีการล่วงล้ำหรือล่วงละเมิดได้ เช่น พื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ของเมืองกับพื้นที่ชนบท เป็นต้น แนวคิดเรื่องพื้นที่จึงเป็นเรื่องที่ว่าด้วยความเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่อมต่อ ระหว่างความเป็นปัจเจกกับสังคม (Social aspect) คือระหว่างความเป็นบรรพบุรุษหรือผู้คนแรก หรือผู้บุกเบิก หรือในลักษณะที่เป็นวีรบุรุษกับบุคคลอื่น ๆ ที่เป็นเครือญาติในชุมชนทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2537). “ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคติชนวิทยา”, เอกสารการสอน
ชุดวิชาภาษาไทย8, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คณะอนุกรรมการตรวจสอบและชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. (2538). ตำนาน
พื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ 700 ปี. เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด
เชียงใหม่ และศูนย์วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- จิตรภูมิศักดิ์. (2548). ศัพท์สันนิษฐานและอักษรวิจิตร. โครงการสรรพนิพนธ์จิตร
ภูมิศักดิ์, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน
- ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. (2536). การตั้งถิ่นฐานมนุษย์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ, กรุงเทพฯ:
ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2527). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. (2539). เชิงอรรถวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง
เอกลักษณ์และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: วิภาษา.
- ธงชัย วินิจจะกูล. (2534). รายงานโครงการวิจัยเสริมหลักสูตรเรื่อง วิธีการศึกษา
ประวัติศาสตร์แบบวงศ์วิทยา (Genealogy). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- เถียรชาย อักษรดิษฐ์. (2552). ตำนานพระเจ้าเลียบโลก: การศึกษาพื้นที่ทางสังคมและ
วัฒนธรรม ล้านนา ภูมินาม ตำนาน ผู้คน. เชียงใหม่: บริษัทธารปัญญา จำกัด.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล. (2546). “โลกศักดิ์สิทธิ์กับโลกสามัญในชีวิต
ทางสังคม” เจ้าแม่ คุณปู่ช่างขอ ช่างพ่อนและเรื่องอื่น ๆ ว่าด้วยพิธีกรรมและ
นาฏกรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (บรรณาธิการ), (2546). *อัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ*, หนังสือรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 1 เรื่อง “คนมอญคน: นานาชีวิตในกระแสการเปลี่ยนแปลง”. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามเพรส แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- ยงยุทธ ชูแว่น. (2551). *ศรีศกัศวรรณแห่งการค้นหาและเส้นทางสู่อาคตนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2552). *บ้าน ไหล่ และเมือง: เขตความสัมพันธ์บนฐานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมชุมชนในแอ่งเชียงใหม่ – ลำพูน ตอนบน*, โครงการวิจัยเขตเศรษฐกิจวัฒนธรรมภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่, บริษัทธารปัญญาจำกัด.
- วสันต์ ปัญญาแก้ว, (2550). “เสียงไตลื้อ: การเดินทาง/เคลื่อนที่ของพลเมืองลื้อสิบสองปันนา” ใน *สังคมศาสตร์: ศาสนา ชาติพันธุ์และการพัฒนาระดับภูมิภาคในเขตลุ่มน้ำโขง*, วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 19 ฉบับที่ 2/2550. เชียงใหม่: ห้างหุ้นส่วนสามัญ โคชยัน มีเดียทีม.
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2551). *ชื่อบ้านนามเมืองในกรุงเทพฯ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2545). *ชนชาติไทในนิทาน: แลลวดแฉ่งคติชนและวรรณกรรมพื้นบ้าน*, ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สมโชติ อ่องสกุล. (2546). (เอกสารอัดสำเนา), *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนในเชียงใหม่: การสร้างประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. ทุนอุดหนุนการวิจัย สกว.
- สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. (2541). *ถิ่นที่อยู่คนไทยในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2553). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด
- Bascom R. Williern, 1965. “Four Function of Floklóre” In Dundes Alan (ed.). *The Study of Folklore*. (New Jersey : Prentice – Hall,) pp.281 – 282.

รูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ

Style of legal structure in Ancient Lanna Law

นลินภัทร์ พัทธกษโณไนท์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจำแนกประเภทตามชื่อของกฎหมายล้านนาโบราณ และศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภทที่มีการปริวรรตเป็นอักษรไทยกลางแล้ว จำนวน 22 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายล้านนาโบราณสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 ประเภทได้แก่ 1) ธรรมศาสตร์ 2) มังรายศาสตร์ 3) ธรรม 4) อวหาร 5) มังรายธรรมศาสตร์ 6) หนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ 7) หัตถกัมม-วินิจนัยบาฬีการอมสมมุติราช 8) กฎหมาย ด้านรูปแบบการเขียนสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย ส่วนต้นนั้นพบว่ามีการเขียน 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) แบบที่ 1 กล่าวถึงพระยามังรายและความยิ่งใหญ่ของพระยามังรายในกฎหมายประเภทมังรายศาสตร์ 2) แบบที่ 2 เป็นส่วนประณามพจน์ที่กล่าวบุชพระรัตนตรัยในกฎหมายประเภทธรรม ส่วนเนื้อหานั้นพบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะที่ใช้บทบัญญัติทางกฎหมายตัดสินความเพียงอย่างเดียว 2) ลักษณะที่ใช้เรื่องเล่าตัดสินคดีความเพียงอย่างเดียว 3) ลักษณะที่ใช้บทบัญญัติทางกฎหมายและเรื่องเล่าตัดสินคดีความ สำหรับส่วนท้ายนั้นพบว่ามีการเขียน 8 รูปแบบ ได้แก่ 1) การกล่าวจบ 2) การบอกวันเวลาที่คัดลอก 3) การบอกจุดประสงค์ในการคัดลอก 4) การบอกสถานที่คัดลอก 5) การบอกชื่อผู้คัดลอก 6) การกล่าวออกตัวของผู้นคัดลอก 7) การบอกที่มาของเอกสารที่คัดลอก 8) การกล่าวถึงลำดับการครองราชย์

Abstract

This research aims to collect and divide name of ancient Lanna law and study form of ancient Lanna law. The information related to 22 of ancient Lanna law manuscripts in this research have already been transliterated into central Thai language. The study found that the ancient Lanna law can be categorized into eight kinds: 1) Dhammasastra, 2) Mangrai, 3) Dhamma,

¹ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

4) Avahara, 5) Mangraidhammasastra, 6) Nangsueanulomyankotmailboran, 7) Hathakammavinitchaibaleedeekaromsommuthiraj and 8) Kotmai. In term of form, it can be divided into 3 parts, that is, introduction, content, and conclusion. It is found that there are 2 forms of introduction, 1) the mention of King Mangrai and his greatness in Mangrai law, 2) the worship and praise of the Tri Gems in Dhamma Law. In terms of content, there are 3 characteristics, 1) law provisions for verdict, 2) the usage of tales for verdict, and 3) law provision for the usage of tales for verdict. For conclusion, there are 8 types, namely, 1) ending remarks, 2) citing date and time copied, 3) copying objectives, 4) indicating copying site, 5) indicating names of copier, 6) copiers' apology, 7) indicating sources of the copied manuscript, and 8) indicating lineage of accession to throne.

บทนำ

กฎหมายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาและรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัว โดยเฉพาะกฎหมายล้านนาโบราณ เพราะมีได้มีเพียงเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเพียงเท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น คือ เรื่องเล่า มาประกอบด้วยกฎหมายล้านนาโบราณจึงถือว่าเป็นวรรณกรรมประเภทกฎหมายที่มีเนื้อหาและรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่นอกจากกล่าวถึงลักษณะความผิดและบทลงโทษแล้วยังมีส่วนประกอบอื่นนอกเหนือจากบทบัญญัติทางกฎหมาย คือ มีการยกเรื่องเล่ามาประกอบในกฎหมายพร้อมกับการสอดแทรกข้อคิดหรือคำสั่งสอนจากเรื่องเล่าที่ยกมาด้วย

นอกจากนี้กฎหมายล้านนาโบราณยังมีชื่อหลากหลายแตกต่างกันไป ดังที่อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (2525) กล่าวว่า คนล้านนาโบราณจะเขียนชื่อเอกสารประเภทกฎหมายเป็นชื่อต่าง ๆ เช่น ธรรมศาสตร์ มังรายศาสตร์ อวหาร เป็นต้น เอกสารเหล่านี้เป็นเอกสารประเภทกฎหมายทั้งสิ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงรวบรวมกฎหมายล้านนาโบราณและจัดประเภทของกฎหมายล้านนาโบราณตามชื่อ ที่ปรากฏ จากนั้นศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภท เพื่อศึกษาว่าชื่อของกฎหมายที่มีความหลากหลายนี้มีรูปแบบการเขียนในกฎหมายแต่ละประเภทอย่างไร ทั้งนี้ในระยะเวลาที่ผ่านมา

ไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาด้านรูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณมาก่อนเลย พบเพียงงานวิจัยของ พิธิณัย ไชยแสง-สุขกุล และคณะ (2532) เรื่อง “กฎหมายล้านนาโบราณ: วิเคราะห์ระบบโครงสร้างและเนื้อหาบทบัญญัติที่จารในใบลาน” ที่ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาในกฎหมายล้านนาโบราณ โดยจัดประเภทและแบ่งหมวดหมู่เนื้อหากฎหมายล้านนาโบราณ และศึกษาสภาพสังคมจากกฎหมายล้านนาโบราณ พิธิณัย ไชยแสง-สุขกุล (2528) วิทยานิพนธ์เรื่อง “กฎหมายครอบครัว เปรียบเทียบกฎหมายมั่งรายศาสตร์กับกฎหมายตราสามดวง” โดยศึกษาเปรียบเทียบสังคมที่ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณกับกฎหมายตราสามดวง อัจฉราภรณ์ จันทร์สว่าง (2548) ศึกษาสภาพสตรีที่ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสภาพสตรีในกฎหมายล้านนาโบราณ”

จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมายังไม่เคยมีการศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาอย่างละเอียดมาก่อนเลย ดังนั้น การศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณครั้งนี้ นอกจากจะทำให้เข้าใจถึงรูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณลักษณะเฉพาะของกฎหมายล้านนาโบราณในกฎหมายแต่ละประเภท เข้าใจวิธีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวรรณกรรมอันจะเป็นพื้นฐานที่จะสามารถนำไปสู่การศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายล้านนาโบราณได้อย่างละเอียดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รวบรวมและจำแนกประเภทตามชื่อของกฎหมายล้านนาโบราณ
2. ศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภท

วิธีการศึกษาและขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยรวบรวมเอกสารกฎหมายล้านนาโบราณฉบับที่มีการปริวรรตเป็นอักษรไทยกลางแล้ว จำนวน 22 ฉบับ ดังนี้ 1) ธรรมศาสตร์หลวง ฉบับวัดล้อมแรด 2) ธรรมศาสตร์หลวงคลองตาดำ ฉบับวัดปากกอง 3) ธรรมศาสตร์ราชโกนา ฉบับวัดหัวข่วง 4) ธรรมศาสตร์เจ้าฟ้าหริภุญชัย ฉบับวัดศรีสุพรรณ 5) ธรรมศาสตร์สัพพสอน ฉบับวัดต้นไต้ 6) มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดเสาไห้ 7) มั่งรายศาสตร์ ฉบับนอตอง 8) มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดเชียงหมั่น 9) มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดหมื่นเงินกอง 10) มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดไชยสถาน 11) ธรรมมูลลัทธิไตร ฉบับวัดผาบ่อง 12) อวหารกายเค้า ฉบับวัดผาบ่อง 13) อวหารกายปลาย ฉบับวัดนันทาราม

14) อวหาร 25 ฉบับวัดเมธัง 15) มังรายธรรมศาสตร์ ฉบับวัดช้างค้ำ 16) หนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ ฉบับวัดล่อมแรด 17) หัตถกัมมวินิจนัยบาฬีฎการอมสมมุติราช ฉบับวัดศรีโคมคำ 18) กฎหมายโคสธาราษฎร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์โดยวิทยาลัยครูเชียงใหม่ 19) กฎหมาย โคสธาราษฎร์ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 20) กฎหมายลานนา ฉบับวัดชัยพระเกียรติ 21) กฎหมายวัดกาสา ฉบับวัดกาสา 22) กฎหมายพระเจ้าล้านน จากนั้นผู้วิจัยได้จัดประเภทของกฎหมายตามชื่อที่ปรากฏและศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภท แล้วเปรียบเทียบรูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภท และสรุปรูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ

ผลการศึกษา

จากการศึกษากฎหมายล้านนาโบราณพบว่า กฎหมายล้านนาโบราณจำแนกตามชื่อที่ปรากฏได้ทั้งสิ้น 8 ประเภท ได้แก่ 1) ธรรมศาสตร์ 2) มังรายศาสตร์ 3) ธรรม 4) อวหาร 5) มังรายธรรมศาสตร์ 6) หนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ 7) หัตถกัมมวินิจนัยบาฬีฎการอมสมมุติราช และ 8) กฎหมาย ทั้งนี้พบว่าชื่อของกฎหมายล้านนาโบราณแต่ละประเภท มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปและมีความสัมพันธ์กับรายละเอียดอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เนื้อหา ที่มา กลวิธีการนำเสนอ เป็นต้น

สำหรับการศึกษารูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณนั้นพบว่า รูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย ดังนี้

1) ส่วนต้น

ส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์ (การน้อมไหว้) ในกฎหมายล้านนาโบราณที่นำมาศึกษาครั้งนี้พบว่าประณามพจน์มีในกฎหมายล้านนาโบราณประเภท มังรายศาสตร์และประเภทธรรมเท่านั้น ส่วนกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอื่นนั้นไม่พบส่วนประณามพจน์ ทั้งนี้ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจเนื่องจากความชำรุดเสียหายของต้นฉบับโบราณ ทำให้โบราณส่วนต้นขาดหายไป

จากการศึกษาส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภท มังรายศาสตร์พบว่ามีส่วนประณามพจน์ที่ขึ้นต้นด้วยถ้อยคำมงคล จากนั้นจึงกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ คือ พระยามังราย ตามด้วยการกล่าวถึง การสืบเชื้อสายของพระยามังราย แล้วกล่าวถึงการครองเมืองของพระยามังราย และทิ้งท้ายไว้ว่ากฎหมาย

มังรายศาสตร์นี้พระยามังรายได้กำหนดไว้เพื่อใช้ในการปกครองบ้านเมืองสืบไป
ตัวอย่าง

...มาตริวิสวัสดิ์ ราชอาณาจักรอันนี้ พระยามังรายได้รู้แต่โบราณ ท้าวพระยาสืบ
ราชวงศ์ปรัมปรามาแต่ปู่เจ้าลาวจงเป็น ราชวงศ์ษาหน่อลาวมาเถิงลาวเมงผู้เป็นพ่อ
พระมังรายแล พระยามังรายกินเมืองเชียงรายแล้วไปรบพระญาบาทที่เมืองหริภุญไชย
แล้วจึงสร้างเวียงเชียงใหม่ในปีเตาสีศักราชได้ 654 ตัว เดือน 6 ออก 5 ค่ำ เมงวัน 5
ไทยรวายสว้า ยามแตรรุ่งจันทจทรนฤตติสเด็ตเข้าใกล้ร่วมราชันบุสยาในกาลกฎราชมี
ฤกษ์ถ้วน 8 พระยามังรายเจ้าจึงตั้งอาชญาไว้เพื่อท้าวพระยาทั้งหลายอันเป็นลูก
หลานเหลน หลีดหลือแลเสนาอามาตผู้แต่งบ้านปองเมืองสืบต่อไป หือรู้ว้าอันผิด
อันชอบดังนี้...

(มังรายศาสตร์ ฉบับนอทอง, หน้า 1)

ส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์ในกฎหมายล้านนาโบราณนั้นนอกจากจะพบ
ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมังรายศาสตร์แล้ว ยังพบส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์
ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมด้วย จากการศึกษาพบว่ากฎหมายล้านนา
โบราณประเภทธรรมที่มีทั้งสิ้น 7 ผูกนั้นมีส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์ที่ขึ้นต้นด้วย
คำนโมสรรคเหมือนกันในทุกผูก คือ ปรากฏคำว่า “นโมตัสสสุ” ขึ้นต้นในทุกผูก
มีความหมายว่า “ขอความนอบน้อมจงมี แต่พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น” (วิลักษณ์
ศรีป่าซาง, 2541)

สำหรับส่วนประณามพจน์ลำดับต่อจากนั้นในกฎหมายล้านนาโบราณประเภท
ธรรมจะแตกต่างกันในผูกที่ 1 กับผูกอื่น กล่าวคือ ในผูกที่ 1 มีรายละเอียดมากกว่า
ส่วนต้นหรือส่วนประณามพจน์ของผูกอื่น เนื้อหากว่าถึงคำบูชา พระรัตนตรัยที่ขึ้น
ต้นด้วยภาษาบาลี จากนั้นตามด้วยการกล่าวคำอธิษฐานขอให้คำสอนที่สืบทอดกันมา
อันจะ เป็นประโยชน์แก่ท้าวพญา ผู้ปกครอง ขอให้ผลบุญนี้ส่งไปถึงยังครูบาอาจารย์
ทั้งหลาย ดังนี้

...โกปกรพุทธปยา ปตารา ถเวตินงนตวาเมตฺตฺหุตฺ สคนจกโนตมเกเทยยะเว
กุตตา หรณปถกมุลลกลนเตยฺย นมตปย วหฺรฐสาสา อภิปยวหฺริกเมตตานํ สตฺตาพุทฺธิ
ปเรยโย ปเตตฺ อหัง อันว่าข้าณมิตวาไหว้พุทธังยังพระพุทธเจ้าตนรู้เวยยะธรรมทั้งมว
จมิกวา...วณจะกล่าวเอ้ประทุยตารยังอุทาหรณ์อันสืบกันปฐกอันต่างกันและ

ตปทุยทารณั อ้นว่าอุทาหรณัอ้นนััน ตลิตถั อ้นปรากฎมุลละกัณท์ เดยยะ นามะชื่อ ว่ามุลละกัณท์ไทร ปะยะอหริกรรตสาวกั อ้นหื้อแล้วพระโยชะนะแห่งถ้อยคำทั้งมวญ และต้อปทารหนง อ้นว่าอุทาหรณัอ้นนัันทลิตถัสตติกณฺตวิพุททเสยฺย เพ้อจักหื้อ จำเรัญแก่ท้าวพญาทั้งหลาย...ยังอ้นสืบไปรณะจารย์เจ้าทั้งหลายนั้น..

(ธรรมมุลลกัณท์ไทร ฉบับวัดผาป่อง, ผูกที่ 1, หน้า 1)

ส่วนประณามพจน์ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมในผูกอื่น คือ ผูกที่ 2 ถึง ผูกที่ 7 นี้ จะมีรายละเอียดที่ต่างไปจากผูกแรกคือจะกล่าวเกริ่นต่อไปว่าจะ เป็นธรรมเทศนาชื่อมุลลกัณท์ไทร ขอให้ผู้มีปัญญาได้ฟังและจำไว้เถิด ทั้งนี้ในแต่ละผูก อาจมีความแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ตัวอย่าง

...สนฺตังติ รำดับธรรมเทศนาอันชื่อว่ามุลลกัณท์ไทร ไว้ปริมวญเทอะผู้มีพะห ยากวนฟังและเทศนาจำไว้ทุกคนเทอะ...

(ธรรมมุลลกัณท์ไทร ฉบับวัดผาป่อง, ผูกที่ 2, หน้า 17)

จะเห็นได้ว่าส่วนประณามพจน์ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมมีการ ขึ้นต้นด้วยคำนำมัสการเหมือนกันในทุกผูก คือ ปรากฏคำว่า “นโมตัสสสุ” ส่วนประณาม พจน์ลำดับต่อจากนั้นพบว่า ในผูกแรกจะปรากฏรายละเอียด ในส่วนประณามพจน์ มากกว่าในผูกอื่น คือ มีส่วนที่กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยและคำอธิษฐานอุทิศผลบุญ กุศลซึ่งไม่พบในผูกอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผูกที่ 1 เป็นผูกแรกจึงต้องมีการกล่าวคำ บูชาพระรัตนตรัยรวมถึงคำอธิษฐานปรากฏอยู่ขณะที่ในผูกอื่นเป็นเพียงส่วนประณามพจน์ ที่เป็นส่วนขึ้นต้นผูกเพื่อเกริ่นนำให้ทราบว่าเป็นธรรมเทศนาจึงไม่มีรายละเอียดมาก เหมือนในผูกแรก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทประณามพจน์จะแตกต่างกันไปในแต่ละผูก แต่โดยรวมแล้วเป็นส่วนประณามพจน์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น การกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย การกล่าวคำอธิษฐานหรือการกล่าวเกริ่นนำว่า เป็นธรรมเทศนา

2) ส่วนเนื้อหา

จากการศึกษากฎหมายล้านนาโบราณพบว่า ส่วนเนื้อหามีรูปแบบการเขียน 3 ลักษณะ คือ 1) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเพียง อย่างเดียว พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์และประเภทหนังสือ อนุโลมญาณกฎหมายโบราณ 2) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่าเพียง

อย่างเดียว พบทั้งในกฎหมายประเภทธรรมและประเภทอาชญากรรม 3) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นทั้งบทบัญญัติทางกฎหมายและมีเรื่องเล่าปะปนกัน พบในกฎหมายลัทธิมนตร์ประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกรรมวิจิตรศิลป์การอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนเนื้อหาของกฎหมายลัทธิมนตร์มีรูปแบบการเขียน 2 ลักษณะที่แตกต่างกัน คือ 1) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมาย และ 2) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่า ดังนี้

1) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมาย

ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายมีเนื้อหากล่าวถึงข้อกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ปรากฏในกฎหมายลัทธิมนตร์ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทหนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ ประเภทหัตถกรรมวิจิตรศิลป์การอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่

(1.1) บทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว

บทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวเป็นข้อกฎหมายที่เป็นข้อกฎหมายในการตัดสินคดีความต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว พบในกฎหมายลัทธิมนตร์ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทหนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ ประเภทหัตถกรรมวิจิตรศิลป์การอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย สามารถจัดได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสิน ประเภทการอธิบายขยายความ และประเภทคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสิน โดยในแต่ละประเภทมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1.1.1) บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสิน

บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสินเป็นข้อกฎหมายที่แสดงคำตัดสินหรือคำสั่งให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติตามคำสั่งหรือบังคับให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นไปตามกฎหมาย ตัวอย่าง

...อันหนึ่งผู้ใดถือดาบไปฟันเรื่อรท่านลี้ที่อยู่ท่านเป็นต้นว่าเรื่อรต้องไหม

110 เงิน...

(มั่งรายธรรมศาสตร์ ฉบับนอตอน, หน้า 42)

จากการศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสินในกฎหมายล้านนาโบราณ มีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหัวข้อเรื่อง 2) ส่วนเหตุหรือกรณี 3) ส่วนการตัดสิน 4) ส่วนเหตุผล 5) ส่วนข้อยกเว้น โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ส่วนเหตุหรือกรณีและส่วนการตัดสิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ต้องปรากฏในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้ ส่วนองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนที่ปรากฏหรือไม่ก็ได้ นั้น ได้แก่ ส่วนหัวข้อเรื่อง ส่วนเหตุผลและส่วนข้อยกเว้น

(1.1.2) บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทอธิบายขยายความ

บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทอธิบายขยายความเป็นข้อกำหนดที่แสดงการอธิบายความหมายหรือขอบเขตของกรณีต่าง ๆ ของกฎหมาย ตัวอย่าง

...ที่นี้จักกล่าวลักษณะแห่งขำมี 4 จำพวก จำพวก 1 ไถ่ขำด้วยข้าวของแท้ จำพวก 1 ลูกขำยังเกิดทางเร็น จำพวก 1 เกิดแก่ตัวมัน มันลวดเข้ามาเป็นขำเพื่ออันแล จำพวกไพรบเล็กและได้เอาเป็นขำหั้นแล เหลือกว่านี้บ้ควรว่าเป้นขำได้แล..

(ธรรมศาสตร์ราชโกนา ฉบับวัดหัวขวง, หน้า 35)

จากการศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทอธิบายขยายความในกฎหมายล้านนาโบราณพบว่า มีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหัวข้อเรื่อง 2) ส่วนคำอธิบาย และ 3) ส่วนสรุปโดยมีองค์ประกอบหลักที่ต้องปรากฏในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้ ได้แก่ ส่วนหัวข้อเรื่องและส่วนคำอธิบายส่วนองค์ประกอบส่วนสรุปนั้นเป็นองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นส่วนที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้

(1.1.3) บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสิน

บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสินเป็นข้อกำหนดที่แสดงคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสินถึงการปฏิบัติตัว ตัวอย่าง

...คำอันตัดแต่งบ่ชอบควรวิตมังเสียมีอยู่ 8 ประการ อนึ่งตัดคับอำนาจอาญา ช่มเหลงแลตัด อนึ่งชิงเอาเข้าของ ลูกเมียเพิ่นแลตัด 2 อนึ่งผู้หญิงตัด 3 อนึ่งตัดเมื่อคืน 4 อนึ่งตัวหากตัดที่เรือนตัว 5 อนึ่งตัดความยังที่สังัด 6 อนึ่งผู้เป็นสตรีแห่งลูกความ และตัด 7 อนึ่งผู้เป็นเจ้านายและเจ้าคำฝ่าย 1 แลตัด 8 สะนี้ ท้าวพระยาแลเจ้านาย ควรวิตมังเสีย..

(มังรายศาสตร์ ฉบับนอตอง, หน้า 5)

จากการศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสินพบว่า มีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหัวข้อเรื่อง 2) ส่วนคำสั่งสอน 3) ส่วนสรุป โดยมีองค์ประกอบหลักที่ต้องปรากฏในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้ได้แก่ ส่วนหัวข้อเรื่องและส่วนคำสั่งสอน ส่วนองค์ประกอบส่วนสรุปนั้นเป็นองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นส่วนที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้

(1.2) บทบัญญัติทางกฎหมายเปรียบเทียบคดีความทางโลกและคดีความทางธรรม

บทบัญญัติทางกฎหมายเปรียบเทียบคดีความทางโลกและคดีความทางธรรมเป็นข้อกฎหมายในการตัดสินคดีความทางโลก จากนั้นเปรียบเทียบกับคำตัดสินในทางธรรมหรือพุทธศาสนา ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีฎีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย มีรูปแบบการเขียนที่ประกอบด้วยรูปแบบการเขียนของบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสินซึ่งเป็นการตัดสินคดีความทางโลก มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 5 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนหัวข้อเรื่อง 2) ส่วนเหตุหรือกรณี 3) ส่วนการตัดสิน 4) ส่วนเหตุผล 5) ส่วนข้อยกเว้น โดยมีองค์ประกอบหลักที่ต้องปรากฏในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้ได้แก่ ส่วนเหตุหรือกรณีและส่วนการตัดสิน ส่วนองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นส่วนที่ปรากฏหรือไม่ก็ได้ นั้น ได้แก่ ส่วนหัวข้อเรื่อง ส่วนเหตุผลและส่วนข้อยกเว้น ตามด้วยรูปแบบการเขียนของบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสินซึ่งเป็นการตัดสินคดีความทางธรรมหรือเป็นคดีความของพระสงฆ์ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ส่วนเช่นเดียวกัน ได้แก่ 1) ส่วนหัวข้อเรื่อง 2) ส่วนเหตุหรือกรณี 3) ส่วนการตัดสิน 4) ส่วนเหตุผล 5) ส่วนข้อยกเว้น ตัวอย่าง

...คนผู้ใดไปเอาของท่านไม่เห็นเจ้าของและไม่ได้ถามโดยนำเอาว่าของยี่มดั่งนั้น และคนอื่นว่าก็ดีเจ้าของว่าก็ดี ไม่ควรทำโทษ เหตุว่าไม่ได้ตั้งใจจะไมยจริง ๆ เทียบได้ดั่งภิกษุองค์หนึ่งไปเอาไม้ของสงฆ์มาทำวิหารอันเป็นของคนอื่นก็ดี เป็นวิหารของตนก็ดี โดยนึกเอาว่าของยี่มมาดั่งนี้แล พระพุทธเจ้าว่าไม่มีอาบัติ เหตุว่าเป็นการกุยี่มมานั้นแล...

(กฎหมายโคษาราชฎี, หน้า 6)

2) ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่า

ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่ามีเนื้อหาเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความหรือข้อพิพาทลักษณะต่าง ๆ ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทธรรม ประเภทอาหาร ประเภทมังรายธรรมศาสตร์

ประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย สามารถแบ่งรูปแบบการเขียนได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ เรื่องเล่าเดี่ยวและเรื่องเล่าซ้อน ดังนี้

2.1) เรื่องเล่าเดี่ยว

เรื่องเล่าเดี่ยว คือ ส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าเพียงเรื่องเดียว มีการตัดสินคดีความหรือข้อพิพาทเพียงคดีเดียวหรือเหตุการณ์เดียว เรื่องเล่าเดี่ยวปรากฏในกฎหมายลัณนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทธรรม ประเภทอาหาร ประเภทมังรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย สามารถแบ่งรูปแบบการเขียนได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความและเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปริศนา ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

(2.1.1) เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความ

เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความเป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงความขัดแย้งจนถึงขั้นฟ้องร้องและ มีการตัดสินความเพื่อยุติความขัดแย้งหรือตัดสินลงโทษ การกระทำความผิด พบในกฎหมายลัณนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทธรรม ประเภทอาหาร ประเภทมังรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากฎหมายลัณนาโบราณทั้ง 6 ประเภท จะมีส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความเหมือนกัน แต่ก็มีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกัน คือ กฎหมายลัณนาโบราณประเภทมังรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย มีรูปแบบการเขียนส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรม ส่วนกฎหมายลัณนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์และประเภทธรรมนั้น นอกจากจะมีส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรมแล้วยังปรากฏเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรมอีกด้วย ขณะที่กฎหมายลัณนาโบราณประเภทอาหารมีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบคดีความทางธรรมและคดีความทางโลกซึ่งไม่พบในกฎหมายประเภทอื่นเลย

ดังนั้น ส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความจึงสามารถแบ่งรูปแบบการเขียนออกได้เป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้อง

กับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรม 2) เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรม 3) เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบคดีความทางธรรมและคดีความทางโลก ดังนี้

(2.1.1.1) เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรม

เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรมเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับการตัดสินคดีความที่ผู้ตัดสินได้ทำการตัดสินอย่างเที่ยงตรง ยุติธรรม เป็นไปตามหลักกฎหมาย มีความชอบธรรม ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทธรรม ประเภทหัตถกัมมวินิจจัย บาฬีฎการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย มีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 ส่วน คือ 1) ส่วนนำเรื่อง 2) ส่วนความขัดแย้ง 3) ส่วนนำความไปฟ้องร้อง 4) ส่วนพิจารณาความและตัดสิน 5) ส่วนเหตุผล 6) ส่วนสรรเสริญ โดยมีองค์ประกอบหลักซึ่งเป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้ได้แก่ ส่วนนำเรื่อง ส่วนความขัดแย้ง ส่วนนำความไปฟ้องร้อง ส่วนพิจารณาความและตัดสิน และส่วนสรรเสริญ ส่วนองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นส่วนที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้ คือ ส่วนเหตุผล

ทั้งนี้เรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรมที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมมีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบเพิ่มขึ้นจากที่พบในกฎหมายประเภทอื่น คือ มีองค์ประกอบส่วนเกริ่นเรื่อง และส่วนคำสั่งสอนเพิ่มขึ้นมา ดังนั้น จึงมีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 8 ส่วน โดยมีองค์ประกอบหลัก 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำเรื่อง ส่วนความขัดแย้ง ส่วนนำความไปฟ้องร้อง ส่วนพิจารณาความและตัดสิน และส่วนสรรเสริญ ซึ่งเป็นส่วน ที่ต้องปรากฏเสมอในโครงสร้างทุกรูปแบบของกฎหมายประเภทนี้เช่นเดียวกับกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกัมมวินิจจัยบาฬีฎการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย ส่วนองค์ประกอบเสริมที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมนั้นจะมีทั้งสิ้น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนเกริ่นเรื่อง ส่วนเหตุผล และส่วนคำสั่งสอน ซึ่งเป็นส่วนที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้องค์ประกอบที่เพิ่มขึ้นมาของกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาที่มีไว้เพื่อเทศนาสั่งสอนหรือเป็นธรรมเทศนาตามที่ระบุไว้ในส่วนประณามพจน์ ทำให้ปรากฏองค์ประกอบส่วนคำสั่งสอนน้อยอยู่ด้วย ซึ่งไม่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอื่น เพราะไม่ได้

มีไว้เพื่อเทศนาสั่งสอนเหมือนในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรม รวมถึงการที่
มีองค์ประกอบส่วนเกริ่นเรื่องนั้นก็มิไว้เพื่อเป็นส่วนเชื่อมโยงให้เรื่องเล่าแต่ละเรื่อง
เชื่อมโยงกัน เพื่อให้การเทศนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อันเป็นลักษณะของธรรมเทศนา
ที่มีการเล่าเรื่องยาวต่อเนื่องกันไป จึงปรากฏองค์ประกอบส่วนนี้ในรูปแบบการเขียน
เรื่องเล่าในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมด้วย ตัวอย่าง

...เมื่อนั้นโชตราชหันมุลลกัณฑ์ไตรกุ่มมารได้ 16 ปี พญาอุษากิเสกนำมุลลกัณฑ์
ไตรกุ่มมารี หื้อเป็นเมียแก่เจ้ามุลลกัณฑ์ไตรแล้ว ตั้งราชกุ่มมารไว้ในที่เป็นราชบุตรหัน
และ อปรภาเวกายหน้าแต่นั้นบันานเท่าไยยังมีพ่อค้า 4 ร้อยคน ลักของกันคือว่าลัก
ดอกเทศ 3 อัน อันเป็นของค่าของเขาเสียพุนร้อยดวง เจ้าของบ่ยอมก็พากันไปหื้อเจ้า
ราชบุตรได้ดูเจ้าราชบุตรรู้เหตุทั้งมวญแจ้งแล้ว...เจ้าราชบุตรตัดว่าหื้อผู้ลักใช้คอบเท่า
เป็นเบี้ยหมื่น 1 เหตุว่าเมื่อซื้อมาถูกแต่ มาขายในประเทศที่แพงผู้ลักก็ลักที่ขายแพง
ดั่งอัน ส่วนอันว่าเจ้าของจักได้นั้นจึงหื้อมันใช้ประเทศที่แพงแล เจ้าราชบุตรตัดค่าแต่ง
ฉนั้นก็เป็นสุดคติกมนะแท้และ เจ้าราชบุตรก็จกกับด้วยเสนาอำมาตย์นักปราชย์บโรหิต
ทั้งหลายว่าฉนั้น ลักของในประเทศผู้มาขายที่แพงหื้อใหม่ตามที่มันลักในประเทศที่
แพงมาขายที่ถูกก็หื้อตามที่ลักนั้นชอบและ...

(ธรรมมุลลกัณฑ์ไตร ฉบับวัดผาบ่อง, หน้า 43 - 44)

อนึ่ง เรื่องเล่าที่มีการตัดสินอย่างชอบธรรมนี้อาจมีการฟ้องร้องและตัดสิน
มากกว่า 1 ครั้งก็ได้ หากมีการฟ้องร้องและตัดสินมากกว่า 1 ครั้ง จะมีรูปแบบการ
เขียนที่มีองค์ประกอบส่วนนำความไปฟ้องร้อง และส่วนพิจารณาความและตัดสินที่
ปรากฏเพิ่มขึ้นมาเท่านั้น ขณะที่องค์ประกอบอื่นจะยังปรากฏเหมือนเดิม

(2.1.1.2) เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรม

เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรมเป็นเรื่อง
เล่าเกี่ยวกับการตัดสินคดีความที่ผู้ตัดสินได้ทำการตัดสินอย่างไม่ยุติธรรม ไม่เป็นไป
ตามหลักกฎหมาย ไม่มีความชอบธรรม พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภท
ธรรมศาสตร์และประเภทธรรม

เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรมใน
กฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์มีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบ
จำนวนทั้งสิ้น 10 ส่วน ประกอบด้วยรูปแบบการเขียนของเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการ
ตัดสินคดีความแบบชอบธรรมที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำเรื่อง

2) ส่วนความขัดแย้ง 3) ส่วนนำความไปฟ้องร้อง 4) ส่วนพิจารณาความและตัดสิน
5) ส่วนเหตุผล และ 6) ส่วนสรรเสริญ ตามด้วยองค์ประกอบเพิ่มเติมในส่วนท้ายเรื่อง
ซึ่งเป็นรูปแบบการเขียนเฉพาะของเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความ
แบบไม่ชอบธรรมอีก 4 ส่วนซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักซึ่งเป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอ
ทั้งสิ้น ได้แก่ 1) ส่วนเหตุการณ์หลังการตัดสิน 2) ส่วนผู้ตัดสินและผู้เกี่ยวข้อง
ได้รับผลกระทบ 3) ส่วนผู้ตัดสินและผู้เกี่ยวข้องสำนึกผิดและขอให้แก้ไขคำตัดสิน
ให้ถูกต้อง 4) ส่วนคำสั่งสอน

ขณะที่เรื่องเล่าเดียวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรม
ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมมีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบเพิ่มขึ้น
ต่างจากที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ คือ มีองค์ประกอบ
ส่วนเกริ่นเรื่องเพิ่มขึ้นมา ดังนั้น จึงมีรูปแบบการเขียนที่มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 11 ส่วน
ได้แก่ 1) ส่วนเกริ่นเรื่อง 2) ส่วนนำเรื่อง 3) ส่วนความขัดแย้ง 4) ส่วนนำความไป
ฟ้องร้อง 5) ส่วนพิจารณาความและตัดสิน 6) ส่วนเหตุผล และ 7) ส่วนสรรเสริญ
8) ส่วนเหตุการณ์หลังการตัดสิน 9) ส่วนผู้ตัดสินและผู้เกี่ยวข้องได้รับผลกระทบ
10) ส่วนผู้ตัดสินและผู้เกี่ยวข้องสำนึกผิดและขอให้แก้ไขคำตัดสินให้ถูกต้อง
11) ส่วนคำสั่งสอน ตัวอย่างรายละเอียดองค์ประกอบหลัก 4 ส่วนที่ปรากฏเฉพาะ
ในรูปแบบการเขียนของเรื่องเล่าที่มีการตัดสินอย่างไม่ชอบธรรม ดังนี้

...เมื่อนั้นเทวดาอันอยู่ในที่พิจารณาคำไต่ยื่นเสนาทั้งหลายตัดคำอันบ่ชอบจึงว่า
เสนาผู้ตัดคำบ่ชอบ...เทวดาก็ทอดถ่านไฟแดงเกาะปากเสนา ผู้ใดถ้อยตัดคำนั้นแล้ว...
เป็นอันลำบากมากนักลูกเมียเขาก็เอาเมื่อสู่เรือนหื้อกินชาน้ำโภชนาอาหาร ก็ลวดแผ่
เป็นหินเป็นทราย ในปากเขาก็เน่า 7 วัน 7 คืน กินเข้าบได้เป็นทุกขะเวทนาหนัก
คนทั้งหลายก็เมื่อบอกแก่พญาและ พญาว่าลodayเขาตัดคำบ่ชอบลodayผิดเสียบ่อย่าชะ
และว่าอัน พญาก็ชมนุมมายังเสนาทั้งหลาย ช้าพร้อมกัน พิจารณาคำอันนั้นเล่า...เทวดา
ก็ช้าเคียดก็ทอดถ่านไฟแดงตกละปากพญาเล่า กินเข้าบได้ 7 วัน 7 คืน เหตุอันพญา
ตัดคำ บ่พร้อม เสนาตัดคำบ่ชอบ ตัดคำฉนั้นบ่พึงใจเทวดาจึงสำแดงถ่านไฟลงเคาะ
ปากเขาเพื่ออันและ เมื่อนั้นยังมีคนในเมืองผู้ใดผู้หนึ่งจักอาจสามารถตัดคำได้ พญาก็
ลำบากมากนักแล้วจึงไปไหว้เจ้าฤษี กล่าวกิจจะทั้งมวญอันเขาผิดกันนั้น... เจ้าฤษีรู้
กิจจะทั้งมวญแล้วที่แล้วผู้มีปัญญาพึงพิจารณาพญามูลลกันที่ไตร กล่าวตำนานอันนั้น

แก่เสนาอำมาตย์ราชะปโรหิตที่อพยพแล้ว ก็สั่งสอนเสนา อำมาตย์ทั้งหลาย อันเป็นเจ้า
เป็นขุนเป็นจ่าอันมีอาญา ... มหามูลลัทธิไตรเอกะราชะมุนีกล่าวตำนานอันอันพญา
กับทั้งเสนาอำมาตย์ตัดคำชอบนั้นก็แล้วเท่านั้นก่อนและ...

(ธรรมมูลลัทธิไตร ฉบับวัดผาบ่อง, หน้า 62 – 64)

(2.1.1.3) เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบ
คดีความทางธรรมและคดีความทางโลก

เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบคดีความทาง
ธรรมและคดีความทางโลกเป็นเรื่องเล่าที่ในเรื่องหนึ่งจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน
คือ ส่วนแรกเป็นคดีความเกี่ยวกับการลักขโมยของพระสงฆ์หรือ คดีความทางธรรม
เป็นความผิดทางพระวินัยของพระพุทธศาสนา ผู้ตัดสินเป็นพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่
คำตัดสินและบทลงโทษก็จะเป็นไปตามหลักของสงฆ์ ส่วนหลังเป็นส่วนที่เป็นคดีความ
เกี่ยวกับการลักขโมยของฆราวาส หรือคดีความทางโลก ผู้ตัดสินจะเป็นผู้มีอำนาจใน
การใช้กฎหมาย คำตัดสินและบทลงโทษก็จะเป็นไปตามหลักของฆราวาสหรือตาม
กฎหมายบ้านเมืองนั่นเอง

รูปแบบการเขียนในเรื่องเล่าเดี่ยวส่วนที่เกี่ยวกับคดีความทางธรรมมี
องค์ประกอบทั้งสิ้น 7 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนขึ้นต้น 2) ส่วนนำเรื่อง 3) ส่วนความขัดแย้ง
4) ส่วนนำความไปฟ้องร้อง 5) ส่วนพิจารณาความและตัดสิน 6) ส่วนเหตุผล
หรือสรุป และ 7) ส่วนปิดท้าย และเรื่องเล่าเดี่ยวส่วนที่เกี่ยวกับคดีความทางโลก
มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 7 ส่วนเช่นเดียวกัน ได้แก่ 1) ส่วนขึ้นต้น 2) ส่วนนำเรื่อง
3) ส่วนความขัดแย้ง 4) ส่วนนำความไปฟ้องร้อง 5) ส่วนพิจารณาความและตัดสิน
6) ส่วนเหตุผลหรือสรุป และ 7) ส่วนปิดท้าย ดังนั้น ในเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการ
ตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบคดีความทางธรรมและคดีความทางโลกหนึ่งเรื่อง
จึงปรากฏองค์ประกอบทั้งสิ้น 14 ส่วนนั่นเอง

(2.1.2) เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการแก้ปริศนา

เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการแก้ปริศนาเป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงการตัดสิน
แก้ไขปริศนาหรือข้อสงสัยที่เป็นข้อพิพาทในเรื่อง ทั้งนี้เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการตัดสิน
คดีความแตกต่างจากเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวกับการแก้ปริศนา คือ เรื่องเล่าเดี่ยว
ที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความจะเป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงความขัดแย้งจนถึงขั้น
ฟ้องร้องและมีการตัดสินความเพื่อยุติความขัดแย้งหรือตัดสินลงโทษการกระทำ

ความผิด ขณะที่เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปรีศนานั้นเป็นเรื่องเล่าที่ไม่ได้กล่าวถึง ความขัดแย้งจนถึงขั้นฟ้องร้องให้มีการตัดสินความแต่เป็นเรื่องเล่าที่กล่าวถึงการตั้งปรีศนาขึ้นมาเพื่อให้อีกฝ่ายหาทางแก้ปรีศนานั้นโดยการที่จะแก้ปรีศนาได้นั้นต้องอาศัยสติปัญญาและไหวพริบของผู้แก้ปรีศนา

เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปรีศนาพบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมเท่านั้น โดยมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างไปจากเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความโดยสิ้นเชิง เรื่องเล่าเป็นการแก้ปรีศนานี้เป็นเรื่องเล่าที่ไม่ได้มีความขัดแย้งจนถึงขั้นต้องฟ้องร้องให้มีการตัดสิน แต่เป็นเรื่องเล่าที่เกิดความยุ่งยากเป็นการตั้งปรีศนาขึ้นมาเพื่อให้อีกฝ่ายหาทางแก้ปรีศนาโดยอาศัยสติปัญญาและไหวพริบของผู้แก้ปรีศนา

รูปแบบการเขียนของเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปรีศนามีองค์ประกอบทั้งสิ้น 12 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนเกริ่นเรื่อง 2) ส่วนนำเรื่อง 3) ส่วนตั้งปรีศนา 4) ส่วนส่งคนไปทนายปรีศนา 5) ส่วนประชุมหาทางแก้ปรีศนา 6) ส่วนหาผู้มาแก้ปรีศนา 7) ส่วนแก้ปรีศนา 8) ส่วนเหตุผล 9) ส่วนคำสั่งสอน 10) ส่วนสรรเสริญ 11) ส่วนคนทนาย ปรีศนาเดินทางกลับ 12) ส่วนปัญหายุติ องค์ประกอบหลักที่ต้องปรากฏเสมอมี 9 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำเรื่อง 2) ส่วนตั้งปรีศนา 3) ส่วนส่งคนไปทนายปรีศนา 4) ส่วนประชุมหาทางแก้ปรีศนา 5) ส่วนหาผู้มาแก้ปรีศนา 6) ส่วนแก้ปรีศนา 7) ส่วนสรรเสริญ 8) ส่วนคนทนายปรีศนาเดินทางกลับ 9) ส่วนปัญหายุติ และมีองค์ประกอบเสริมซึ่งเป็นส่วนที่จะปรากฏหรือไม่ก็ได้จำนวนทั้งสิ้น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนเกริ่นเรื่อง 2) ส่วนเหตุผล 3) ส่วนคำสั่งสอน ตัวอย่าง

...อยู่บ้านเท่าใดนางทั้ง 2 ก็ประสูติลูก นางผู้เป็นเมียน้อยพญานั้นได้ลูกชื่อว่ามุลลกันท์ไตรกุมมาร และนางเมียน้อยอุปราชก็ได้ลูกยิ่งผู้ 1 ชื่อว่ามุลลกันท์ไตรกุมารี่...กุมมารใหญ่ขึ้นมาได้ 6 ปีส่วนพญาเวสาลีก็ใช้หื้อไปเอาไขนกตัว 1 ชื่อว่า เวสาลีสะกุดเฝ้าอันอยู่ในฝั่งสมุทรนั้นมาเป็นปัญหาเสีย พญาพาลาหารนครและคนใช้มารอดแล้วถวายแก้พญาบอกชาวसानซุอันว่าดังนี้ ยังไขนกฝูงนี้ปั้นแก้กุมารี่ทั้ง 3 อันเป็นลูกยิ่งพระราชเจ้าและคนและลิบห้ำเพื่อ ผิบันไดอันทุเลียงและขอบแท้ดังอัน ทูจักบูชาค่าแสน 1 หื้อเป็นส่วยไร่ซุปี ผิบขอบทูกจักเอาค่าแสน 1 มาเป็นส่วยไร่ซุปีแก้ทุชะและว่าอันไซตราชไดยันคำอันนั้นในวันลุนจิงซุนหม่มหมู่เสนาอำมาตย์มาพิจารณาดู เขาก็บ่อาจจักบันได้สักคน...วันลุนพญาภิไศว์รู้ปัญญาแห่งมุลลกันท์ไตรกุมมารพญาจึงถามว่า

ดูรากุมมาร... เจ้าราชกุมมารบอกไขแล้วก็อวยหน้าจากับด้วยราชทูตพาญาเจ้าชาวเวาลี...เจ้ากุมมารก็รักคนไข้ไว้ ทูตตาทั้งหลายก็ขอให้ ลวดวางทูตตามทูตตาหื้อเมื่อเจ้าก็รับเอา นายเมืองผู้เคลือบไว้วางใจ เมื่อคนไข้เมื่อรอดแล้วก็เมือกกล่าวแก่พญาเวาลีขุน พญาเวาลีรู้เหตุอันนั้นแล้ว ก็แต่งคำแสน 1 จักเป็นส่วน ไร่ตามคำกตिकाอันได้อันนั้นและ ก็แต่งคำนอกนั้นหมื่นคำ ปลายพินคำนั้นมาหื้อมาจาง พญาเจ้าราชกุมมาร...

ธรรมมูลกัณฑ์ไตร ฉบับวัดผาบัง, หน้า 41 - 43)

(2.2) เรื่องเล่าซ้อน

เรื่องเล่าซ้อนเป็นเรื่องเล่าที่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า คือ การนำเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งมาเล่าซ้อนในเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่ง เรื่องเล่าซ้อนเป็นรูปแบบการเขียนของเรื่องเล่าอีกรูปแบบหนึ่งที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์ประเภทธรรม และประเภทอาหาร

เรื่องเล่าซ้อนที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์และธรรมนั้นพบว่า มีรูปแบบการเขียนที่ประกอบด้วยรูปแบบการเขียนของเรื่องเล่าเดี่ยว 2 เรื่องมาประกอบกัน โดยเรื่องหนึ่งจะเป็นเรื่องเล่าหลัก อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องเล่าที่มาเล่าซ้อนหรือแทรกอยู่ในเรื่องเล่าหลัก มักปรากฏเรื่องเล่าที่มาเล่าซ้อนในองค์ประกอบส่วนพิจารณาและตัดสินคดีความ หรือในองค์ประกอบส่วนเหตุผล เพื่อช่วยในการขยายความเรื่องเล่าหลักในส่วนพิจารณาและตัดสินคดีความหรือส่วนเหตุผล ทั้งนี้เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องเล่าหลักและเรื่องเล่าซ้อนนั้นอาจจะเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความหรืออาจจะเป็นเรื่องเล่าที่เป็นการแก้ปริศนาก็ได้

ขณะที่เรื่องเล่าซ้อนที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอาหารนั้นไม่ได้เป็นการเล่าเรื่องซ้อนเพื่อให้เรื่องเล่าเรื่องหนึ่งไปขยายความในเรื่องเล่าหลัก แต่เป็นการเล่าเรื่องซ้อนเพื่อกล่าวถึงเรื่องเล่าที่มีเรื่องราวและการตัดสินลักษณะเดียวกัน โดยเรื่องเล่าซ้อนที่พบในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอาหารนี้จะปรากฏในส่วนพิจารณาและตัดสินคดีความทั้งในคดีความทางธรรมและคดีความทางโลก โดยมีส่วนขึ้นต้นและส่วนปิดท้ายที่บอกถึงการเป็นเรื่องเล่าส่วนของพระสงฆ์หรือพระวราสวรั่วมกัน

3) ส่วนท้าย

ส่วนท้ายหรือส่วนลงท้ายเป็นจารีตนิยมทางวรรณกรรมชนิดหนึ่งเช่นเดียวกับส่วนประหม่อมพจน์ จากการศึกษาพบว่าส่วนท้ายปรากฏในเอกสารกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์ ประเภทธรรมศาสตร์ และประเภทธรรม ขณะที่เอกสารกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอื่นนั้นไม่พบส่วนท้าย สันนิษฐานว่าต้นฉบับคงจะชำรุดเสียหายทำให้โบราณส่วนท้ายขาดหายไป จึงไม่พบส่วนท้ายดังกล่าว

รูปแบบการเขียนในส่วนท้ายของกฎหมายล้านนาโบราณมี 8 รูปแบบ ได้แก่ (3.1) การกล่าวจบ (3.2) การบอกวันเวลาที่คัดลอก (3.3) การบอกจุดประสงค์ในการคัดลอก (3.4) การบอกสถานที่คัดลอก (3.5) การบอกชื่อผู้คัดลอก (3.6) การกล่าวออกตัวของผู้คัดลอก (3.7) การบอกที่มาของเอกสารที่คัดลอก (3.8) การกล่าวถึงลำดับการครองราชย์ ดังนี้

(3.1) การกล่าวจบ

การกล่าวจบเป็นบอกให้ทราบว่าจะเนื้อหาของเอกสารกฎหมายแล้ว ส่วนท้ายรูปแบบนี้ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์และประเภทธรรม ทั้งนี้กฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมพบการปรากฏส่วนท้ายรูปแบบนี้ในทุกผูก ซึ่งเป็นการบอกให้ผู้อ่านได้ทราบว่าจบเนื้อหาของแต่ละผูกแล้ว ตัวอย่าง

...สังวรณามูลลกันไตรผูกถ้วน 2 ก็สมเสร็จเสด็จบัวรมญควรกละเท่านั้นก่อนและ...
(ธรรมมูลลกันที่ไตร ฉบับวัดผาบ่อง, ผูกที่ 2, หน้า 34)

(3.2) การบอกวันเวลาที่คัดลอก

ส่วนท้ายรูปแบบนี้บอกถึงวัน เวลา ที่คัดลอก ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์ ประเภทธรรมศาสตร์ และประเภทธรรม ทั้งนี้กฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมพบการปรากฏส่วนท้ายรูปแบบนี้ในทุกผูก ตัวอย่าง

...จุลศักราชได้ 1187 ตัวปีดับแล้ว เดือน 11 ออก 3 ค่ำ พร้าไคววันจันทร์โดยกตเม็ดเสร็จแล้ว ยามแกลขึ้นสู่เที่ยงวันนี้และ...
(ธรรมมูลลกันที่ไตร ฉบับวัดผาบ่อง, ผูกที่ 2, หน้า 34)

(3.3) การบอกจุดประสงค์ในการคัดลอก

ส่วนท้ายรูปแบบนี้บอกถึงวัตถุประสงค์ในการคัดลอกในหน้าลานสุดท้าย โดยมักเป็นของผู้จารโบราณ ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์

ประเภทธรรมศาสตร์ และประเภทธรรม ทั้งนี้กฎหมายลัทธินาโบราณประเภทธรรม
พบการปรากฏส่วนทำยรูปแบบนี้เฉพาะในผู้กสุตท้ายเท่านั้น ตัวอย่าง

...มูลลัทธิที่ไตรถาอันนี้ อาจารย์เจ้ากล่าวสืบกันมาแต่ปฐมกับป้อนนี้ไว้เพื่อ
หือเป็นไมได้ที่เทียมแกโลกทั้งมวญุติหลิมากันวันนั้นและ...

(ธรรมมูลลัทธิไตร ฉบับวัดผาบ่อง, ผู้กที่ 1, หน้า 16)

(3.4) การบอกสถานที่คัดลอก

ส่วนทำยรูปแบบนี้บอกถึงสถานที่คัดลอก ปรากฏในกฎหมายลัทธินาโบราณ
ประเภทธรรมเท่านั้นโดยปรากฏส่วนทำยรูปแบบนี้เฉพาะในผู้กที่ 1 เท่านั้น ตัวอย่าง

...ข้าสร้างเขียนเขียนปางเมื่อคฤตตรามวัดบ้านทอริมบึงแห่งห้องเหนือหัวเวียง
เตนะติสา นพบุรีเชียงใหมวันนั้นแหล่.

(ธรรมมูลลัทธิไตร ฉบับวัดผาบ่อง, ผู้กที่ 1, หน้า 16)

(3.5) การบอกชื่อผู้คัดลอก

ส่วนทำยรูปแบบนี้บอกถึงชื่อผู้คัดลอกเอกสารโบราณ ปรากฏในกฎหมายลั
ทธินาโบราณประเภทม้งรายศาสตร์เท่านั้น ตัวอย่าง

...ข้ากเจ้านายแก้ว นิมุครได้คัดจากต้นฉบับเดิมของอาจารย์ได้คัดสืบกันมาแล...

(ม้งรายศาสตร์ ฉบับนอตอง, หน้า 67)

(3.6) การกล่าวออกตัวของผู้คัดลอก

การกล่าวออกตัวของผู้คัดลอกเป็นการแสดงความอ่อนน้อมและถ่อมตัวเอง
ของผู้คัดลอกที่ออกตัวแก่ผู้อ่านว่า อาจคัดลอกได้ไม่ดี ขอให้ผู้อ่านแล้วพิจารณาให้
ส่วนทำยรูปแบบนี้ปรากฏในกฎหมายลัทธินาโบราณประเภทธรรมศาสตร์เท่านั้น
ตัวอย่าง

...พิจารณาไฟเทอะ แถมประยาแท้แล หนังสือคองแล ขยรหลายมือแล ค่อย
พิจารณาเทอะ ผู้ข้างผู้บ่ข้างค้ขยรด้วยกันแลนายเหย...

(ธรรมศาสตร์ราชกือนา ฉบับวัดหัวข่ง, หน้า 52)

(3.7) การบอกที่มาของเอกสารที่คัดลอก

ส่วนท้ายรูปแบบนี้บอกถึงที่มาของเอกสารที่คัดลอก ในที่นี้คือต้นฉบับเดิมที่นำมาคัดลอก ส่วนท้ายรูปแบบนี้ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมังรายศาสตร์เท่านั้น ตัวอย่าง

...มังรายศาสตร์ฉบับนี้ หมีรกว่านทุ่งยุงเขียรสืบเอาต่อภยาแสนหลวงจำในผู้เป็นราชทูตในเมืองโยธียากับพระยายสลิ ไพร่ คือ พระยาหล่มนั้นแล...

(มังรายศาสตร์ ฉบับนอตอง, หน้า 67)

(3.8) การกล่าวถึงลำดับการครองราชย์

ส่วนท้ายรูปแบบนี้บอกถึงลำดับการครองราชย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์โดยตรง ส่วนท้ายรูปแบบนี้ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมังรายศาสตร์เท่านั้น ดังนี้

...ตั้งแต่พระยามังลายเป็นพระยาได้ 20 ปี มังครามเป็นพระยาได้ 15 ปี แสนพูเป็นพระยาได้ 7 ปี คำฟูเป็นพระยาได้ 15 ปี ผาญเป็นภยาได้ 20 ปี กีนาเปนพระยาได้ 24 ปี แสนเมืองมาเปนพระยาได้ 12 ปี...พ่อตายกับเมื่อส่งสะกานพ่อตนชาวเชียงใหมกับ ฟั้นลวดบ่หีมา แสนญีมะโนกับหมีร่าบ้าน เอาพระยาแม่กุกินเมืองได้ 7 ปี ม่านมาเอาเลยเสียเมืองเชียงใหม่ เมื่อปีเปิกสะง่า เดือน 7 ยามกองงายมั่งทราได้เมืองแล้ว ไว้ให้พระยาแม่กุกินเมืองแทนดังเก่าได้ 7 ปี...

(มังรายศาสตร์ ฉบับนอตอง, หน้า 67)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า กฎหมายล้านนาโบราณมีรูปแบบการเขียนแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย ส่วนต้นและส่วนท้ายนั้นเป็นจารัตนนิยมในวรรณกรรมล้านนาที่พบเห็นได้โดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนามีลักษณะเฉพาะ คือ มีการกล่าวถึงพระยามังรายในส่วนต้นและส่วนท้าย ในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมังรายศาสตร์ เพื่อเป็นการยกย่องและกล่าวอ้างเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย สอดคล้องกับชื่อกฎหมาย คือ มังรายศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงพระพุทธศาสนาในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรม แสดงให้เห็นว่า

แม้จะเป็นเอกสารประเภทกฎหมาย แต่ก็ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาด้วย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับกฎหมายอีกด้วย

ส่วนเนื้อหานี้พบว่ารูปแบบการเขียนมีทั้งแบบที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายและแบบที่เป็นเรื่องเล่าโดยกฎหมายลัทธิโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์และประเพณีหนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณปรากฏแต่ส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเท่านั้น ส่วนกฎหมายลัทธิโบราณประเภทธรรมและประเภทอาหารปรากฏเฉพาะส่วนที่เป็นเรื่องเล่าเท่านั้น ขณะที่กฎหมายลัทธิโบราณประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทมั่งรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมายปรากฏทั้งแบบที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายและแบบที่เป็นเรื่องเล่าปะปนกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนของเนื้อหาของกฎหมายลัทธิโบราณมีรูปแบบการเขียน 2 ลักษณะที่แตกต่างกัน คือ ส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายและส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่า

กฎหมายลัทธิโบราณที่เนื้อหามีรูปแบบการเขียนเป็นบทบัญญัติทางกฎหมายนั้นพบว่า สามารถจัดได้เป็น 2 ประเภท คือ ส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว และส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเปรียบเทียบกับคติความทางโลกและคติความทางธรรม บทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวนั้นสามารถจัดได้เป็น 3 ประเภทซึ่งมีรูปแบบการเขียนแตกต่างกันไป ได้แก่ บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำตัดสิน บทบัญญัติทางกฎหมายประเภทอธิบายขยายความ และบทบัญญัติทางกฎหมายประเภทคำสั่งสอนผู้ปกครองหรือผู้ตัดสิน

ส่วนบทบัญญัติทางกฎหมายเปรียบเทียบกับคติความทางโลกและคติความทางธรรมนั้น เป็นข้อกฎหมายในการตัดสินคติความทางโลกหรือตัดสินของฆราวาสจากนั้นเปรียบเทียบกับคำตัดสินคติความทางธรรมในการตัดสินพระสงฆ์ ซึ่งอ้างอิงคำตัดสินของพระพุทธเจ้าหรือพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่

ส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว นั้นปรากฏในกฎหมายลัทธิโบราณประเภทมั่งรายศาสตร์ ธรรมศาสตร์ มั่งรายธรรมศาสตร์ และหนังสืออนุโลมญาณกฎหมายโบราณ ส่วนกฎหมายลัทธิโบราณประเภทหัตถกัมมวินิจัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมายนั้น นอกจากจะปรากฏส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวแล้ว ยังพบส่วนเนื้อหาที่เป็นบทบัญญัติทางกฎหมายเปรียบเทียบกับคติความทางโลกและคติความทางธรรมด้วย

กฎหมายลัทธินาโบริดที่มีส่วนเนื้อหาที่มีรูปแบบการเขียนเป็นเรื่องเล่ามีเนื้อหาเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความหรือข้อพิพาทลักษณะต่างๆ ปรากฏในกฎหมายลัทธินาโบริดประเภทธรรมศาสตร์ ประเภทธรรม ประเภทอาหาร ประเภทมังรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกรรมวินิจฉัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย สามารถแบ่งรูปแบบการเขียนได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ เรื่องเล่าเดี่ยว และเรื่องเล่าซ้อน

เรื่องเล่าเดี่ยวสามารถแบ่งรูปแบบการเขียนได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความและเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปริศนา เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกันไป ในกฎหมายแต่ละประเภท โดยกฎหมายลัทธินาโบริดประเภทมังรายธรรมศาสตร์ ประเภทหัตถกรรมวินิจฉัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย ปรากฏเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรมเท่านั้น

ขณะที่กฎหมายลัทธินาโบริดประเภทธรรมศาสตร์และประเภทธรรมปรากฏทั้งเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบชอบธรรมและยังพบส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรมด้วย สาเหตุที่ไม่พบเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบไม่ชอบธรรมในกฎหมายลัทธินาโบริดประเภทมังรายธรรมศาสตร์ หัตถกรรมวินิจฉัยบาฬีการอมสมมุติราช และประเภทกฎหมาย อาจเนื่องมาจากความชำรุดของเอกสารโบราณทำให้ปริมาณเนื้อหากฎหมายที่พบมีจำนวนน้อยจึงไม่ปรากฏส่วนเนื้อหาที่เป็นเรื่องเล่าส่วนนี้ก็เป็นได้

ส่วนกฎหมายลัทธินาโบริดประเภทอาหารนั้นพบว่า มีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างออกไป คือ ปรากฏเรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความแบบเปรียบเทียบคดีความทางธรรมและคดีความทางโลก ซึ่งไม่พบในกฎหมายประเภทอื่นเลย ทั้งนี้อาจเพราะลักษณะของอาหารซึ่งเป็นการกล่าวถึงเรื่องการลักขโมยของพระสงฆ์ ดังนั้น จึงพบเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความการลักขโมยของพระสงฆ์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับคดีความการลักขโมยของฆราวาสนั้นเอง

เรื่องเล่าเดี่ยวอีกประเภทที่พบ คือ เรื่องเล่าเดี่ยวที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปริศนา เป็นเรื่องเล่าที่มีรูปแบบการเขียนเฉพาะอีกแบบหนึ่งที่แตกต่างจากรูปแบบการเขียนในเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินคดีความ พบในกฎหมายลัทธินาโบริดประเภทธรรมเท่านั้น

ส่วนเรื่องเล่าซ้อนนั้น มีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างจากเรื่องเล่าเดี่ยวตรงที่มีเรื่องเล่าเดี่ยวหลายเรื่องเล่าซ้อนกันอยู่ จากศึกษาพบว่าเรื่องเล่าซ้อนปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทธรรมศาสตร์และประเพณีธรรม โดยมีลักษณะเรื่องเล่าซ้อนที่มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องหลัก แล้วมีเรื่องเล่าอีกเรื่องหนึ่งมาเล่าซ้อนหรือแทรกอยู่ในเรื่องเล่าหลักในองค์ประกอบส่วนพิจารณาและตัดสินคดีความ หรืออาจปรากฏในส่วนของเหตุผล เพื่อขยายความเรื่องเล่าหลัก ขณะที่เรื่องเล่าซ้อนในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทอวหารนั้น เป็นการเล่าเรื่องซ้อนเพื่อกล่าวถึงเรื่องเล่าที่มีเรื่องราวและการตัดสินที่มีลักษณะเดียวกัน จึงไม่มีเรื่องเล่าที่เป็นเรื่องหลัก แต่จะมีรูปแบบการเขียนที่นำเรื่องเล่าหลายเรื่องมาวางเรียงต่อกันไป

สำหรับในส่วนท้ายนั้นพบว่า เป็นจารีตนิยมทางวรรณกรรมอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับส่วนประณามพจน์ที่พบได้ในวรรณกรรมล้านนาทั่วไป รูปแบบการเขียนในส่วนท้ายของกฎหมายล้านนาโบราณนั้นพบว่า มีรูปแบบการเขียนทั้งสิ้น 8 รูปแบบ ได้แก่ การกล่าวจบ การบอกวันเวลาที่คัดลอก การบอกจุดประสงค์ในการคัดลอก การบอกสถานที่คัดลอก การบอกชื่อผู้คัดลอก การกล่าวออกตัวของผู้คัดลอก การบอกที่มาของเอกสารที่คัดลอก และการกล่าวถึง ลำดับการครองราชย์ ทั้งนี้แม้ว่าส่วนท้ายนั้นจะเป็นจารีตนิยมทางวรรณกรรมที่พบได้ในวรรณกรรมล้านนาทั่วไป แต่ก็พบว่าส่วนท้ายในกฎหมายล้านนาโบราณก็มีรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในกฎหมายล้านนาโบราณ คือ การกล่าวถึงลำดับการครองราชย์ของราชวงศ์มังรายในกฎหมายล้านนาโบราณประเภทมังรายศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเอกสารกฎหมายของพระยามังราย จึงมีรูปแบบการเขียนส่วนท้ายที่กล่าวถึงพระยามังราย ทั้งด้านการครองราชย์ รวมถึงการครองราชย์อันยาวนานของราชวงศ์มังรายเพื่อเป็นการยกย่องพระมหากษัตริย์ เป็นการกล่าววกกล่าวอ้างพระนามพระมหากษัตริย์เพื่อความศักดิ์สิทธิ์น่าเชื่อถือของกฎหมายและแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในการใช้กฎหมายที่มีมาอย่างยาวนานอีกด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ากฎหมายล้านนาโบราณมีชื่อของกฎหมายที่มีความหลากหลายอันเป็นลักษณะเฉพาะของกฎหมายล้านนาโบราณและมีรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะทั้งในส่วนต้น ส่วนเนื้อหา และส่วนท้าย มีทั้งความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไปในกฎหมายแต่ละประเภท

เอกสารอ้างอิง

- ถิ่น รัตติกาน (ปริวรรต). (2530). *กฎหมายโคสธาราษฎร์*. เชียงใหม่: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยล้านนาเชียงใหม่.
- ประเสริฐ ณ นคร (ปริวรรต). (2521). *มั่งรายศาสตร์ ฉบับแก้ไข จังหวัดสระบุรี*. กรุงเทพฯ:
แสงรุ่งการพิมพ์.
- _____. (2525). *มั่งรายศาสตร์ ฉบับถอด. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริม
และศึกษาวัฒนธรรมล้านนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่.*
- _____. (2528). *มั่งรายศาสตร์ ฉบับเชียงใหม่. เชียงใหม่:
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่.*
- พิธิไนย ไชยแสงสุกุล. (2528). *กฎหมายครอบครัว เปรียบเทียบกฎหมายมั่งรายศาสตร์
กับกฎหมายตรา 3 ดวง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิธิไนย ไชยแสงสุกุล และคณะ. (2532). *วิจัยเรื่องกฎหมายล้านนาโบราณ: วิเคราะห์
ระบบโครงสร้างและเนื้อหาบทบัญญัติที่จารในใบลาน*. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มณี พยอมยงค์ (ปริวรรต). (2518). *อาหารกายแก้ว*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2518). *อาหารกายปลาย*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____. (2526). *ธรรมมูลลัทธิไตร*. เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรม
จังหวัดเชียงใหม่.
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2541). *วรรณกรรมตำนานล้านนา: การศึกษาวิธีการสร้าง.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- ศรีธน คำแปง (ปริวรรต). (2529). *มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดไชยสถาน*. เชียงใหม่:
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่และศูนย์ศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยล้านนา
วิทยาครูเชียงใหม่.
- สมหมาย เปรมจิตต์ (ปริวรรต). (2518). *กฎหมายล้านนา*. เชียงใหม่: ภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2518). *มั่งรายศาสตร์ ฉบับวัดหมื่นเงินกอง*. เชียงใหม่:
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- _____. (2518). *อาหาร 25*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2519). *ธรรมศาสตร์เจ้าฟ้าหริภุญชัย*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมหมาย เปรมจิตต์ (ปริวรรต). (2520). *กฎหมายโคสราษฏร์*. เชียงใหม่: ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิงพะ วรรณสัย (ปริวรรต). (2523). *กฎหมายพระเจ้าน่าน*. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริม และศึกษาวัฒนธรรมล้านนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2525). *ล้านนาไทยศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาประวัติศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว (ปริวรรต). (2526). *มั่งรายธรรมศาสตร์*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ (ปริวรรต). (2540). *ธรรมศาสตร์สัพพสอน*. เชียงใหม่: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- อัครารภรณ์ จันทรสว่าง. (2548). *การศึกษาศานภาพสตรีในกฎหมายล้านนาโบราณ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคณะ (ปริวรรต). (2526). *กฎหมายวัดกาสา*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริมและศึกษา วัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- _____. (2527). *หนังสืออนุโลมญาณกฎหมาย โบราณ*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริม และศึกษาวัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- _____. (2527). *หัตถกัมมวินิจัยบาฬีการ อมสมมุติราช*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- _____. (2528). *ธรรมศาสตร์ราชกือนา*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริมและศึกษา วัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

-
- (2528). *ธรรมศาสตร์หลวง*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
-
- (2528). *ธรรมศาสตร์หลวง คลองต๋ำคำ*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมล้านนา วิทยาลัยครูเชียงใหม่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2529). *รายงานวิจัยเรื่องจารีตนิยมในการแต่งวรรณกรรมคร่าวขอ*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอมอร ชิตตะโสภณ. (2527). *ประวัติและวิวัฒนาการของจารีตในวรรณคดีไทย: วิเคราะห์แนวภาษาศาสตร์เชิงสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

บทนำ

เมื่อพูดถึงคำว่า “ออกกำลังกาย” เรามักจะนึกถึงคำภาษาอังกฤษว่า “Exercise” ที่เป็นการบริหารร่างกาย วิ่งเหยาะ เต้นแอโรบิคหรือเล่นกีฬาเมื่อถามถึงประโยชน์ของการออกกำลังกาย แทบทุกคนมักจะตอบว่ามีประโยชน์ แต่เมื่อถามถึงรายละเอียดว่ามีประโยชน์อย่างไร มีน้อยคนนักที่จะรู้ว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์มากเพียงใด และเมื่อถามต่อไปว่าคุณออกกำลังกายหรือไม่ ก็มักจะได้รับคำตอบว่า ไม่ค่อยได้ทำ เพราะไม่มีเวลาเมื่อผู้อ่านอ่านเอกสารนี้จนจบจะทราบได้ว่า การออกกำลังกายหมายถึงอะไรได้บ้าง มีความสำคัญต่อคนเราอย่างไร เราควรออกกำลังกายอย่างไรจึงจะเพียงพอและเหมาะสม และมีวิธีการส่งเสริมให้คนกลุ่มต่างๆ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพได้อย่างไรบ้าง

ความหมายของการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

การออกกำลังกายเพื่อให้มีสุขภาพดีนั้น ไม่จำเป็นต้องออกกำลังกายอย่างมีแบบแผนเช่น เล่นกีฬาหรือเต้นแอโรบิคเท่านั้น แต่การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพหมายถึงกิจกรรมทางกาย (Physical activity) หรือการเคลื่อนไหวร่างกายซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเนื้อมัดใหญ่ที่ทำให้เกิดการเผาผลาญพลังงานเพิ่มขึ้นจากการนั่งเฉยๆ (*“any bodily movement produced by skeletal muscles that results in energy expenditure”*) (Casperson, Powell & Christenson, 1985, p. 126) ซึ่งในที่นี้ขอเรียกว่า “การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ” แทนคำว่า physical activity

การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ สามารถเกิดขึ้นได้ในทุก ๆ กิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่

1. การประกอบอาชีพ (Occupational activity) หมายถึง กิจกรรมทางกายที่เป็นการทำงาน เช่น ขับรถขายขนมจีน เกี่ยวข้าว บันทึกรถสามล้อรับจ้าง
2. การทำงานบ้าน (Household activity) หมายถึง กิจกรรมทางกายที่ปฏิบัติเพื่อดูแลบ้านเรือน เช่น ถูบ้าน ล้างรถ ทำสวน รดน้ำต้นไม้
3. การเดินทาง (Transportation activity) หมายถึง กิจกรรมทางกายที่เป็นการเดินทาง เช่น เดินไปโรงเรียน เดินขึ้นบันได ปั่นจักรยานไปทำงาน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล

4. งานอดิเรก (Leisure time activity) หมายถึง กิจกรรมทางกายที่ปฏิบัติในเวลาว่าง เช่น เดินเล่น วิ่งเหาะ เดินรำ เล่นกีฬา ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภทได้แก่
 1. กิจกรรมนันทนาการ (Recreational activity) เป็นกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลาย เช่น เดินลิสลาศ โยคะ เดินเล่น
 2. การแข่งขันหรือกีฬา (Competitive sports) เช่น เทนนิส แบดมินตัน วอลเลย์บอล
 3. การบริหารร่างกายหรือฝึกฝนร่างกาย (Exercise/exercise training) หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีแบบแผน มีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพของร่างกาย เช่น เพื่อให้รูปร่างดี เพื่อให้ร่างกายฟิต เช่น เดินแอโรบิก เข้าฟิตเนส ยกน้ำหนัก

จะเห็นได้ว่าการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติเป็นเรื่องเป็นราวในเวลาว่างเท่านั้น เราอาจออกกำลังกายเพื่อสุขภาพได้ในขณะที่ประกอบอาชีพหรือทำงานบ้าน และกิจกรรมอย่างเดียวกันอาจมองได้ว่าเป็นการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพหลายประเภทขึ้นอยู่กับว่าปฏิบัติเมื่อใด หรือเพื่อวัตถุประสงค์อะไร เช่น การเดิน หากทำเพื่อเดินทางจากบ้านไปที่ทำงาน เรียกว่าเป็น Transportation activity หากเป็นการปฏิบัติงาน เช่น เจ้าหน้าที่เดินหนังสือในสำนักงาน เรียกว่าเป็น Occupational activity แต่หากเป็นการปฏิบัติเพื่อพักผ่อนคลายเครียด เช่น เดินเล่น เรียกว่าเป็น Recreational activity

ประเภทของการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด ตามลักษณะการหดตัวของกล้ามเนื้อ

1. Dynamic หรือ Isotonic หรือ ที่เรารู้จักกันดีว่าแบบ Aerobic คือ การที่กล้ามเนื้อหดตัวแล้วทำให้ความยาวของกล้ามเนื้อเปลี่ยนไป แต่ tone ของกล้ามเนื้อเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย ตัวอย่างของการออกกำลังกายแบบนี้ คือ วิ่ง วอลเลย์บอล บันจี้กระโดด เดินไกล เดินแอโรบิก ซึ่งมีประโยชน์มากต่อ หัวใจและปอดซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในตอนต่อไป

2. Static หรือ Isometric คือ การที่กล้ามเนื้อหดตัวแล้ว tone ของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ความยาวเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย เช่น ยกน้ำหนัก

กระโดดไกล ขว้างจักร ทำงานแบกของ ซึ่งจะทำให้กล้ามเนื้อแต่ละมัดขยายตัว (hypertrophy) มีประโยชน์ในการเสริมสร้างสัดส่วนของร่างกายบางแห่งเท่านั้น แต่ไม่ค่อยมีประโยชน์ต่อสุขภาพโดยรวม

การออกกำลังกายแบ่งตามความหนักเบา (Intensity) แบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทเบา (Light intensity) หมายถึง การออกกำลังกายเบาๆ เช่น ล้างจาน เดินเล่น โยคะ
2. ประเภทปานกลาง (Moderate intensity) หมายถึง การออกกำลังกายระดับปานกลาง เช่น เต้นแอโรบิค วิ่งเหยาะ ซึ่งวัดได้ง่ายๆ จากการที่ผู้ออกกำลังรู้สึกเหนื่อย หายใจเร็วกว่าปกติเล็กน้อยไม่ถึงกับหอบเหนื่อย สามารถพูดกับคนอื่นได้จนจบประโยค
3. ประเภทหนัก (Vigorous intensity) หมายถึง การออกกำลังกายระดับหนัก เช่น วิ่ง กระโดดเชือก เดินขึ้นบันได วัดได้จากการที่ผู้ออกกำลังกายรู้สึกเหนื่อยหอบ พูดได้เป็นคำๆ หรือพูดไม่ได้เลย

อย่างไรก็ตามกิจกรรมอย่างหนึ่งอาจเป็นการออกกำลังกายประเภทหนัก ปานกลางหรือเบาก็ได้ ขึ้นอยู่กับลักษณะการออกกำลังกาย เช่น การว่ายน้ำ หากว่ายน้ำเล่นไม่เหนื่อยนัก สามารถพูดคุยกับเพื่อนได้รู้เรื่องจนจบประโยค นับว่าเป็นระดับปานกลาง แต่หากว่ายแข่งกับเพื่อนจนกระทั่งรู้สึกเหนื่อยหอบ พูดแทบไม่ได้ ก็นับว่าเป็นการออกกำลังกายระดับหนัก

ประโยชน์ของการออกกำลัง

มนุษย์รู้ว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์มาตั้งแต่ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 18 เช่น พระจีนิกายเต๋า ฝึกกังฟู เพื่อรักษาโรคและอาการปวดเมื่อย ชาวอินเดียมีกิจกรรมออกกำลังกาย และนวดเพื่อรักษาโรคหืดหอบมาติซิม นายแพทย์ ฮิปโปเครติสเป็นแพทย์คนแรกที่ใช้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย ท่านกล่าวว่า อวัยวะของร่างกายหากมีการใช้งานอย่างพอดีและมีการออกกำลังกายที่เหมาะสมจะทำให้มีการใช้งานได้ดี แข็งแรงและเสื่อมช้าแต่หากไม่ได้ใช้งาน อวัยวะเหล่านี้จะอ่อนแอ เป็นโรคได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณข้อและเส้นเอ็น ซึ่งการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังเกี่ยวกับประโยชน์ของการออกกำลังกายมีมาตั้งแต่ราว ค.ศ. 1960 ประโยชน์ของการออกกำลังแบ่งได้เป็น ด้านร่างกายและด้านจิตสังคม ดังนี้

ด้านร่างกาย งานวิจัยจำนวนมาก (Paffenbarger et al., 1983; Mayer-Davis et al., 1998; Gilliat-Wimberly et al., 2001) รายงานว่าโรคที่เป็นสาเหตุทำให้คนเสียชีวิตอันดับต้นๆ เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน มีสาเหตุร่วมจากการขาดการออกกำลังกาย นอกจากนี้ ยังมีอาการเจ็บป่วยอื่นๆ อีกที่มีสาเหตุมาจากการขาดการออกกำลังกาย เช่น โรคเครียด ปวดหลัง กระดูกพรุน ข้อเสื่อม งานวิจัยพบว่าผู้ที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอจะมีอายุยืนกว่าผู้ที่ไม่ออกกำลังกาย (Lee & Paffenbarger, 2000) ประโยชน์ของการออกกำลังกายต่อร่างกายสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อหัวใจ ปอดและหลอดเลือด การออกกำลังกายโดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบแอโรบิค กล่าวคือการออกกำลังกายช่วยให้หลอดเลือดมีความยืดหยุ่นดี ลดการเกาะของไขมันในเส้นเลือด ทำให้เลือดหมุนเวียนดีผู้ที่ความดันโลหิตสูงก็จะมี ความดันโลหิตต่ำลง ในทางกลับกัน ผู้ที่มีความดันโลหิตต่ำก็จะมี ความดันโลหิตสูงขึ้น เมื่อหัวใจทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพสามารถบีบตัวนำเลือดไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ดี หัวใจก็ไม่ต้องบีบตัวเร็ว อัตราการเต้นของหัวใจจะช้าลง จะเห็นได้ว่า นักกีฬาหรือผู้ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอชีพจรจะเต้นช้าประมาณ 50 - 60 ครั้งต่อนาที ขณะที่คนไม่ออกกำลังกายชีพจรอาจเต้นถึง 80 - 90 ครั้งต่อนาทีในส่วนของปอด การออกกำลังกายทำให้ปอดแข็งแรง สามารถฟอกเลือดและนำออกซิเจนได้ดี ทำให้ไม่เหนื่อยง่ายรวมทั้งทำกิจกรรมต่างๆ ได้นานขึ้น ดังนั้นหากเราออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ลดความเสี่ยงในการเป็นโรคหัวใจและโรคความดันโลหิตสูง และหากป่วยเป็นโรคดังกล่าวแล้วหากออกกำลังกายอย่างพอเหมาะและสม่ำเสมอ จะช่วยให้อาการทุเลาลงได้

2. ช่วยป้องกันและรักษาโรคเบาหวาน การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้กล้ามเนื้อสามารถใช้กลูโคสได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งสามารถเก็บ กลูโคสได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้อินซูลินทำงานได้ดีขึ้น ระดับน้ำตาลในเลือด จึงลดลง ดังนั้นผู้ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานควรออกกำลังกายอย่างพอเหมาะและสม่ำเสมอ

3. ประโยชน์ต่อกล้ามเนื้อ กระดูกและข้อ การออกกำลังกายช่วยให้กล้ามเนื้อแข็งแรง มีพลังดีขึ้น กระชับ ไม่หย่อนคล้อย การออกกำลังกายช่วยป้องกันไม่ให้กระดูกบาง และช่วยการเคลื่อนไหวของข้อ ทำให้กระดูกอ่อนที่บุข้อต่อได้รับอาหารหรือน้ำเลี้ยงที่ดี เป็นการป้องกันข้อเสื่อมได้ นอกจากนั้นการออกกำลังกายยังช่วยลดอาการปวดเมื่อย ปวดหลัง ปวดคอได้ จึงมีประโยชน์ต่อผู้หวัญวัยทองและผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

4. ช่วยในการทรงตัว ผู้ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอจะมีการทรงตัวดี เพราะร่างกายมีการเชื่อมเคลื่อนไหวอยู่เสมอ การทำงานของอวัยวะต่างๆ มีความสัมพันธ์และประสานงานกันได้ดี ดังนั้นผู้ที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอจะเกิดอุบัติเหตุน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้ออกกำลังกาย จากการศึกษาทดลองพบว่าผู้สูงอายุที่ออกกำลังกายสม่ำเสมอจะมีอัตราการหกล้มน้อยกว่าผู้ที่ไม่ออกกำลังกาย

5. ช่วยให้กินได้ นอนหลับ ขับถ่ายสะดวก การออกกำลังกายช่วยให้ผู้ที่นอนไม่ค่อยหลับหรือหลับยาก นอนหลับได้ดีขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้ระบบการขับถ่ายดีขึ้น ทั้งการขับเหงื่อ บัสสาวะและอุจจาระ เมื่อนอนหลับ ขับถ่ายได้สะดวกและออกกำลังกาย ทำให้มีการใช้พลังงานก็ย่อมทำให้กินข้าวได้อร่อย

6. ช่วยให้ผิวพรรณดี รูปร่างดี เนื่องจากการออกกำลังกายทำให้เลือดหมุนเวียนดี และควบคุมน้ำหนักตัวได้

7. ช่วยลดอาการภูมิแพ้ การออกกำลังกายทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อร่างกายแข็งแรงมากขึ้น ระบบภูมิคุ้มกันก็ดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าผู้ที่เป็ภูมิแพ้ เช่น แพ้อากาศ แพ้ฝุ่น ถ้าออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ อาการแพ้ต่างๆ จะลดลงหรือหายไป

8. ช่วยสุขภาพสตรีด้านต่างๆ การออกกำลังกายช่วยลดอาการปวดประจำเดือน ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ยากก็จะตั้งครรภ์ง่ายขึ้น การออกกำลังกายพอควรช่วยให้คลอดบุตรได้ง่ายขึ้น และรูปร่างกลับมาเป็นปกติเหมือนก่อนคลอดได้เร็วขึ้น

9. ช่วยให้พลังทางเพศดีขึ้น การออกกำลังกายอย่างพอเหมาะช่วยให้ฮอร์โมนเพศหลั่งออกมามากขึ้นทั้งหญิงและชาย พบได้บ่อยว่าผู้ที่อายุมากกว่า 70 ปี ยังมีพลังเพศดี เพราะออกกำลังกายอยู่เสมอ

ด้านจิตสังคม การออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อจิตใจและสังคมดังนี้คือ

1. ช่วยลดความเครียด ลดภาวะซึมเศร้า การออกกำลังกายช่วยลดภาวะเครียดและภาวะซึมเศร้าได้จากการที่มีการหลั่งของสารเอนดอร์ฟิน (Endorphin) จากต่อมพิทูอิทารี สารนี้มีคุณสมบัติคล้ายมอร์ฟินหรือฝิ่นทำให้รู้สึกสดชื่น จิตใจสบาย จากการศึกษาพบว่าเอนดอร์ฟินจะขึ้นระดับสูงสุดเมื่อออกกำลังกายนาน 15 - 20 นาที (Vaux, 1926 ; Lynette & Frank, 2004) นอกจากนั้นการได้ออกกำลังกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่วมกับผู้อื่นทำให้ มีการพบปะพูดคุย มีการเข้าสังคมก็จะช่วยให้ลดภาวะซึมเศร้าได้

2. ช่วยให้สมองปลอดโปร่ง จิตใจแจ่มใส ร่าเริง เนื่องจากร่างกายและจิตใจมีความสัมพันธ์กัน เมื่อร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี ย่อมส่งผลดีต่อสุขภาพจิตทำให้สดชื่นไม่หงุดหงิดง่าย การมีรูปร่างดี ผิวพรรณดีย่อมทำให้จิตใจสบาย หน้าตาอึมแจ่มแจ่มใส มีความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าสังคมได้ดี อาชีพการงานก็เจริญก้าวหน้า

การออกกำลังกายให้เพียงพอและเหมาะสมกับสุขภาพ

ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรคและสถาบันเวชศาสตร์การกีฬาสหรัฐอเมริกา (The Center of Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine/ CDC&ACSM) (Pate et al., 1995) *แนะนำให้ประชาชนออกกำลังกายในระดับปานกลาง ทุกวันหรือเกือบทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที โดยสามารถสะสมได้เป็นช่วงๆ ละ 10 นาที*

เมื่อกล่าวถึงการออกกำลังกายที่พอเพียงสำหรับการมีสุขภาพดี เราต้องพิจารณาองค์ประกอบ 4 ประการ หรือเรียกย่อๆ เพื่อให้จำได้ง่ายว่า FITT (Sallis & Owen, 1999, p. 71) ได้แก่

F = Frequency

I = Intensity

T = Type

T = Time

โดยขอเรียงลำดับการอธิบายใหม่เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นดังนี้

1. Type หมายถึงชนิดของการออกกำลังกาย ตามที่กล่าวแล้วว่า การออกกำลังกายมีหลายประเภท เช่น แบบการทำงาน แบบงานอดิเรก โดยทั่วไปการออกกำลังกายแบบงานอดิเรกหรือเราตั้งใจที่จะแบ่งเวลาเพื่อออกกำลังกายตามที่ต้องการย่อมให้ความสนุก เพลิดเพลิน ไม่น่าเบื่อเหมือนกับการออกกำลังกายในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่ออกกำลังกายโดยทำงานบ้านกับออกกำลังกายโดยเดินแอโรบิค แม้จะใช้พลังงานเท่ากัน แต่ความสนุกหรือประโยชน์ต่อจิตใจจะมีไม่เท่ากัน

2. Intensity หมายถึง ความหนักเบาของการออกกำลังกาย ตัวอย่างเช่น การตีปิงปอง หากตีเล่นๆ ไม่เหนื่อย จัดว่าเป็นการออกกำลังกายระดับเบา แต่หากเป็นการแข่งขัน ผู้ที่รู้สึกเหนื่อย หายใจเร็ว แต่พอพูดถึงเรื่องจนจบประโยค ก็นับว่าเป็นระดับปานกลาง

นอกจากใช้วิธีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีวิธีประเมินว่ากิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ในระดับใด โดยใช้การนับชีพจรหรืออัตราการเต้นของหัวใจ โดยระดับปานกลาง การเต้นของชีพจรควรจะอยู่ระหว่าง 50 - 69% ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด (United States Department of Health and Human Services/ USDHHS, 1996, p. 33)

วิธีคำนวณอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด เท่ากับ 220 - อายุ เช่น อายุ 20 ปี อัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด = $220 - 20 = 200$ ดังนั้นหากจะออกกำลังกายให้ได้ระดับปานกลางจะต้องทำให้ชีพจรเต้นประมาณ 50 - 69% ของ 200 หรือเท่ากับ 100 - 138 ครั้งต่อนาที

วิธีการจับชีพจร ควรจับที่ข้อมือ ไม่ควรจับที่ต้นคอ เพราะหากใช้นิ้วกดแรงเกินไปจะทำให้หัวใจเต้นช้าลงได้ การจับชีพจรที่ข้อมือให้ใช้ปลายนิ้วชี้และนิ้วกลางแตะเบาๆ ที่ข้อมือด้านนิ้วหัวแม่มือ และควรจับนาน 15 วินาทีแล้วคูณด้วย 4 จะได้จำนวนการเต้นของหัวใจในหนึ่งนาที ไม่ควรจับเพียง 10 วินาทีแล้วคูณด้วย 6 เพราะหากนับผิดไปเพียง 1 ครั้งจะทำให้คำนวณคลาดเคลื่อนไปมาก (ดำรง กิจกุลศล, 2547 หน้า 51)

3. Time หรือ duration หมายถึงระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกาย CDC&ACSM (USDHHS, 1996) แนะนำว่าในหนึ่งวันควรออกกำลังกายสะสมให้ได้อย่างน้อย 30 นาที โดยสะสมเวลาการออกกำลังกายได้ กล่าวคือ ในหนึ่งวันสามารถแบ่งเวลาการออกกำลังกายได้เป็นช่วงๆ ช่วงละไม่น้อยกว่า 10 นาที เพื่อให้ผู้ที่มีข้อจำกัดในการออกกำลังกายนานๆ สามารถปฏิบัติเพื่อสุขภาพได้

การออกกำลังกายแบบหนัก ควรปฏิบัติ 20 นาที

การออกกำลังกายแบบปานกลาง ควรปฏิบัติอย่างน้อย 30 นาที

การออกกำลังกายแบบเบา ควรปฏิบัติให้นานขึ้น เป็น 45 - 60 นาที

4. Frequency หมายถึง ความถี่ การออกกำลังกายที่เหมาะสมคือ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

(Regular physical activity) คือ ปฏิบัติทุกวัน หรือเกือบทุกวัน

กิจกรรมประเภทหนัก ปฏิบัติสัปดาห์ละ 3 วันหรือมากกว่า

กิจกรรมประเภทปานกลาง ปฏิบัติสัปดาห์ละ 5 วันหรือมากกว่า

กิจกรรมประเภทเบา ปฏิบัติสัปดาห์ละ 5 วันหรือทุกวัน

สรุปได้ว่าคนปกติควรมีการออกกำลังกายระดับปานกลาง วันละอย่างน้อย 30 นาที (แบ่งเป็นช่วงๆ ได้ ช่วงละไม่น้อยกว่า 10 นาที) ทุกวัน หรือ อย่างน้อย สัปดาห์ละ 5 วัน ซึ่งเทียบเท่ากับการเผาผลาญพลังงานวันละ 150 แคลอรี หรือ สัปดาห์ละ 1,000 แคลอรี

หลักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

1. การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ควรเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิก กล่าวคือปฏิบัติในระดับปานกลางที่นานพอที่จะทำให้หัวใจเต้นในระดับประมาณ 50 - 69% ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด ซึ่งมีผลทำให้มีการหายใจเร็วและแรงเพื่อนำเอา ออกซิเจนเข้าสู่ร่างกายมากขึ้น เพียงพอที่จะไปฟอกเลือดที่จะต้องหมุนเวียนมากขึ้น หัวใจเต้นเร็วและแรงขึ้นสามารถสูบน้ำเลือดได้มากขึ้น และหลอดเลือดทั้งใหญ่และ เล็กต้องขยายตัวเพื่อสามารถนำเลือดไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การออกกำลังกายควรเริ่มจากเบาๆ โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มปฏิบัติ และทำน้อยๆ ดีกว่าไม่ทำเลย ผู้ชายที่อายุเกิน 40 ปี ผู้หญิงที่อายุเกิน 50 ปี หากจะออกกำลังกาย แบบหนัก ควรปรึกษาแพทย์เพื่อตรวจสอบว่ามีปัญหาสุขภาพหรือไม่

3. การออกกำลังกายไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามติดต่อกัน 30 - 45 นาที สามารถแบ่งเป็นช่วงๆ ได้ ช่วงละอย่างน้อย 10 นาที สะสมรวมกัน โดยอาจเป็น กิจกรรมที่หลากหลายและผสมผสานในชีวิตประจำวัน (Lifestyle physical activity) เช่น เดินไปที่ทำงาน 10 นาที แล้วเดินขึ้นบันได 5 นาที เดินไป - กลับเพื่อรับประทาน อาหารกลางวัน 15 นาที และเดินกลับบ้าน 10 นาที หรือในวันหยุด เดินไปตลาด 10 นาที กลับมาล้างรถ 20 นาที รดน้ำต้นไม้ 20 นาที และบริหารร่างกายขณะ ดูโทรทัศน์อีก 15 นาที แต่ต้องตระหนักว่าการเดินเพียง 10 นาทีเพียงพอต่อการออก กายใน 1 ช่วงแต่ควรเป็นการเดินค่อนข้างเร็ว เพื่อให้หัวใจและปอดได้ทำงาน ไม่ใช่เป็นการเดินทอดน่อง

4. กรณีที่เป็นกิจกรรมระดับปานกลางขึ้นไป เช่น เล่นกีฬา ควรออกกำลังกาย หลังอาหารอย่างน้อย 2 ชั่วโมง เพื่อป้องกันการจุกแน่น เลือดฝ่ำและรองเท้าต้องไม่คับ จนเกินไป เพราะจะทำให้เลือดหมุนเวียนไม่ดี และยึดอัด รองเท้าที่ใช้ต้องเหมาะสม กับกิจกรรมที่ทำ เช่น การวิ่ง ต้องใส่รองเท้าที่ผลิตสำหรับใช้วิ่งซึ่งจะมีความหนานุ่ม เพื่อไม่ให้เกิดการบาดเจ็บจากการออกกำลังกาย สถานที่ออกกำลังกายควรมีอากาศ

ถ่ายเทได้ ไม่ร้อนอบอ้าว ระหว่างการออกกำลังกายสามารถจับน้ำได้ อย่าปล่อยให้ขาดน้ำ เพราะช่วงนี้มีกิจกรรมจะเสียเหงื่อมาก และหากรู้สึกไม่สบายควรหยุดออกกำลังกาย

5. ก่อนออกกำลังกายต้องมีการอุ่นเครื่อง (Warm up) (ดำรง กิจกุลศล, 2547 หน้า 101 - 102) เพื่อเตรียมส่วนต่างๆ ของร่างกายหรืออวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวให้ตัวและพร้อมที่จะทำงานหนักขึ้น ซึ่งควรใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที การอบอุ่นร่างกายก่อนการออกกำลังกายมี 2 ส่วนคือ

5.1 การยืดกล้ามเนื้อและเอ็น (Stretching) เพื่อช่วยให้ข้อมีการเคลื่อนไหวอย่างสะดวก ไม่ฉีกขาด

5.2 การทำให้ร่างกายอุ่น หรือมีอุณหภูมิสูงขึ้น ซึ่งมี 2 วิธีได้แก่ ทางตรง คือการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น สะบัดมือ สะบัดขา แกว่งแขน หรือยืดเหยียด และทางอ้อม คือ ใช้ความร้อนจากภายนอกเข้าช่วยเช่น เข้าห้องอบไอน้ำ หรืออาบน้ำอุ่น อย่างไรก็ตามการทำให้ร่างกายอบอุ่นควรใช้ทางตรงดีกว่าเพราะขณะที่เราเคลื่อนไหวร่างกายจะทำให้เป็นการอุ่นหัวใจ หัวใจจะเต้นแรงขึ้นทำให้มีเลือดไปเลี้ยงอวัยวะส่วนต่างๆ รวมทั้งกล้ามเนื้อและข้อ ก็มีการเคลื่อนไหวพร้อมที่จะรับงานหนักต่อไป

อันตรายจากการขาดการอุ่นเครื่องคือการบาดเจ็บส่วนต่างๆ เช่น กล้ามเนื้อ ปวดหลัง เอ็นข้อเท้าฉีกขาด และที่อันตรายมากที่สุดคือหากออกกำลังกายทันทีโดยไม่มี การอุ่นเครื่อง กล้ามเนื้อหัวใจที่ทำงานหนักทันทีที่ได้รับเลือดมาเลี้ยงไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุหรือผู้ที่หลอดเลือดมาเลี้ยงหัวใจไม่ดีก็จะเกิดภาวะหัวใจวายได้

6. หลังออกกำลังกายต้องมีการคลายอุ่น (Cool down) (ดำรง กิจกุลศล, 2547 หน้า 110 - 113)

ขณะออกกำลังกายหัวใจต้องส่งเลือดไปเลี้ยงกล้ามเนื้อที่ทำงานหนักเพิ่มขึ้นมาก เช่น ปกติกล้ามเนื้อทั่วร่างกายต้องการเลือดไปเลี้ยงนาทีละ ประมาณ 1,200 ซีซี แต่ขณะที่ออกกำลังกายหนักๆ กล้ามเนื้อต้องการเลือดไปเลี้ยงมากขึ้นถึง 12,500 ซีซี หรือประมาณ 10 เท่า ดังนั้นหัวใจจะต้องทำงานหนักโดยบีบตัวแรงขึ้น ขณะเดียวกัน กล้ามเนื้อที่ได้รับเลือดมากก็จะหดตัวหรือบีบเอาเลือดกลับไปหัวใจมากขึ้นด้วย เป็นการรักษาวงจรการไหลเวียนเลือดทั่วร่างกายให้เป็นปกติ แต่ถ้าหยุดออกกำลังกายทันทีเช่นวิ่งแข่ง เข้าเส้นชัยแล้วหยุดทันที จะทำให้กล้ามเนื้อขาทั้ง 2 ข้างและกล้ามเนื้อสะโพกที่เคยหดตัวเพื่อบีบเลือดสู่หัวใจ กลับหยุดหดตัวไปทันที ผลที่เกิดขึ้นคือ เลือดจะไปคั่งอยู่ที่ส่วนล่างหรือปลายแขนขาจำนวนมาก หัวใจที่ยังเต้นเร็วและแรงอยู่ จึงได้รับเลือดไม่พอ เกิดภาวะหัวใจขาดเลือดขึ้นทันที

นอกจากนั้น ขณะออกกำลังกายจะมีกรดแลคติกเกิดขึ้น หากหยุดออกกำลังกายทันทีจะเกิดการค้างของกรดแลคติก ทำให้เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อได้

ดังนั้นหลังออกกำลังกายหนัก ห้ามหยุดยืหนึ่งๆ หรือนั่งลงทันที ควรเคลื่อนไหวต่อไปอีกระยะหนึ่ง ประมาณ 3 - 5 นาที เช่น วิ่งช้าลงเดินต่อไป หรือยืดท่าอยู่กับที่ หากหลังออกกำลังกายแล้วมีอาการหน้ามืดจะเป็นลม ไม่ใช้วิธีนี้หรือหิวพุงปึก แต่ให้นอนราบกับพื้น ถอดรองเท้า คลายเข็มขัดหรือปลดสายเสื้อชั้นในยกปลายเท้าสูงขึ้นเล็กน้อยเพื่อให้เลือดกลับสู่หัวใจและสมองได้ดีขึ้น

7. ขณะออกกำลังกายอย่ากลั้นหายใจ เพราะจะเพิ่มความดันภายในช่องทรวงอก ทำให้ความดันเลือดในสมองและปอดสูงขึ้น ผู้ที่เป็นโรคหัวใจหรือมีภาวะหลอดเลือดผิดปกติที่จอตา อาจทำให้มีอันตรายต่อหัวใจหรือมีเลือดออกที่ตาได้

การส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในคนกลุ่มต่าง ๆ

การส่งเสริมการออกกำลังกาย จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย ซึ่งปัจจัยสำคัญมีดังนี้ (Youngpradith, Gretebeck, Charoenyooth, Phancharoenworakul & Vorapongsathorn, 2005)

1. การรับรู้ประโยชน์ (Perceived benefits) การส่งเสริมให้คนออกกำลังกาย จะต้องทำให้เขาได้รับรู้ว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์อย่างไรบ้าง คนแต่ละวัยมีความสนใจที่ต่างกัน วัยเด็กมักต้องการมีรูปร่างสูงใหญ่ วัยรุ่นมักต้องการมีรูปร่างดี ไม่อ้วน วัยผู้ใหญ่ต้องการให้ผิวพรรณดี สุขภาพดี ทำงานได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้สูงอายุต้องการให้สุขภาพดี กินได้ นอนหลับ ขับถ่ายสะดวกและอาการเจ็บป่วยทุเลาลง ดังนั้นจึงควรนำประโยชน์ที่แต่ละคนชอบมาจูงใจให้ออกกำลังกาย อย่างไรก็ดีตามวิธีนี้ช่วยได้ไม่มากนักเพราะคนจำนวนมากที่รู้ว่าการออกกำลังกายมีประโยชน์แต่ไม่ปฏิบัติ

2. การรับรู้อุปสรรค (Perceived barriers) เราควรศึกษาว่าบุคคลนั้นๆ ไม่ออกกำลังกายเพราะอะไรมีอุปสรรคอะไร เช่น ไม่มีเวลา ไม่มีเพื่อนออกกำลังกายแล้วเหงาออกมากหรือรู้สึกปวดเข่า อุปสรรคบางอย่างเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง แต่บางอย่างเป็นเรื่องที่ตนคิดเองหรือเป็นข้ออ้าง ดังนั้นหากเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเช่นปวดเข่า ควรแนะนำให้เลี่ยงการออกกำลังกายที่ลงน้ำหนักหรืออเข่า หรือไม่ชอบที่ออกกำลังกายแล้วมีเหงื่อมาก ควรแนะนำให้ออกกำลังกายในที่เย็น อากาศถ่ายเทดี สวมเสื้อผ้าบาง ๆ เป็นต้น

3. อิทธิพลของบุคคลอื่น (Interpersonal influences) บุคคลอื่นเช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน บุคลากรสุขภาพ นักการเมือง นักแสดง ฯลฯ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งอาจแตกต่างกันตามวัย เพศ การศึกษาและฐานะทางสังคม เช่นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการออกกำลังกายของผู้หญิงวัยกลางคนมักเป็นสามี เพื่อน และบุคลากรสุขภาพ ดังนั้นหากบุคคลเหล่านี้แนะนำ จูงใจให้ออกกำลังกาย และให้การช่วยเหลือสนับสนุนเช่น ขับรถพาไปส่ง ช่วยดูแลบ้านหรือเลี้ยงลูก ก็จะช่วยให้ออกกำลังกายได้ง่ายขึ้น

4. การรับรู้สมรรถนะของตนเอง (Self - efficacy) หมายความว่าความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถออกกำลังกายได้แม้มีปัญหาอุปสรรค ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมการออกกำลังกายได้ดีที่สุด หมายความว่า ผู้ที่เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถออกกำลังกายได้แม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรค เช่น งานยุ่ง ฝนตก ไม่ค่อยสบายหรือมีปัญหาครอบครัว จะเป็นผู้ที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเราสามารถเพิ่มความเชื่อมั่นนี้ได้ด้วยการจัดให้บุคคลมีประสบการณ์การออกกำลังกาย ได้รับความสำเร็จและมั่นใจว่าจะปฏิบัติได้ ขณะออกกำลังกายต้องสนุก ทำแล้วสบาย และได้รับคำชมเชย

กล่าวโดยสรุป เมื่อเราต้องการให้ใครสักคนเริ่มออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ควรให้บุคคลที่มีความสำคัญ เช่น บุคคลในครอบครัว แพทย์ พยาบาลจูงใจให้เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย พยายามลดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ประเภทของการออกกำลังกายต้องเหมาะสมและตามความชอบ ขณะออกกำลังกายต้องมีความสนุกสนาน มีการสนับสนุนให้กำลังใจเช่นให้คำชมหรือชี้ให้เห็นว่าออกกำลังกายแล้วได้ผลดี เช่น น้ำหนักลด ไขมันในเลือดลด นอนหลับสบาย

การส่งเสริมให้คนกลุ่มต่างๆ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จะขอกล่าวถึงเพียงบางกลุ่มดังนี้

1. การส่งเสริมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในคนทำงานแบบนั่ง คนวัยทำงานอายุระหว่าง 25 – 55 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่นั่งทำงานเป็นส่วนใหญ่หรือเรียกว่า คนทำงานออฟฟิศ (Sedentary) เช่น ผู้บริหาร นักวิชาการ คนทำงานคอมพิวเตอร์ คนงานเย็บผ้า หรือผู้ที่รับงานมานั่งทำที่บ้าน คนเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวน้อยเพราะลักษณะการทำงานเช่นคนทำงานเย็บผ้าไม่สามารถเย็บไป เดินไปได้ อาจเพราะถูกบังคับจากความเร่งรีบของงานที่ต้องทำให้เสร็จหรือนายจ้างไม่ชอบให้ลูกเดินบ่อยๆ จากการสอบถาม คนเหล่านี้จะนั่งวันละไม่ต่ำกว่า 8 - 12 ชั่วโมง ทำให้เกิดปัญหา

ด้านสุขภาพตามมา เช่น ปวดคอ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดเข่า ปวดหลัง เวียนศีรษะหน้ามืดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อลุกขึ้น มีน้ำหนักตัวมาก เครียด หงุดหงิดโมโหง่าย นอนไม่หลับ ท้องผูก และนำไปสู่โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ สุดท้ายก็จะป่วยและเสียชีวิตเร็วกว่าที่ควร

การส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับคนเหล่านี้ ควรชี้ให้เห็นโทษของการนั่งอยู่กับที่นานๆ ว่าจะมีผลเสีย อาจไม่เห็นผลทันทีแต่อาจในระยะเวลานานใกล้ กรณีที่เป็นลูกจ้าง ควรอธิบายให้นายจ้างเข้าใจด้วยว่า หากลูกจ้างยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมหรือนายจ้างไม่เห็นความสำคัญแล้ว ปัญหาจะไม่เกิดขึ้นเพียงแค่ตัวลูกจ้าง แต่จะส่งผลกระทบต่อนายจ้างโดยอ้อม เช่น ขาดลูกจ้างที่มีฝีมือ ลูกจ้างลาป่วยบ่อย งานไม่ได้ตามเป้าหมาย รายได้นายจ้างก็ลดลง ในทางกลับกัน หากลูกจ้างมีสุขภาพดี ผลงานหรือผลผลิตก็จะมีปริมาณและคุณภาพมากขึ้น

คำแนะนำที่ควรให้คือ พยายามเปลี่ยนอิริยาบถบ่อยๆ ขณะทำงาน เช่น พักสายตา ยืดเส้นยืดสาย เช่น บิดเอว แกว่งแขน ยืดขา บริหารคอและไหล่ หรือลุกเดินนาน 5 - 10 นาทีในทุกชั่วโมง การเดินทางไป - กลับ ควรใช้การเดินให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ และช่วงก่อนทำงานหรือหลังทำงานควรหาโอกาสออกกำลังกายแบบแอโรบิกอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 20 - 30 นาที

2. การส่งเสริมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในผู้ใช้แรงงาน เช่น คนงานก่อสร้าง คนขับรถสามล้อรับจ้าง แม่ค้าเข็นรถขายอาหาร หรือแม่แต่แม่บ้าน คนเหล่านี้มักจะบอกว่า “ทำงานใช้แรงอยู่แล้ว ทำไมต้องออกกำลังกายอีก” ปัญหาที่ควรคำนึงถึงคือ การทำงานเหล่านั้นอาจเป็นรูปแบบเดียว เช่น แบกของหนัก ใช้แต่แรงที่ป่าหรือแขน อาจทำให้ปวดคอ ปวดหลัง ปั่นสามล้ออย่างเดียว ใช้แต่กำลังขา อาจไม่ได้เคลื่อนไหวแขน

การส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้ใช้แรงงาน คือแนะนำให้เคลื่อนไหวร่างกายส่วนอื่น หรือให้ออกกำลังกายแบบโยคะ หรือยืดเหยียด เพื่อให้ร่างกายส่วนอื่นได้ออกกำลังกายมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพโดยรวม

กรณีแม่บ้าน ที่มักจะบอกว่า “ทำงานบ้านทั้งวัน ไม่จำเป็นต้องออกกำลังกายอีกแล้ว” นั้น ควรสอบถามและประเมินว่า การเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายในแต่ละวันเพียงพอต่อสุขภาพหรือไม่ เพราะมักพบว่าในความเป็นจริงแล้วมีการเคลื่อนไหวออกแรงไม่มากนักในแต่ละวัน จึงควรส่งเสริมให้ออกกำลังกายแบบแอโรบิกให้มากขึ้น เช่น เดินเร็วหรือเดินแอโรบิก

3. การส่งเสริมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในผู้สูงอายุ หลายคนเข้าใจผิดว่าผู้สูงอายุแก่แล้ว ควรพักผ่อนให้มาก ไม่ควรออกกำลังกายเพราะอาจเป็นอันตรายได้ แต่ที่จริงแล้วผู้สูงอายุหากมีการออกกำลังกายอย่างพอเหมาะแล้ว จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดโรคเรื้อรังเช่นโรคเบาหวานหรือโรคความดันโลหิตสูงได้ และหากป่วยแล้วแต่มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยให้อาการของโรคทุเลาขึ้น ยกตัวอย่างเช่นผู้สูงอายุที่มีระดับไขมันในเลือดค่อนข้างสูง แพทย์จะยังไม่สั่งยาลดไขมันในเลือด แต่แนะนำให้ออกกำลังกาย ผู้สูงอายุจึงเลือกออกกำลังกายโดยใช้ไม้พลองทุกวัน ๆ ละ 30 - 45 นาที เป็นระยะเวลา 3 เดือน เมื่อถึงวันนัดเจาะเลือดผลปรากฏว่าระดับไขมันในเลือดลดลงอยู่ในเกณฑ์ปกติ ผู้สูงอายุที่เริ่มออกกำลังกายควรเข้ารับการตรวจร่างกายจากแพทย์ก่อน เพื่อเลือกวิธีการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสุขภาพ เช่น

ผู้ที่มีปัญหาข้อเข่าเสื่อม ควรออกกำลังกายประเภทที่ไม่ลงน้ำหนัก ไม่กระโดดหรือออกกำลังกายแบบใช้ไม้พลอง รำดอกบัว หรือแกว่งแขน

ผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง ควรออกกำลังกายแบบแอโรบิค เช่น เดินเร็ว วิ่งเหยาะ เต้นแอโรบิค ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน รำดอกบัวหรือไทเก๊ก ระหว่างออกกำลังกายต้องไม่กลั้นหายใจ ผู้ที่ความดันโลหิตสูงเล็กน้อยสามารถออกกำลังกายได้เลย แต่ถ้าความดันโลหิตสูงระดับปานกลางขึ้นไป ต้องได้รับยาควบคุมความดันโลหิตก่อนจึงเริ่มออกกำลังกาย เพราะอาจเกิดอันตรายได้

ผู้ที่เป็นโรคเบาหวาน หากระดับน้ำตาลสูงเกิน 250 มก./ดล. หรือมีอาการหิวบ่อยในกระเพาะต้องงดการออกกำลังกาย แต่ละวันควรออกกำลังกายในเวลาใกล้เคียงกัน หากรู้สึกเหนื่อย หอบ เจ็บหน้าอก เวียนศีรษะ ควรหยุดกิจกรรมนั้นทันที

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพหมายถึงการเคลื่อนไหวร่างกายที่ทำให้เกิดการใช้พลังงาน ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำอย่างเป็นทางการหรือมีแบบแผน สามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องรอให้มีเวลาว่าง ซึ่งหากปฏิบัติกิจกรรมได้ในระดับปานกลางอย่างน้อยวันละ 30 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน จะทำให้มีสุขภาพดี ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การออกกำลังกายควรเริ่มจากเบาๆ และเพิ่มความแรงและระยะเวลาขึ้นไปทำน้อยๆ ดีกว่าไม่ทำเลย หากต้องออกกำลังกายแบบปานกลางถึงหนัก ต้องมีการอุ่นเครื่องและคลายอุ่นทุกครั้ง การออกกำลังกายมีประโยชน์มากเหมือนยาสารพัดนึกทำได้หลายวิธี เลือกได้ตามใจชอบ ทำได้ทันทีไม่ต้องรอให้แพทย์สั่ง

แม้ว่าทุกคนจะทราบว่า การออกกำลังกายมีประโยชน์ แต่มักไม่ค่อยปฏิบัติ เนื่องจากไม่เห็นความสำคัญ ดังนั้นเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนมีสุขภาพดี ไม่มีความเจ็บป่วย บุคลากรด้านสุขภาพควรปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างและใช้ทุกโอกาสที่จะแนะนำ สนับสนุนให้ผู้ใช้บริการได้ออกกำลังกาย เช่น แพทย์ผู้ตรวจรักษาควรแนะนำให้ผู้ป่วย ออกกำลังกายควบคู่ไปกับการกินยา พยาบาลขณะคัดกรองสุขภาพ หรือเมื่อประชาชน เข้ามาใช้บริการก็ควรหาโอกาสสอดแทรกความสำคัญของการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ รวมทั้งช่วยหาทางเลือกที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้ สามารถทำได้จริงและมีความยั่งยืน อันจะช่วยให้ทุกคนมีสุขภาพดีทั้งกายและใจ

บรรณานุกรม

- ดำรง กิจจุศล. (2547). *คู่มือออกกำลังกาย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กทม.: พิมพ์ดี.
- Casperson, C.J., Powell, K.E. & Christenson, G.M. (1985). *Physical activity, exercise, and physical fitness definitions and distinctions for health-related research. Public Health Report. 100*, 126-131.
- Gilliat-Wimberly, M., Manore, M., Woolf, K., Swan, P.D. & Carroll, S. (2001). *Effects of habitual physical activity on the resting metabolic rates and body compositions of women aged 35 to 50 years. Journal of School Health, 65*(6), 213-219.
- Lee, I-Min & Paffenbarger, R. S. Jr. (2000). *Associations of light, moderate, and vigorous intensity physical activity with longevity. American Journal of Epidemiology, 151*(3), 293-299.
- Lynette L. Craft, Ph.D. and Frank M. Perna. (2004). *The benefits of exercise for the clinically depressed. Primary Care Companion to The Journal of Clinical Psychiatry 6*(3), 104-111.
- Mayer-Davis, E. J., D' Agostino, R., Karter, A. J., Haffner, S. M., Rewers, M. J., Saad, M. & Bergman, R. N. (1998). *Intensity and amount of physical activity in relation to insulin sensitivity: The insulin resistance atherosclerosis study. JAMA, 279*(9), 669-674.

- Paffenbarger, R. S., Wing, A. L., Hyde, R. T., & Jung, D. L. (1983). *Physical activity and incidence of hypertension in college alumni. American Journal of Epidemiology*, 117, 245-257.
- Pate, R. R., Pratt, M., Blair, S.N., Haskell, W. L., Macera, C. A., Bouchard, C. et al. (1995). *Physical activity and public health: A recommendation from the Centers for Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine. JAMA*, 273(5), 402-407.
- Sallis, J. F. & Owen, N. (1999). *Physical Activity & Behavioral Medicine*. CA.: SAGE Publications.
- United States Department of Health and Human Services. (1996). *Physical activity and health: A report of the Surgeon General*. Retrieved September 9, 2002, from <http://www.cdc.gov/nccdphp/sgr/smm.html>
- Vaux CL. (1926). *A discussion of physical exercise and recreation. Am J Phys Med*, 6, 303-333. =
- Youngpradith, A., Gretebeck, K., Charoenyooth, C., Phanchaoenworakul, K. & Vorapongsathorn, T. (2005). *A causal model of promoting leisure-time physical activity among middle-aged Thai women. Thai Journal of Nursing Research*, 9(1), 49-62.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความจากงานวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ผลงานวารสารวิชาการคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 3.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร Angsana New พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

1.2.1. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.2 ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.2.3 ชื่อผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขวาใต้ชื่อเรื่อง (ในกรณีที่มามีอาจารย์ที่ปรึกษาให้ลงชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วย)

1.2.4 ที่อยู่หรือหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน ขนาด 14 ชนิดตัวบาง โดยใส่เลขเชิงอรรถ ท้ายชื่อผู้เขียนและให้รายละเอียดในส่วนขยายความของเชิงอรรถ (ท้ายกระดาษใต้เส้น)

1.2.5 หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้ายใต้ชื่อผู้เขียน

1.2.6 เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.7 หัวข้อเรื่อง ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.8 หัวข้อย่อย ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหัวข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

1.2.9 เนื้อหา ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.2.10 เลขหน้า ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 10 - 15 หน้า

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหาภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้ หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมาย ชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อครั้งแรก ต้องเขียนคำเต็มไว้ก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น และกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทย และระบุตำแหน่งทางวิชาการ

2.3 ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน และ E-mail ของผู้เขียน

2.4 บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์

2.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่ การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.6 วัตถุประสงค์ ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.7 วิธีการศึกษา

2.7.1 ต้นฉบับด้านวิทยาศาสตร์ ควรอธิบายเกี่ยวกับเครื่องมือ อุปกรณ์ สารเคมี และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

2.7.2 ต้นฉบับด้านสังคมศาสตร์ ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บ และรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.8 ผลการศึกษา เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับ อาจแสดงด้วย ตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตาราง แบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมี เฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาว-ดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

2.9 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัย ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด และควร อ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่าน เห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำผล ไปใช้ประโยชน์ และการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

2.10 กิตติกรรมประกาศ เป็นการแสดงความขอบคุณแก่ผู้ที่ช่วยเหลือให้ งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพียงสั้น ๆ (อาจมีหรือไม่ก็ได้)

2.11 เอกสารอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style, 2001) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิง ภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

- หนังสือ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- รายงานทางวิชาการ

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่องานวิจัย. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.

- วิทยานิพนธ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย/
วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต. ชื่อสถานศึกษา.
- รายงานการประชุม
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม.
วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. เลขหน้า.
- วารสาร
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์),
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- หนังสือพิมพ์
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์,
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
- สื่ออินเทอร์เน็ต
ชื่อ-นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี เดือน วันที่อ้างอิง). ชื่อเรื่อง. จำนวนหน้า. แหล่งที่มา
URL: <http://>.
- การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นฉบับที่พิมพ์ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน 3 ชุด พร้อมแผ่นดิสก์ ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนที่
กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ต.หนองหาร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2-3 ท่านต่อเรื่องและส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับบุคคลทั่วไป)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

3. สถานภาพผู้เขียน

☐ อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....

4. ขอส่ง

☐ นิตยภัต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....

5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)

6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่

แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....

E-mail

7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....

☐ เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับนักศึกษา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/น.ส.).....
2. วุฒิกการศึกษาชั้นสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....
3. สถานภาพผู้เขียน
- นักศึกษาในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
- กลุ่มสาขา/ ภาควิชา..... คณะ.....
4. ขอส่ง
- นิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article) เรื่อง.....
5. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี)
-
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่ ถนน.....
- แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....
- จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
- โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ..... โทรสาร.....
- E-mail
7. สิ่งที่ส่งมาด้วย ○ แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
- เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ของวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน

(.....)

วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(.....)

วันที่...../...../.....

- พรานทุง สารคดีวิถีชาวบ้าน ภูมิปัญญาของบรรพชนไทย
- การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
- ปีจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำวิจัยของอาจารย์สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- โครงสร้างของคำประสมที่มีคำว่า “หิว” ในภาษาไทยลื้อ
- ภูมินามพื้นบ้าน : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขตภาคเหนือตอนบน
- รูปแบบการเขียนในกฎหมายล้านนาโบราณ
- การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

63 หมู่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ 0 5387 5730-4 โทรสาร 0 5387 5735

www.libarts.mju.ac.th